มาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีค้ามนุษย์

ร้อยตำรวจเอกศักย์ศรณ์ เจริญศิลป์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ.2564

Measures for Granting witness Immunity from Prosecution in the human Trafficking cases

Pol.Capt.Saksorn Charoensin

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2021

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ มาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีค้ามนุษย์

เสนอโดย ร้อยตำรวจเอกศักย์ศรณ์ เจริญศิลป์

สาขาวิชา นิติศาสตร์

หมวดวิชา กฎหมายอาญาและกระบวนยุติธรรมทางอาญา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรภิรมย์ โกมลารชุน

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปกป้อง ศรีสนิท)

.....กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรภิรมย์ โกมลารชุน)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.จิรวุฒิ ลิปิพันธ์)

คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์ รับรองแล้ว

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนชื่อสกุล)

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

หัวข้อวิทยานิพนธ์ มาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีค้ามนุษย์
ชื่อผู้เขียน ร้อยตำรวจเอก ศักย์ศรณ์ เจริญศิลป์
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรภิรมย์ โกมลารชุน
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2563

บทคัดย่อ

เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติตามกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีอาญา มีเพียงระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 8 บทที่ 7 ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2563 ข้อ 81 ทำให้การใช้มาตรการโดยปราศจากอำนาจตามกฎหมายอาจเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบได้ ประกอบกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 มาตรา 20 และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 136/1 มิได้นำเอามาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานมาบัญญัติไว้ แต่ได้นำมาตรการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลข่าวสารแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายมาบัญญัติไว้ ก่อให้เกิดปัญหาการไม่จูงใจให้ผู้กระทำความผิดในคดีค้ามนุษย์หรือคดีที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมที่การแสวงหาพยานหลักฐานทำได้ยาก นอกจากพยานที่เป็นผู้กระทำความผิดด้วยกันไม่ให้ความร่วมมือในการมาเป็นพยานเพื่อเอาผิดกับผู้บงการหรือตัวการสำคัญ ในขณะที่กฎหมายของต่างประเทศมีการบัญญัติเกี่ยวกับการใช้มาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานอย่างชัดเจน โดยกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะองค์กรมีประสิทธิภาพและในขณะเดียวกันมีการคุ้มกันสิทธิที่จะไม่ถูกดำเนินคดีอันเนื่องมาจากคำให้การด้วย ด้วยเหตุนี้ จึงสมควรให้มีการบัญญัติมาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 136/1 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 มาตรา 20 โดยนำหลักเกณฑ์และเงื่อนไขวิธีการต่าง ๆ ของต่างประเทศมาปรับใช้

Thesis Title	Measures for Granting witness Immunity from Prosecution in the human Trafficking cases
Author	Pol. Capt. Saksorn Charoensin
Thesis Advisor	Asst. Prof. Dr. Kanpirom Komalarajun
Department	Law
Academic Year	2020

ABSTRACT

Since Thailand doesn't have any legal provisions that give police officers the authority to grant the witness immunity from prosecution to offenders in criminal cases. There are only the Police Regulation for Case-Related Issues, Category 8, Chapter 7, issued by Royal Thai Police; and the Regulation of the Office of the Attorney General, Regarding the Prosecution of Criminal Cases by the Attorney, B.E. 2563, Article 81. Therefore, the exercise of such authority without the supporting legal provisions can be recognized as wrongful conduct. Moreover, though the Human Trafficking Criminal Procedure Act, B.E. 2559, Article 20, and Thai Criminal Procedure Code Act Amending Draft, Article 136/1, do not specify any measures for granting witness immunity from prosecution to offenders, these laws contain measures that promote the offenders to provide useful information to the law enforcement organizations. This situation leads to the lack of motivation for offenders of the human trafficking cases or the organized crime-related cases, where discovering the necessary evidence and witnesses are quite difficult, except the potential witnesses among the offenders, to come forward and serve as the witness so the real instigator or the ringleader can be prosecuted. On the other hand, the law of other countries contains clear provisions for granting the witness immunity from prosecution to offenders, where the rules and conditions are appropriately defined. As a result, the authorities are able to crack down on organized crimes more efficiently while potential witnesses are granted immunity from prosecution, as a result of their testimony. Therefore, it is deemed necessary that measures for

granting witness immunity from prosecution should be integrated into Article 136/1 of Thai Criminal Procedure Code Act and Article 20 of Human Trafficking Criminal Procedure Act, B.E. 2559, where the existing rules and conditions of such measures used by other countries can be adapted and implemented.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลุล่วงมิได้ หากปราศจากข้อมูล แหล่งความรู้และคำแนะนำจากอาจารย์ผู้สอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กรรภิรมย์ โกมลารชุน ที่เมตตารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ให้คำแนะนำและชี้แนะแนวทางในการเขียนวิทยานิพนธ์เล่มนี้ตั้งแต่เริ่มต้น

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ปกป้อง ศรีสนิท ที่ให้เกียรติและเมตตารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อีกทั้ง อาจารย์ ดร.จิรวุฒิ ลิปิพันธ์ ที่ให้เกียรติและเมตตาเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านทั้งสองได้ให้มุมมอง แง่คิด ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์มากขึ้น

ขอบพระคุณนายสมาน เจริญศิลป์ บิดา และนางอุทัย เจริญศิลป์ มารดาผู้ล่วงลับที่ให้กำเนิด เลี้ยงดู อบรมสั่งสอนให้เติบโตมาถึงทุกวันนี้ ขอบคุณนางสาวณัฐรดา เจริญศิลป์ ภริยาผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จในทุกเรื่อง

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษา ค้นคว้าต่อไปภายหน้า หากประโยชน์และบุญกุศลใดที่เกิดวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขออุทิศส่วนบุญกุศลให้แก่คุณแม่อุทัย เจริญศิลป์ มารดาผู้ล่วงลับ

ร้อยตำรวจเอกศักย์ศรณ์ เจริญศิลป์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย..... ฆ

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... ง

กิตติกรรมประกาศ..... ฉ

บทที่

1. บทนำ 1

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา 4

1.3 สมมติฐานของการศึกษา 4

1.4 ขอบเขตของการศึกษา 5

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา 5

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 6

2. สถานการณ์ปัจจุบันและสภาพปัญหาของการดำเนินคดีอาญาในความผิดฐานค้ามนุษย์ของไทย 7

2.1 การดำเนินคดีฐานค้ามนุษย์ก่อนพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 มีผลใช้บังคับ 7

2.2 การดำเนินคดีฐานค้ามนุษย์เมื่อพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 ใช้บังคับ 12

2.3 การกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานตามกฎหมายไทย 17

2.4 สภาพปัญหาของการดำเนินคดีฐานค้ามนุษย์ในประเทศไทย 28

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีค้ามนุษย์ 35

3.1 ลักษณะของคดีค้ามนุษย์ 35

3.2 รูปแบบการดำเนินคดีอาญา 40

3.3 ระบบการค้นหาความจริงในคดีอาญา 41

3.4 เป้าหมายและหลักการดำเนินคดีอาญา 45

3.5 หลักกฎหมายที่ขัดแย้งกับมาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน 48

3.6 แนวคิดเกี่ยวกับการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดี 58

3.7 แนวคิดการรับฟังพยานบุคคลที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิด 63

3.8 แนวคิดการรับฟังพยานประกอบ 65

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
4. การกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีตามกฎหมายต่างประเทศ	67
4.1 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000	67
4.2 พิธีสารของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะการกระทำต่อสตรีและเด็ก	78
4.3 อนุสัญญาแห่งประชาชาติยุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน	81
4.4 การกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา	86
4.5 การกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานตามกฎหมายอังกฤษ	97
4.6 มาตรการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลข่าวสารหรือความช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายตามกฎหมายเยอรมัน	104
5. แนวทางการแก้ไขปัญหาการกันตัวผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีค้ามนุษย์	115
5.1 ความจำเป็นในการมีบทบัญญัติว่าด้วยการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีค้ามนุษย์	115
5.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาขาดบทบัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานในการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน	118
5.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559	120
5.4 แนวทางการแก้ไขปัญหาการรับฟังพยานบุคคลที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิด	125
6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	127
บรรณานุกรม	131
ภาคผนวก	138
ประวัติผู้เขียน	146

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันของประเทศไทยกำลังประสบกับปัญหาการค้ามนุษย์เป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการลักพาตัวเด็ก ขบวนการซื้อขายเด็กทารก การค้ามนุษย์ในแรงงานประมง เด็กในธุรกิจขอทาน เด็กในธุรกิจเพศพาณิชย์ การนำบุคคลเข้ามาค้าประเวณีในหรือส่งไปค้านอกราชอาณาจักร การบังคับใช้แรงงานบริการหรือขอทาน หรือการบังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้า ฯลฯ การค้ามนุษย์เป็นปัญหาที่กระทบต่อสิทธิมนุษยชน เป็นอันตรายต่อเสถียรภาพความมั่นคงทางสังคมและการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศ หากไม่ได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน นอกจากจะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ และความมั่นคงของรัฐแล้ว ยังส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางทั้งในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศอีกด้วย การค้ามนุษย์ในปัจจุบันมักกระทำในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมมากขึ้น มีความรุนแรง และมีการกระทำผิดในลักษณะที่ซับซ้อน มีการร่วมกันกระทำความผิดมีลักษณะเป็นหมู่คณะหรือองค์กร มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพลทั้งการเมืองและทางเศรษฐกิจ ทั้งหมดนี้เป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดรอดพ้นจากกฎหมายบ้านเมือง การค้นหาและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษทำได้ยาก เพราะเป็นคดีที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรม มีกระบวนการในการปิดบังและทำลายพยานหลักฐานต่าง ๆ โดยเฉพาะพยานบุคคลทำให้พยานหลักฐานไม่เพียงพอต่อการเอาผิดกับผู้กระทำความผิด ทั้งคดีค้ามนุษย์ยังเป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดมักเป็นพยานเพียงคนเดียวที่รู้เห็นเหตุการณ์ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเอาข้อมูลมาจากผู้กระทำความผิดด้วยกัน รัฐบาลในยุคปัจจุบันได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นจึงได้ประกาศให้การปราบปรามการค้ามนุษย์เป็นวาระแห่งชาติ ดังนั้น เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ดำเนินไปได้

อย่างมีประสิทธิภาพและคดีความทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ได้รับการพิจารณาพิพากษาอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 ขึ้นมา[1]

ในการพิจารณาคดีค้ามนุษย์นั้น ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวน ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้[2] และหากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ได้กระทำในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้[3] ซึ่งเมื่อพิจารณาจากถ้อยคำดังกล่าวแล้วเห็นได้ว่าเป็นการให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามการค้ามนุษย์หรือองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งไม่ได้มีการนำเอามาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีมาใช้ แต่ได้นำเอามาตรการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลข่าวสารแก่หน่วยงานของรัฐมาใช้บังคับ ซึ่งมาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานนั้นผู้ร่วมรู้เห็นเหตุการณ์หรือผู้ร่วมกระทำความผิดในคดีพอที่จะให้การเป็นพยานเบิกความในชั้นศาลได้ และต้องไม่ใช่ตัวการสำคัญก็ให้กันไว้เป็นพยานได้[4] ซึ่งผู้ที่ถูกกันไว้เป็นพยานนั้นย่อมไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาลและไม่ต้องรับโทษแต่อย่างใด แต่ในการพิจารณาคดีค้ามนุษย์ผู้กระทำความผิดแม้จะได้ให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจนสามารถทลายขบวนการในการปราบปรามการค้ามนุษย์ แต่ผู้ที่ได้ให้ข้อมูลยังต้องถูกฟ้องร้องดำเนินคดีและยังต้องรับโทษตามกฎหมาย เพียงแต่ให้อำนาจผู้พิพากษาในการใช้ดุลพินิจลงโทษซึ่งอาจลงโทษน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้ หากเป็นเช่นนี้กฎหมายวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ย่อมไม่จูงใจ

---

[1] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 113 ตอนที่ 46ก วันที่ 24 พฤษภาคม 2559

[2] พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 มาตรา 20

[3] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.2556 มาตรา 24

[4] ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 บทที่ 7 การกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยานในบางคดี

ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลสำคัญเพื่อนำไปสู่การจับกุมปราบปรามผู้ร่วมกระทำความผิดที่สำคัญรายอื่น จึงจำเป็นต้องนำเอามาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานมาใช้กับวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์

การกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีนั้นไม่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดวิธีการดำเนินคดีในทางอาญา แต่ได้มีหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดไว้ในชั้นพนักงานสอบสวนโดยบัญญัติไว้ในระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 บทที่ 7 การกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยานในบางคดี และในชั้นพนักงานอัยการโดยใช้วิธีการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ต้องการกันไว้เป็นพยานตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2563 ข้อ 81 การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ซึ่งระเบียบดังกล่าวใช้บังคับกับการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีทั่วไปที่มีลักษณะพิเศษตามที่ระเบียบกำหนดไว้คดีค้ามนุษย์ เป็นคดีที่มีการกระทำความผิดในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมหากขบวนการค้ามนุษย์นั้นได้กระทำภายในราชอาณาจักรไทย ไม่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ การดำเนินคดีและการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานต้องใช้มาตรการตามที่กำหนดไว้ในระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 บทที่ 7 และในชั้นพนักงานอัยการโดยใช้วิธีการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ต้องการกันไว้เป็นพยานตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2563 ข้อ 81 แต่หากขบวนการค้ามนุษย์ได้กระทำในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ถ้าผู้ต้องหาได้ให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งเกี่ยวกับการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติจนสามารถเอาผิดกับหัวหน้าหรือผู้มีบทบาทสำคัญในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้ ให้อัยการสูงสุดออกคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาคนนั้น หากฟ้องไปแล้วก็ให้ออกคำสั่งถอนฟ้อง ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.2556 เพื่อกันผู้ที่ให้ข้อมูลนั้นไว้เป็นพยาน

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 เห็นว่ายังมีความขัดแย้งกันกับหลักการแสวงหาและนำสืบพยานหลักฐานในคดีอาญาในเรื่องการห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานในคดี[5] เพราะผู้กระทำความผิดที่จะสามารถให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งได้นั้นจะต้องเป็นผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์กระทำความผิดเป็นอย่างดี หรือต้องเป็นสมาชิกในองค์กรอาชญากรรมให้การซัดทอดถึงผู้ร่วมกระทำความผิดอื่นจนนำไปสู่

[5] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232

การปราบปราบผู้กระทำความผิดรายสำคัญอื่น ๆ ได้ หากว่าผู้กระทำความผิดที่ให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งผู้นั้น ต่อมาภายหลังได้ถูกฟ้องเป็นจำเลยร่วมกับจำเลยอื่น ๆ เป็นคดีเดียวกัน โดยที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่ได้กันผู้กระทำความผิดที่ให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งไว้เป็นพยานบุคคลในคดี ย่อมทำให้พนักงานอัยการโจทก์ไม่สามารถอ้างจำเลยผู้ที่ได้ให้ข้อมูลมาให้การเป็นพยานได้ เนื่องจากขัดกับหลักการนำสืบพยานบุคคลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 232 ทำให้พนักงานอัยการโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอในการนำสืบ

ดังนั้น บทบัญญัติมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 สมควรได้รับการแก้ไขให้มีความชัดเจนโดยนำเอามาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานมาใช้ โดยหากผู้กระทำความผิดที่ให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในคดีค้ามนุษย์จนนำไปสู่การจับกุมผู้กระทำความผิดรายสำคัญได้ หรือนำไปสู่การปราบปรามองค์กรอาชญากรรมการค้ามนุษย์ข้ามชาติได้ ให้กันไว้เป็นพยานและต้องไม่ถูกฟ้องหรือไม่ได้รับโทษตามกฎหมายและให้มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยเฉพาะว่าคดีประเภทใดที่สามารถกันตัวผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานได้ โดยไม่ต้องอาศัยระเบียบภายในของสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือสำนักงานอัยการสูงสุดมาใช้บังคับกับการดำเนินคดีทางอาญา

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงสถานการณ์ ปัญหาของการดำเนินคดีอาญาในความผิดฐานค้ามนุษย์ของไทย
2. เพื่อศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกันบุคคลไว้เป็นพยานในคดีค้ามนุษย์
3. เพื่อศึกษาถึงการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีตามกฎหมายต่างประเทศ
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีค้ามนุษย์

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การพิจารณาคดีค้ามนุษย์ เมื่อพิจารณาจากถ้อยคำตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 มาตรา 20 เห็นว่าเป็นการให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจลงโทษผู้กระทำความผิดที่ให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปราบปรามการค้ามนุษย์ ซึ่งมิได้นำเอามาตรการ

กันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานมาบัญญัติ แต่ได้นำมาตรการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลข่าวสารหรือความช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายมาบัญญัติไว้ หากมีการใช้มาตรการกันตัวผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน ผู้กระทำความผิดหรือผู้ที่อยู่ในขบวนการหรือเป็นสมาชิกขององค์กรอาชญากรรมการค้ามนุษย์ที่ได้ให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อเจ้าหน้าที่รัฐจนนำไปสู่การทลายองค์กรอาชญากรรมหรือปราบปรามจับกุมผู้บงการรายสำคัญหรือผู้ที่อยู่เบื้องหลังการค้ามนุษย์ได้ อันถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดรายสำคัญ ผู้ที่ถูกกันตัวไว้เป็นพยานนั้นจะต้องไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีหรือไม่ต้องรับโทษตามกฎหมาย ดังนั้น จึงเห็นสมควรแก้ไขหรือเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าวในเรื่องการกันตัวผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีค้ามนุษย์ เพื่อให้เกิดการจูงใจผู้กระทำความผิดได้ให้ความร่วมมือกับกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น และเพื่อให้มีความชัดเจนในการบังคับใช้มากขึ้น

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงการกันตัวบุคคลหรือผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการกันตัวผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีอาญา โดยจะได้ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกฎหมาย ระเบียบ ของประเทศไทยที่เกี่ยวกับการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีกับกฎหมายของต่างประเทศว่ามีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างไร ตลอดจนผลดี และผลเสียของมาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีอาญาเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและสามารถนำมาปรับใช้กับการกันตัวผู้กระทำความผิดในคดีค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 มาตรา 20 แต่ทั้งนี้จะไม่ศึกษาถึงการกันตัวผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติอื่นที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะ เพียงแต่จะได้ศึกษาในบางประเด็นเพื่อนำมาเปรียบเทียบเท่านั้น

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

เป็นการศึกษาวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษา ค้นคว้า รวบรวม ตลอดจนวิเคราะห์ข้อมูลจากกฎหมาย ระเบียบ วิทยานิพนธ์ บทความ ทั้งของต่างประเทศและประเทศไทย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทำให้ทราบถึงสถานการณ์ ปัญหาของการดำเนินคดีอาญาในความผิดฐานค้ามนุษย์ของไทย

2. เพื่อทำให้ทราบถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกันบุคคลไว้เป็นพยานในคดีค้ามนุษย์

3. เพื่อทำให้ทราบถึงการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีตามกฎหมายต่างประเทศ

4. เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 มาตรา 20

บทที่ 2
สถานการณ์ปัจจุบันและสภาพปัญหาของการดำเนินคดีอาญา ในความผิดฐานค้ามนุษย์

การกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ในปัจจุบันกระทำในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมมากขึ้น และทวีความรุนแรงมากขึ้นจนไปสู่รูปแบบขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และมีการกระทำผิดในลักษณะที่ซับซ้อน มีการร่วมกันกระทำความผิดในลักษณะที่เป็นหมู่คณะหรือองค์กร มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพลทั้งทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ เป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดรอดพ้นจากกฎหมายบ้านเมือง การค้นหาและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษทำได้ยาก พยานหลักฐานต่าง ๆ ไม่เพียงพอต่อการเอาผิดกับผู้กระทำความผิดหรือผู้ที่ร่วมกระทำความผิดได้ทำให้เกิดปัญหาในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดที่เป็นรายใหญ่หรือรายสำคัญที่อยู่เบื้องหลังขบวนการค้ามนุษย์ ผู้ที่ถูกจับหรือถูกฟ้องดำเนินคดีเป็นเพียงหนึ่งในขบวนการค้ามนุษย์เท่านั้นทำให้ขบวนการค้ามนุษย์ยังคงมีให้เห็นปรากฏอยู่ทั่วไป

2.1 การดำเนินคดีฐานค้ามนุษย์ก่อนพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 มีผลใช้บังคับ

ความผิดฐานค้ามนุษย์นั้นได้มีบัญญัติองค์ประกอบความผิดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 ถือว่าเป็นกฎหมายในส่วนสารบัญญัติที่สำคัญโดยใช้ประกอบกับกฎหมายอื่น ๆ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา ส่วนการดำเนินการคดีค้ามนุษย์ก่อนที่

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 จะมีผลบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการดำเนินคดีเป็นหลัก[1]

2.1.1 ระบบการดำเนินคดี

การสอบสวนและวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ก่อนพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 มีผลใช้บังคับนั้น เป็นไปตามบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งมุ่งเน้นการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงและพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหาก่อนสรุปสำนวนสำนวนว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาแล้วเสนอไปยังพนักงานอัยการและศาลยุติธรรมต่อไป การสอบสวนของพนักงานสอบสวนมุ่งเน้นการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิดมากกว่าพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา มุ่งเน้นระบบกล่าวหา ในการพิจารณาคดีของศาลนั้นศาลจะวางตัวเป็นกลางโดยถือหลักว่าเป็นหน้าที่ของโจทก์ต้องพิสูจน์ความผิดของจำเลย และศาลจะไม่เข้าไปสอดแทรกถามพยานโดยไม่จำเป็นหรือร้องขอให้มีการแสวงหาพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงมากไปกว่าที่คู่ความได้นำเสนอต่อศาล[2] กล่าวคือศาลทำหน้าที่เป็นกรรมการกลางควบคุมการพิจารณาให้เป็นไปตามกรอบกติกาของกฎหมาย มีบทบาทในเชิงรับ (passive) โดยคู่ความมีบทบาทสำคัญในการนำเสนอพยานหลักฐานเพื่อเข้าสืบพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ศาลเป็นเพียงผู้รับฟัง เป็นการต่อสู้กันทางพยานหลักฐานระหว่างคู่ความ มีกฎเกณฑ์ในการรับฟังพยานหลักฐานที่เคร่งครัดเพื่อป้องกันการได้เปรียบเสียเปรียบ การลวงให้ผู้ตัดสินเข้าใจผิด การจู่โจมทางพยานหลักฐาน การได้มาซึ่งพยานหลักฐาน ในระบบกล่าวหานั้น คำรับสารภาพของจำเลยสามารถใช้อ้างเพื่อให้ลงโทษได้ หากศาลเชื่อว่าจำเลยรับสารภาพจริง คำรับสารภาพมีน้ำหนักพิสูจน์ถึงความผิดที่ได้กระทำสามารถยึดถือเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญได้ การถามพยานเป็นเรื่องของคู่ความโดยแท้ต้องมีการซักถาม ถามค้าน และถามติง ตลอดจนการขออนุญาตศาลถาม เพื่อทำความจริงให้

---

[1] สุพิศ ประณีตพลกรัง, กฎหมายวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2559), น. 4.

[2] ศาสตราจารย์ ฉรงค์ ใจหาญ และคณะ, “โครงการพัฒนาระบบการสอบสวนในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบและคดีค้ามนุษย์ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับระบบไต่สวนตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559,” บทความทางวิชาการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, น. 1 (2560).

ปรากฏ ศาลมักจะไม่ค่อยเป็นผู้ถามพยานเพราะศาลเป็นเพียงผู้ที่รับฟังและทำหน้าที่เป็นกลาง การพิจารณาคดีอาจกระทำในระยะเวลาที่จำกัดเพราะขึ้นอยู่กับคู่ความในการนำเสนอพยานหลักฐานมากหรือน้อย ระบบกล่าวหาจะมุ่งเน้นการได้มาซึ่งความจริงโดยการเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันต่อสู้ระหว่างคู่ความ โดยคู่ความเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจว่าพยานหลักฐานใดสมควรนำเข้าสู่การพิจารณาในชั้นศาลหรือไม่ โดยดูตามสภาพและลักษณะของพยาน ศาลเป็นเพียงผู้ดูแลกระบวนการในการนำเสนอพยานหลักฐานเพียงเท่านั้น คำพิพากษาของศาลสูงมักมีผลผูกพันเป็นบรรทัดฐานให้ศาลล่างในคดีต้องมาวินิจฉัยตามและทนายความมีบทบาทค่อนข้างมาก ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจน้อยเนื่องจากขึ้นอยู่กับพยานหลักฐานต่าง ๆ การดำเนินคดีมุ่งคุ้มครองตัวจำเลยและสิทธิของจำเลยซึ่งเป็นศูนย์กลางในคดี[3]

2.1.2 ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญา

คดีค้ามนุษย์เป็นคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย การแสวงหาพยานหลักฐานและการดำเนินคดีต้องกระทำโดยรัฐเป็นหลัก โดยใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหลักในการแสวงหาพยานหลักฐานและการดำเนินคดี เจ้าพนักงานตำรวจหรือฝ่ายปกครองมีอำนาจในการรวบรวมหรือแสวงหาพยานหลักฐานในการดำเนินคดี[4] เจ้าหน้าที่ตำรวจมีหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนสามารถแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษได้

การสอบสวน[5] เป็นกระบวนการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้เป็นอำนาจของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ โดยพนักงานฝ่ายปกครองจะมีอำนาจสอบสวนเฉพาะคดีอาญาที่เป็นการกระทำความผิดที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน ในขณะที่ตำรวจซึ่งเป็นองค์กรแรกหรือต้นธารแห่งกระบวนการยุติธรรมที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการกระทำความผิดอาญามากที่สุดมีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญาส่วนใหญ่ เมื่อพนักงานสอบสวน[6] รู้ว่ามีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นไม่ว่าจะเกิดจาก

---

[3] สุพิศ ประณีตพลกรัง, กฎหมายวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2559), น. 16-18.

[4] ช่อม่วง ม่วงทอง, การแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาญาโดยมิชอบโดยเอกชน, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2558), น. 22.

[5] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ มาตรา 2 (11)

[6] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ มาตรา 2 (6)

มีคำร้องทุกข์[7] หรือคำกล่าวโทษ[8] หรือด้วยวิธีอื่นใดก็ตาม พนักงานสอบสวนจะต้องรีบดำเนินการสอบสวนเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นโดยไม่ชักช้า เพื่อทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความผิดที่ถูกกล่าวหา รวมถึงพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาว่าได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาจริงหรือไม่ และเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ การสอบสวนจึงเป็นขั้นตอนก่อนการพิจารณาคดีที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเนื่องจากพยานหลักฐานในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนเป็นพยานหลักฐานชั้นต้นที่มีความสำคัญที่บ่งชี้ว่าผู้ต้องหาสมควรถูกฟ้องเป็นจำเลยต่อศาลหรือไม่

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติให้อำนาจพนักงานสอบสวนมีอำนาจในการใช้มาตรการบังคับในการตรวจค้นสิ่งของและตัวบุคคล ค้น ยึด หรือออกหมายเรียก[9] เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น หรือเป็นไปเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และเมื่อพนักงานสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานเสร็จเรียบร้อยและเห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้ส่งสำนวนพร้อมความเห็นว่าเห็นควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องไปยังพนักงานอัยการเพื่อพนักงานอัยการจะได้ทำคำฟ้องและยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาล[10]

เมื่อศาลได้รับคำฟ้องจากพนักงานอัยการแล้ว ศาลต้องตรวจคำฟ้องว่าถูกต้องตามรูปแบบหรือไม่[11] หากศาลเห็นว่าฟ้องไม่ถูกต้องตามแบบที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธี

---

[7] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ มาตรา 2 (7)

[8] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ มาตรา 2 (8)

[9] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132

[10] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140-143

[11] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณความอาญา มาตรา 158 ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือ และมี

(1) ชื่อศาลและวันเดือนปี

(2) คดีระหว่างผู้ใดโจทก์ ผู้ใดจำเลย และฐานความผิด

(3) ตำแหน่งพนักงานอัยการผู้เป็นโจทก์ ถ้าราษฎรเป็นโจทก์ให้ใส่ชื่อตัว นามสกุล อายุ ที่อยู่ ชาติและบังคับ

(4) ชื่อตัว นามสกุล ที่อยู่ ชาติและบังคับของจำเลย

พิจารณาความอาญา มาตรา 158 ศาลต้องมีคำสั่งให้พนักงานอัยการโจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้องหรือยกฟ้องหรือไม่ประทับฟ้อง[12] กรณีที่ศาลตรวจคำฟ้องแล้วเห็นว่าฟ้องถูกต้องแล้ว ศาลไม่จำต้องไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์[13] เนื่องจากได้มีการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานโดยพนักงานสอบสวนซึ่งถือว่าผ่านกระบวนการค้นหาความจริงและแสวงหาพยานหลักฐานมาแล้ว แต่หากศาลเห็นสมควรศาลจะให้มีการไต่สวนมูลฟ้องก็ได้ โดยให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาลในวันไต่สวนมูลฟ้องและศาลสามารถถามคำให้การจำเลยได้ แต่จำเลยไม่มีอำนาจในการนำพยานเข้าสืบในวันนัดไต่สวนมูลฟ้อง[14]

การถามจำเลยถึงเรื่องการมีทนายความในการต่อสู้คดี เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลยในคดีอาญานั้น หากมีการไต่สวนมูลฟ้องกรณีพนักงานอัยการยื่นฟ้องเมื่อจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลในวันไต่สวนมูลฟ้องศาลต้องถามถึงการมีทนายความในการต่อสู้คดี[15] และก่อนเริ่มทำการพิจารณาในศาลชั้นต้น เมื่อจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาล ศาลต้องถามถึงการมีทนายความในการต่อสู้คดีอีกครั้ง[16] เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลยในการต่อสู้คดี

ในชั้นพิจารณาหากจำเลยรับสารภาพตามฟ้อง โดยหลักแล้วหากเป็นคดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำกำหนดไว้ให้จำคุกไม่ถึง 5 ปี ศาลสามารถพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานเลยก็ได้ แต่หากว่าคดีที่ฟ้องนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ศาลต้อง

---

(5) การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้น ๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี

ในคดีหมิ่นประมาท ถ้อยคำพูด หนังสือ ภาพขีดเขียนหรือสิ่งอื่นอันเกี่ยวกับข้อหมิ่นประมาทให้กล่าวไว้โดยบริบูรณ์หรือติดมาท้ายฟ้อง

(6) อ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด

(7) ลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียนหรือพิมพ์ฟ้อง

[12] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161

[13] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162 (2)

[14] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165 วรรคหนึ่ง , วรรคสอง

[15] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165/1

[16] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173

สืบพยานหลักฐานโดยฟังพยานหลักฐานโจทก์ต่อไปจนกว่าจะเป็นที่พอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง[17]

2.1.3 การให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์ของผู้กระทำความผิด

การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ก่อนพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 มีผลใช้บังคับ ใช้รูปแบบการดำเนินคดีแบบคดีอาญาทั่วไป โดยใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหลัก ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้กระทำผิดที่ได้ให้การเกี่ยวกับข้อมูลอันสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งของผู้กระทำผิด เพื่อประโยชน์ในการกันตัวผู้กระทำความผิดที่จะไม่ต้องถูกดำเนินคดีหรือเพื่อประโยชน์ในการรับโทษน้อยลงกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ศาลจะนำมาใช้เป็นเครื่องมือประกอบการพิจารณาคดีได้ แต่ได้มีระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีที่ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการกันตัวผู้ต้องหาไว้เป็นพยานในบางคดี[18] ได้ โดยที่ผู้ต้องหาจะไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดี และมีระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2547 ที่ได้กำหนดให้พนักงานอัยการสามารถกันตัวผู้ต้องหาไว้เป็นพยานในคดีได้และให้พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาคนที่กันไว้เป็นพยานนั้น[19]

2.2 การดำเนินคดีฐานค้ามนุษย์เมื่อพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 ใช้บังคับ

การใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการดำเนินคดีค้ามนุษย์ ก่อให้เกิดความไม่เหมาะสมและไม่คล่องตัว ในปี พ.ศ.2559 จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 ใช้บังคับ เพื่อเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติในการดำเนินคดีค้ามนุษย์เพื่อมุ่งให้เกิดความเหมาะสมและคล่องตัวในการดำเนินคดีในทางปฏิบัติ[20]

---

[17] ประมวลกฎหมายวิธิพิจารณาความอาญา มาตรา 176

[18] ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 บทที่ 7 การกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยานในบางคดี ข้อ 257-259

[19] ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2547 ข้อ 79

[20] สุพิศ ประณีตพลกรัง, กฎหมายวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2559), น. 3.

2.2.1 เจตนารมณ์ในการตราพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559

เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 เป็นไปตามที่ปรากฏในหมายเหตุท้ายกฎหมาย กล่าวคือ เหตุผลในการประกาศใช้นั้น เนื่องจากการค้ามนุษย์เป็นปัญหาที่กระทบต่อสิทธิมนุษยชน เป็นอันตรายต่อเสถียรภาพความมั่นคงทางสังคม และการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศ หากไม่ได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วนนอกจากจะส่งผลต่อเสถียรภาพทางการเมือง เศรษฐกิจและความมั่นคงของรัฐ ยังส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางทั้งในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศอีกด้วย ดังนั้น เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและคดีความเกี่ยวข้องทั้งหลายได้รับการพิจารณาพิพากษาอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม สมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้[21]

จากเหตุผลท้ายกฎหมายดังกล่าวจะเห็นว่า ได้ยอมรับความสำคัญของปัญหาการค้ามนุษย์ว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอันตรายต่อด้านต่าง ๆ ทั้งด้านความมั่นคง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเป็นปัญหาเกี่ยวพันกับนานาชาติ การมีพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 ขึ้นมาเพื่อต้องการให้การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม จึงมีการออกแบบกฎหมายซึ่งมีลักษณะเด่นหลายประการเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ดังกล่าวขึ้น[22]

2.2.2 ระบบการดำเนินคดี

เมื่อพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 มีผลใช้บังคับ การสอบสวนคดีค้ามนุษย์เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานยังคงใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 131 จะกำหนดให้พนักงานสอบสวนแสวงหาพยานหลักฐานทุกชนิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้รู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งมีหลักการเช่นเดียวกับระบบไต่สวน แต่ก็ไม่ได้มีบทบัญญัติไว้เป็นพิเศษถึงวิธีการสอบสวนไว้เป็นการเฉพาะ การสอบสวนจึงต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 ที่นำระบบไต่สวนมาใช้

---

[21] หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนที่ 46 ก หน้า 11 ลงวันที่ 24 พฤษภาคม 2559.

[22] สุพิศ ประณีตพลกรัง, กฎหมายวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2559), น. 6.

บังคับกับการพิจารณาคดีค้ามนุษย์[23] ส่งผลให้ศาลมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมในคดี มิได้ถูกจำกัดให้พิจารณาเพียงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่คู่ความเสนอต่อศาลเท่านั้น[24]

กฎหมายบัญญัติให้การดำเนินคดีค้ามนุษย์ใช้ระบบไต่สวน (inquisitorial)[25] ซึ่งระบบนี้จะมีลักษณะพิเศษที่เน้นหนักในการค้นหาความจริงโดยผู้ไต่สวนหรือศาล ศาลเป็นผู้มีหน้าที่ในการค้นหาความจริงเป็นหลัก มีบทบาทในเชิงรุก (active) คู่ความมีบทบาทในลักษณะของการเป็นผู้ช่วยศาลในการค้นหาความจริง กฎเกณฑ์ของการรับฟังพยานหลักฐานมีลักษณะยืดหยุ่นไม่เคร่งครัดเพราะต้องการค้นหาความจริงให้ปรากฏ คำรับสารภาพของจำเลยเป็นเพียงพยานหลักฐานอย่างหนึ่งเท่านั้น ไม่เป็นสิ่งสำคัญที่จะชี้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ศาลต้องไต่สวนหาความจริงจนเป็นที่แน่ชัด ศาลจะเป็นผู้ถามพยานเอง ทนายความหรือพนักงานอัยการจะถามได้ต่อเมื่อศาลอนุญาตให้ถามในเรื่องนั้นโดยไม่มีการจำกัดเวลาในการพิจารณาคดี ศาลค้นหาความจริงได้จนกว่าจะเป็นที่พอใจมุ่งการได้ความจริงโดยไต่สวนอย่างเข้มข้นและตรวจสอบหลักฐานทั้งหมด การดำเนินกระบวนพิจารณาและควบคุมกระบวนพิจารณาอยู่ในมือของศาล ศาลจะเป็นผู้วินิจฉัยว่าพยานหลักฐานใดที่ควรถูกเรียกหรือสั่งให้นำเข้ามารับฟังในชั้นศาล คำพิพากษาในคดีก่อน ๆ ไม่ถือเป็นบรรทัดฐานในการตัดสินคดีต่อมาหรืออาจมีการนำมาใช้บ้างเล็กน้อย ผู้พิพากษาในคดีหลังมีอิสระในการวินิจฉัยคดีหรือเพียงใช้ผลของคดีก่อนเป็นตัวอย่างในการปรับใช้กฎหมายเท่านั้น ทนายความมีบทบาทค่อนข้างน้อย ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวาง เน้นหนักที่การ

---

[23] พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 มาตรา 8

[24] ศาสตราจารย์ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ, "โครงการพัฒนาระบบการสอบสวนในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบและคดีค้ามนุษย์ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับระบบไต่สวนตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559," บทความทางวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, น. 2 (2560).

[25] คำว่า "ไต่สวน" (inquisitorial) มีที่มาจากคำในภาษาละตินว่า inquisivi, inquisitum ซึ่งแปลว่า ถาม ขอ ขอร้อง ซักถาม (to ask) โดยรากศัพท์ของภาษาละตินคือคำว่า quae ซึ่งเกี่ยวพันกับคำว่า quaestio ซึ่งแปลว่า การถาม (questioning) และโปรดดู สุพิศ ประณีตพลกรัง, กฎหมายวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2559), น. 14. *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 1.*

สอบถาม การไต่สวนมองหาพยานหลักฐานการแสวงหาความจริงและไม่มีปัญหาในการรับฟังพยานบอกเล่า[26]

2.2.3 กฎหมายที่ใช้ในการพิจารณาคดี

กฎหมายที่ใช้ในการพิจารณาคดีค้ามนุษย์หลังพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 มีผลใช้บังคับ ได้แก่ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 และข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ซึ่งอาศัยอำนาจมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 ที่ได้ให้อำนาจประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีอำนาจออกข้อบังคับเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย หรือเพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติและข้อบังคับของประธานศาลฎีกาดังกล่าวกำหนดไว้ กฎหมายบัญญัติให้นำกฎหมายที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอื่น ๆ มาใช้ กล่าวคือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับและการบังคับใช้นั้นใช้บังคับได้เฉพาะเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์เท่านั้น ดังนั้น การใช้กฎหมายสำหรับการพิจารณาคดีค้ามนุษย์ต้องเป็นไปตามลำดับดังกล่าว คือใช้บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 และข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยวิธีการดำเนินคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 เป็นหลัก[27]

เมื่อพนักงานสอบสวน ได้รวบรวมพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเสร็จเรียบร้อย และเห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้ส่งสำนวนพร้อมความเห็นว่าเห็นควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องไปยังพนักงานอัยการเพื่อที่พนักงานอัยการจะได้ทำคำฟ้องและยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาล[28]

ในคดีค้ามนุษย์ เมื่อศาลได้รับคำฟ้องจากพนักงานอัยการแล้ว ศาลต้องตรวจคำฟ้องว่าถูกต้องตามรูปแบบหรือไม่ หากศาลเห็นว่าฟ้องไม่ถูกต้องตามแบบที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมาย

---

[26] สุพิศ ประณีตพลกรัง, กฎหมายวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2559), น. 16-18.

[27] สุพิศ ประณีตพลกรัง, กฎหมายวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2559), น. 13-14.

[28] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140-143

วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 ศาลต้องมีคำสั่งให้พนักงานอัยการโจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้อง[29] กรณีที่ศาลตรวจคำฟ้องแล้วเห็นว่าฟ้องถูกต้องแล้ว ศาลไม่จำต้องไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์เช่นเดียวกับคดีอาญาทั่วไป เนื่องจากได้มีการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานโดยพนักงานสอบสวนซึ่งถือว่าผ่านกระบวนการค้นหาความจริงและแสวงหาพยานหลักฐานมาแล้ว แต่หากศาลเห็นสมควรศาลจะให้มีการไต่สวนมูลฟ้องก็ได้ โดยในคดีที่มีการไต่สวนมูลฟ้อง ก่อนเริ่มไต่สวนมูลฟ้อง ถ้าจำเลยมาศาล ให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลยในการต่อสู้คดี ถ้าจำเลยไม่มี ก็ให้ศาลพิจารณาตั้งทนายความให้ โดยให้นำบทบัญญัติมาตรา 173 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม ในการไต่สวนมูลฟ้องนี้ จำเลยอาจแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล และจะระบุในคำแถลงถึงตัวบุคคล เอกสารหรือวัตถุที่จะสนับสนุนข้อเท็จจริงตามคำแถลงของจำเลยด้วยก็ได้ กรณีเช่นว่านี้ ศาลอาจเรียกบุคคล เอกสารหรือวัตถุดังกล่าวมาเป็นพยานศาล เพื่อประกอบการวินิจฉัยสั่งคดีได้ตามที่เห็นสมควร โดยโจทก์และจำเลยอาจถามพยานศาลได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาล[30]

ในชั้นพิจารณาหากจำเลยรับสารภาพตามฟ้อง โดยหลักแล้วศาลจะพิพากษาทันทีโดยไม่สืบพยานต่อไปก็ได้ แต่หากเป็นกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดหรือคดีที่มีข้อหาความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตลอดชีวิตหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานหลักฐานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง[31]

2.2.4 การให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์ของผู้กระทำความผิด

กรณีผู้กระทำความผิดได้ให้ข้อมูลอันสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในคดีค้ามนุษย์ ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ต่อพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจที่จะลงโทษ

---

[29] พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 มาตรา 23

[30] พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 มาตรา 24

[31] พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 มาตรา 24

ผู้ที่ให้ข้อมูลนั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้[32] จึงเห็นได้ว่าผู้กระทำความผิดแม้ได้ให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการค้ามนุษย์ แต่ผู้ที่ได้ให้ข้อมูลยังต้องถูกฟ้องร้องดำเนินคดีและยังต้องรับโทษตามกฎหมาย เพียงแต่ให้อำนาจผู้พิพากษาในการใช้ดุลพินิจลงโทษน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นได้ จึงอาจเกิดปัญหาการไม่จูงใจให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลสำคัญเพื่อนำไปสู่การจับกุมปราบปรามผู้ร่วมกระทำความผิดรายอื่น

2.3 การกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานตามกฎหมายไทย

ปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน แต่ในการพิจารณาคดีค้ามนุษย์ได้นำเอาหลักการของมาตรการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลข่าวสารแก่หน่วยงานของรัฐมาบัญญัติไว้ในมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 หากการค้ามนุษย์ได้กระทำความผิดภายในประเทศ และมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.2556 หากว่าขบวนการค้ามนุษย์ได้กระทำความผิดในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ส่วนวิธีการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานได้กำหนดไว้ในระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 8 บทที่ 7 และระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2563 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.3.1 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 มาตรา 20 นั้น ได้นำเอาหลักการมาตรการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลข่าวสารแก่หน่วยงานของรัฐมาบัญญัติไว้ว่า ในคดีค้ามนุษย์ ถ้าหากศาลเห็นเองว่าผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวน ศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ผู้ที่ให้ข้อมูลนั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้ ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากมาตรา 20 สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

[32] พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 มาตรา 20

ก) ผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

คำว่า “ผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์” ย่อมหมายความรวมถึง ผู้ที่ได้ร่วมกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ซึ่งเป็นผู้ร่วมก่อการ หรือบุคคลที่อยู่ร่วมในขบวนการค้ามนุษย์ ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ด้วยตนเอง

ข) ผู้ที่ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ผู้ที่ได้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์นั้น ต้องได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจนถึงขนาดเป็นพยานหลักฐานอันนำไปสู่การปราบปรามขบวนการค้ามนุษย์ เช่น การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการสั่งการของผู้ที่อยู่เบื้องหลังหรือเส้นทางการเงินที่ใช้เป็นท่อน้ำเลี้ยงในการกระทำความผิดซึ่งอาจจะมีการยักย้ายถ่ายเทอันมีเป็นลักษณะเป็นการฟอกเงิน เป็นต้น

ค) การให้ข้อมูลต่อเจ้าพนักงาน

การให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ของผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์นั้น จะต้องให้การต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ไม่ว่าจะมีชั้นยศใดซึ่งมีอำนาจในการสืบสวนปราบปรามจับกุมผู้กระทำความผิดหรือให้การต่อพนักงานสอบสวนซึ่งมีอำนาจการรวบรวมพยานหลักฐาน เกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือการพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษเท่านั้น

ง) การลงโทษของศาล

การที่ศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ที่ได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการค้ามนุษย์นั้น จะต้องเป็นกรณีที่ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณาและเห็นเองตามสมควรว่าจะต้องลงโทษผู้นั้น แต่ให้ได้รับอัตราโทษที่น้อยกว่ากฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งในการลงโทษตามมาตรานี้ ไม่ได้เป็นบทบังคับให้ศาลต้องลงโทษน้อยกว่าเสมอไป ศาลอาจลงโทษตามอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้โดยไม่ลดโทษให้ผู้กระทำความผิดก็ได้ เพราะเป็นดุลพินิจของศาลโดยแท้นั่นเอง

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าเนื้อหาของมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 นี้ ไม่ได้ใช้มาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน แต่เป็นบทบัญญัติที่นำเอามาตรการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลข่าวสารแก่หน่วยงานของรัฐมาบัญญัติไว้แม้ผู้กระทำความผิดได้ให้ข้อมูลอันสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งอันนำไปสู่การปราบปรามขบวนการค้า

มนุษย์ก็ตามยังต้องถูกฟ้องร้องดำเนินคดีเพียงแต่ให้ดุลพินิจศาลในการลงโทษซึ่งอาจลงโทษตามอัตราที่กฎหมายกำหนดหรือลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดเพียงใดก็ได้

2.3.2 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556

เหตุผลในการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.2556 นั้น เนื่องจากประเทศไทยประสบกับปัญหาอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศเป็นอย่างมาก แต่กฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถใช้บังคับเพื่อดำเนินคดีกับการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime) จึงต้องกำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำดังกล่าว รวมทั้งกำหนดวิธีการสืบสวน สอบสวนการกระทำความผิดดังกล่าวด้วย[33]

ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.2556 มาตรา 23 นั้น ได้นำเอามาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานมาบัญญัติไว้ว่า ในระหว่างการสอบสวนคดีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ หากผู้ต้องหาให้ข้อมูลเองโดยสมัครใจต่อพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับกิจกรรมและการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีต่อหัวหน้าหรือผู้มีบทบาทสำคัญในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกข้อมูลดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวนแล้วเสนอสำนวนการสอบสวนต่ออัยการสูงสุด และถ้าหากอัยการสูงสุดเห็นว่าข้อมูลที่ได้รับจากผู้ต้องหาเป็นข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแล้ว ให้อัยการสูงสุดมีอำนาจออกคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้นก็ได้ ในกรณีที่มีการฟ้องคดีแล้ว หากการให้ข้อมูลดังกล่าวได้กระทำในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ให้อัยการสูงสุดมีอำนาจออกคำสั่งถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์ ถอน

---

[33] หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.2556

ฎีกา หรือไม่อุทธรณ์ ไม่ฎีกา ในความผิดนั้น ดังนั้น เมื่อพิจารณามาตรา 23 สามารถแยกพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

ก) ผู้กระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

คำว่า “ผู้กระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” หมายความว่าต้องเป็นบุคคลซึ่งได้อยู่ในคณะบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปที่รวมตัวกันช่วงระยะเวลาหนึ่งและได้ร่วมกันกระทำการใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดร้ายแรง[34] และเพื่อได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม และได้กระทำในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ กล่าวคือ มีการกระทำระหว่างประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง หรือระหว่างรัฐต่อรัฐ[35]

ข) ผู้ที่ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ผู้ที่ได้กระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาตินั้น ต้องได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจนถึงขนาดเป็นพยานหลักฐานอันนำไปสู่การดำเนินคดีเอาผิดกับหัวหน้าหรือผู้มีบทบาทสำคัญในขบวนการองค์กรอาชญากรรมข้ามชาตินั้น เช่น การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการสั่งการของผู้ที่อยู่เบื้องหลังหรือเส้นทางการเงินที่ใช้เป็นท่อน้ำเลี้ยงในการกระทำความผิด เป็นต้น

ค) การให้ข้อมูลต่อเจ้าพนักงาน

การให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งของผู้มีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเกี่ยวกับกิจกรรมและการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติจนสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีต่อหัวหน้าหรือผู้มีบทบาทสำคัญในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้นั้น ต้องเป็นการให้ข้อมูลต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเท่านั้น

ง) ช่วงเวลาของการให้ข้อมูล

---

[34] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.2556 มาตรา 3 “ความผิดร้ายแรง” หมายความว่า ความผิดอาญาที่กฎหมายกำหนดโทษจำคุกขั้นสูงตั้งแต่สี่ปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น

[35] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.2556 มาตรา 3

ช่วงเวลาที่สามารถให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งของผู้มีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ช่วง ดังนี้

1) ในระหว่างการสอบสวน แต่ก่อนฟ้องคดีต่อศาล ผู้ที่ให้ข้อมูลต้องได้ให้การต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการในชั้นสอบสวน แล้วให้พนักงานสอบสวนบันทึกข้อมูลไว้ในสำนวนการสอบสวน เพื่อเสนอสำนวนต่ออัยการสูงสุด เมื่ออัยการสูงสุดได้รับสำนวนการสอบสวนที่มีการบันทึกข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแล้วก็จะออกคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหารายนั้น เพื่อกันไว้เป็นพยานในคดี

2) ในระหว่างการพิจารณาของศาล กรณีที่มีการฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ผู้ที่ให้ข้อมูลต้องได้ให้การต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการในชั้นพิจารณา แล้วให้พนักงานสอบสวนบันทึกข้อมูลไว้ในสำนวนการสอบสวน เพื่อเสนอสำนวนต่ออัยการสูงสุด เมื่ออัยการสูงสุดได้รับสำนวนการสอบสวนที่มีการบันทึกข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแล้วก็จะออกคำสั่งถอนฟ้องผู้ต้องหารายนั้น หรือหากศาลได้มีคำพิพากษาแล้ว ก็จะออกคำสั่งไม่อุทธรณ์ ไม่ฎีกา หรือหากว่าได้มีการอุทธรณ์ หรือฎีกาคำพิพากษาไปแล้ว ก็จะออกคำสั่งถอนอุทธรณ์หรือถอนฎีกาแล้วแต่กรณี

เมื่อพิจารณาเนื้อหาของบทบัญญัติมาตรา 23 แล้ว เห็นได้ชัดว่าได้มีการนำเอามาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานมาบัญญัติไว้ โดยให้อัยการสูงสุดสามารถออกคำสั่งไม่ฟ้องผู้กระทำความผิดที่มีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เพื่อกันผู้ต้องหารายนั้นไว้เป็นพยาน อันเป็นการคุ้มกันผู้ที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ไม่ให้ต้องรับโทษ ซึ่งการได้รับความคุ้มกันการฟ้องร้องตามมาตรา 23 นี้ ให้ความคุ้มกันจากการคำให้การของผู้ที่ได้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์จนนำสู่การดำเนินคดีกับหัวหน้าหรือผู้มีบทบาทสำคัญในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้เท่านั้น แต่หากว่าผู้ที่ได้ให้ข้อมูลนั้น ได้ให้การเท็จเกี่ยวกับข้อมูล หรือต่อมาได้กลับคำให้การย่อมไม่ได้รับประโยชน์ในการคุ้มกันการฟ้องร้องตามมาตรา 23 นี้ อีกต่อไป ยังคงต้องถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอันเกิดจากคำให้การเท็จหรือการกลับคำให้การนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.2556 มาตรา 24 หากว่าในคดีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

ต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ก็ได้ ดังนั้น เนื้อหาของมาตรา 24 แห่งพิจารณาพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.2556 มีเนื้อหาเช่นเดียวกันกับบทบัญญัติมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 ซึ่งไม่ได้นำเอามาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานมาใช้บังคับ แต่เป็นบทบัญญัติที่นำเอามาตรการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลข่าวสารแก่หน่วยงานของรัฐมาบัญญัติไว้ ซึ่งแม้ผู้กระทำความผิดได้ให้ข้อมูลอันสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งอันนำไปสู่การปราบปรามการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติก็ตามยังต้องถูกฟ้องร้องดำเนินคดี เพียงแต่ให้ดุลพินิจศาลในการลงโทษซึ่งอาจลงโทษตามอัตราที่กฎหมายกำหนดหรือลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดเพียงใดก็ได้ จึงเป็นที่เห็นได้ชัดว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.2556 มีการนำมาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานมากำหนดไว้ในมาตรา 23 และได้นำเอามาตรการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลข่าวสารแก่หน่วยงานของรัฐมาบัญญัติไว้ในมาตรา 24 แต่ทั้งสองมาตรามีความแตกต่างกัน กล่าวคือ มาตรา 23 ใช้วิธีการกันไว้เป็นพยานสำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจนนำไปสู่การดำเนินคดีเอาผิดกับผู้เป็นหัวหน้าหรือผู้มีบทบาทสำคัญในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเพื่อเป็นการทลายองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ แต่มาตรา 24 เป็นการให้รางวัลโดยการลดโทษสำหรับผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญจนนำไปการดำเนินคดีกับผู้ที่ได้เข้าร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งมิใช่หัวหน้าหรือตัวการสำคัญนั่นเอง

ประเด็นปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไปมีอีกว่า ผู้กระทำความผิดที่ได้ให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์ที่จะได้รับการคุ้มกันการฟ้องร้องตามมาตรา 23 หรือได้รับการลดโทษตามมาตรา 24 จะต้องได้กระทำความผิดในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเท่านั้น หากการกระทำความผิดอยู่ในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมทั่วไปที่ไม่มีลักษณะข้ามชาติหรือระหว่างประเทศ ย่อมไม่ได้รับประโยชน์จากบทบัญญัติทั้งสองดังกล่าว จึงเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.2556 ยังมีเนื้อหาไม่ครอบคลุม

2.3.3 ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 บทที่ 7 การกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยานในบางคดี

โดยทั่วไปในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่ได้มีบทบัญญัติให้อำนาจพนักงานสอบสวนในเรื่องการกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานในคดี แต่ได้มีระเบียบภายในของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ได้กำหนดให้อำนาจพนักงานสอบสวนสามารถกันตัวผู้ต้องหาไว้เป็นพยานได้ ได้แก่ ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 บทที่ 7 เรื่อง การกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยานในบางคดี ซึ่งได้กำหนดไว้ดังนี้

ข้อ 257 มีสำนวนคดีบางเรื่องซึ่งเกิดเป็นที่ลับลี้ หรือเหตุร้ายแรงที่คนจำนวนมากพากันเกรงกลัว ซึ่งพนักงานสืบสวนสอบสวนได้พยายามทุกทางแล้วก็ไม่ทำให้ได้หลักฐานในคดีนั้นผู้สอบสวนอาจจะพิจารณากันพวกผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งที่เห็นว่าไม่ใช่ตัวการสำคัญ หากแต่เป็นผู้เห็นในคดีนั้นพอที่จะให้การเป็นพยานเบิกความชั้นศาลได้ไว้เป็นพยาน โดยปล่อยพ้นจากผู้ต้องหาแล้วกันเป็นพยาน แต่อำนาจที่จะให้กันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งไว้เป็นพยานนี้ ผู้สอบสวนจะต้องชี้แจงเหตุผลแห่งความจำเป็นจริง ๆ เสนอขออนุญาต ถ้าในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีเสนอถึงกรมตำรวจเป็นผู้สั่งอนุญาต ต่างจังหวัดผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้รักษาการแทนเป็นผู้สั่งอนุญาต อย่างไรก็ดี พนักงานสอบสวนจะต้องระวังพยานจำพวกที่กันจากผู้ต้องหา เพราะตามธรรมดาผู้ต้องหาอาจจะต้องการปลีกตัวให้พ้นจากคดี แล้วมีการซัดทอดผู้ต้องหาด้วยกันตามอำเภอใจ ซึ่งอาจจะเป็นความเท็จก็ได้ พยานชนิดนี้ย่อมเป็นที่ระแวงแก่ผู้ฟัง ดังนั้น ผู้สอบสวนไม่บังควรที่จะมีถ้อยคำหรือแสดงอาการเป็นเชิงชักจูงใจในการให้คุณประโยชน์ใด ๆ แก่เขาซึ่งอาจจะทำให้ถ้อยคำนั้นเสียหายจนหมดไป ซ้ำยังทำให้เสียเกียรติชื่อเสียงของผู้สอบสวนตลอดจนถึงกรมด้วย

ข้อ 258 ตามธรรมดากฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาให้การตามความพอใจของเขา พนักงานสอบสวนเมื่อได้รับอนุญาตให้ปล่อยผู้ต้องหาคนใดเพื่อกันไว้เป็นพยานในคดี เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจะต้องจัดการปล่อยตัวให้พ้นข้อหาก่อน แล้วแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่าเขามีอิสรภาพแก่ตัวเขาย่อมมีสิทธิให้การได้ตามความสัตย์จริงทุกประการ และคำให้การนี้ผู้สอบสวนจะสอบในฐานะเป็นพยานในคดีต่อไป และต้องให้ปฏิญาณหรือสาบานก่อนเช่นพยานอื่น ๆ

ข้อ 259 มีข้อที่ยังจะต้องระมัดระวังให้จงหนักว่าการที่กันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานนั้น จำเป็นต้องมีพยานอื่น ๆ หรืออาจอาศัยถ้อยคำจากพยานชนิดนี้สืบสวนให้ได้หลักฐานอื่น ๆ มาเป็นหลักแก่คดีอีกได้ เพราะการที่พนักงานสอบสวนกันผู้ต้องหาคนใดเป็นพยานนั้น พนักงานอัยการมีอำนาจที่จะให้ส่งตัวไปฟ้องก็ได้ จึงเป็นการจำเป็นที่พนักงานสอบสวนจะต้องไตร่ตรองผลได้ ผลเสีย ก่อนที่จะวินิจฉัยเด็ดขาดขอกันผู้ต้องหาคนใดไว้เป็นพยาน ตามเหตุผลแห่งความจำเป็นจริง ๆ

ต่อมา ได้มีหนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 0001 (ป)/124 วันที่ 28 มกราคม 2542 เรื่อง การกำหนดแนวทางปฏิบัติการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน เนื่องจากเห็นว่าตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 บทที่ 7 ว่าด้วยการกันผู้ต้องหาเป็นพยานในบางคดี ได้กำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานแต่ยังมีการปฏิบัติบางเรื่องที่ไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงได้กำหนดแนวทางการกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน โดยสรุปหลักเกณฑ์สำคัญได้ดังนี้

1) คดีที่มีเหตุพิเศษ หรือยุ่งยากสลับซับซ้อน หรือร้ายแรงที่คนจำนวนมากพากันเกรงกลัว หรือคดีบางเรื่องเกิดในที่ลับลี้ โดยบุคคลอื่นไม่สามารถรู้เห็นได้นอกจากเป็นผู้กระทำความผิดด้วยกัน หรือคดีที่มีการกระทำในรูปขบวนการ (organized crime) ซึ่งพนักงานสอบสวนได้พยายามแสวงหา และรวบรวมพยานหลักฐานทุกวิถีทางแล้ว ไม่สามารถได้พยานหลักฐานในคดีนั้นอีก พนักงานสอบสวนอาจพิจารณากันผู้ต้องหาซึ่งได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันคนหนึ่งคนใดเป็นพยาน โดยให้ชี้แจงเหตุผลแห่งความจำเป็นตามรูปคดีเสนอต่อหัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ หรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้สั่ง เว้นแต่คดีที่มีลักษณะเป็นเหตุฉกรรจ์ หรือเหตุที่ต้องรายงานด่วนตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ที่ 1/2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ที่ 6/2502 ให้เสนอผู้บังคับการขึ้นไปเป็นผู้สั่ง ถ้าเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร และความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ให้เสนอสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้พิจารณาสั่ง

2) ในการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาที่ขอกันเป็นพยาน ให้ทำการสอบสวนปากคำในฐานะผู้ต้องหา ให้ปรากฏข้อเท็จจริงตามรูปคดีโดยละเอียดที่สุดเท่าที่สามารถทำได้ พนักงานสอบสวนพึงระมัดระวังในการสอบสวน เพราะผู้ต้องหาอาจให้การบิดเบือนหรือซัดทอดและซ้ำเติมพวกเดียวกัน ซึ่งอาจเป็นความเท็จได้ นอกจากนั้นสิ่งที่พนักงานสอบสวนถึงต้องยึดถือ

และปฏิบัติคือ ห้ามมิให้ดำเนินการใด ๆ โดยใช้ถ้อยคำอันเป็นการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง หรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการใด ๆ ซึ่งอาจทำให้เสียหายต่อรูปคดีได้ อย่างไรก็ตาม มีข้อที่พนักงานสอบสวนพึงต้องระมัดระวังไว้อย่างยิ่ง คือ การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานนั้น จะต้องมีพยานอื่น ๆ หรืออาศัยถ้อยคำพยานชนิดนี้สืบสวนให้ได้พยานหลักฐานอื่น ๆ มาเป็นหลักฐานแห่งคดีอีกได้ เพราะการที่พนักงานสอบสวนกันผู้ต้องหาคนใดเป็นพยานนั้น พนักงานอัยการมีอำนาจที่จะให้พนักงานสอบสวนส่งตัวไปฟ้องก็ได้ จึงจำเป็นที่พนักงานสอบสวนจะต้องไตร่ตรองผลได้ผลเสียก่อนที่จะวินิจฉัยเด็ดขาดขอกันผู้ต้องหาคนใดไว้เป็นพยานตามเหตุผลแห่งคดี

3) เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นลง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวนทำความเห็นทางคดีตามทางการสอบสวนที่ได้ความนั้น โดยไม่ต้องแยกสำนวนการสอบสวนก็ได้ สำหรับผู้ต้องหาที่ได้รับอนุญาตให้กันเป็นพยานให้มีความเห็นทางคดีด้วย ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังอยู่ ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยหรือปล่อยชั่วคราวหรือขอให้ศาลปล่อยแล้วแต่กรณี และให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติในเรื่องการคุมพยานและป้องกันพยานสำคัญในคดีอาญาตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 6 บทที่ 6 โดยเคร่งครัด หลังจากพนักงานอัยการออกคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่กันไว้เป็นพยานแล้ว ให้ทำการสอบสวนถ้อยคำผู้นั้นในฐานะเป็นพยานตามคำสั่งของพนักงานอัยการ โดยให้สาบานหรือปฏิญาณตนก่อนให้ถ้อยคำเช่นเดียวกับพยานอื่น

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าเมื่อพนักงานสอบสวนมีความประสงค์ที่จะกันผู้ต้องหาคนใดไว้เป็นพยานนั้น จะต้องพิจารณาและดำเนินการให้เป็นไปหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 บทที่ 7 การกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยานในบางคดี ประกอบกับหนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0001 (ป)/124 วันที่ 28 มกราคม 2542 เรื่อง การกำหนดแนวทางปฏิบัติการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ซึ่งในคดีค้ามนุษย์ถือได้ว่าเป็นคดีที่บุคคลอื่นไม่สามารถรู้เห็นได้นอกจากเป็นผู้กระทำความผิดด้วยกัน และยังเป็นคดีที่มีการกระทำในรูปขบวนการอาชญากรรม (organized crime) พนักงานสอบสวนจึงสามารถกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยานได้ เมื่อได้ทำการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ก็จะมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องคดีกับผู้ที่ถูกกันไว้เป็นพยาน และส่งสำนวนพร้อมกับความเห็นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการออกคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่กันไว้เป็นพยาน และผู้ต้องหาที่ถูกกันไว้เป็นพยานนั้นก็จะเปลี่ยนสถานะจากการเป็น

ผู้ต้องหากลายมาเป็นพยานในคดีนั้นแทน การกันผู้ต้องหาเป็นพยานนั้น ผู้ต้องหาจะได้รับประโยชน์จากการที่ตนยอมเป็นพยานให้แก่รัฐในบางประการ ซึ่งนั่นก็คือการไม่ถูกดำเนินคดี เพื่อไม่ให้เป็นการขัดต่อมาตรา 232 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งการเป็นพยานก็จะไม่ต้องรับโทษใด ๆ เนื่องจากพนักงานอัยการจะสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ถูกกันไว้เป็นพยานนั้น และประโยชน์จากการที่เป็นพยานนั้น พยานที่ถูกกันไว้ก็จะไม่ถูกดำเนินคดีในความผิดที่ตนได้กระทำผิดนั้นและไม่ต้องรับโทษที่ตนได้ก่อขึ้น

2.3.4 ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2563

ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2563 ได้กำหนดเรื่องการกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานไว้ในลักษณะที่ 2 ส่วนที่ 10 การสั่งไม่ฟ้อง ข้อ 81 การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน และข้อ 82 การสอบสวนผู้ต้องหาที่สั่งไม่ฟ้องเป็นพยาน[36] โดยได้กำหนดให้อำนาจพนักงานอัยการไว้ดังนี้

ข้อ 81 การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนกันผู้ต้องหาซึ่งได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันคนใดคนหนึ่งเป็นพยาน ให้พนักงานอัยการพิจารณาโดยรอบคอบ โดยคำนึงถึงว่าถ้าไม่กันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งเป็นพยานแล้ว พยานหลักฐานที่มีอยู่เพียงพอแก่การที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาทั้งหมดหรือไม่ และอาจแสวงหาพยานหลักฐานอื่นแทนเพื่อให้เพียงพอแก่การที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาทั้งหมดนั้นได้หรือไม่ ถ้อยคำของบุคคลนั้นรับฟังเป็นความสัตย์ได้เพียงใด รวมทั้งความคาดหมายในการที่ผู้นั้นจะเบิกความเป็นประโยชน์ในการพิจารณาหรือไม่ด้วย และพึงพิจารณากันผู้กระทำความผิดน้อยที่สุดเป็นพยาน

เมื่อพนักงานอัยการได้วินิจฉัยตามนัยในวรรคหนึ่งแล้ว และพนักงานอัยการเห็นควรกันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งเป็นพยาน ให้พนักงานอัยการออกคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้น และเมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาดังกล่าวแล้ว ให้พนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนถ้อยคำผู้ที่กันไว้เป็นพยานนั้น เป็นพยานประกอบสำนวนต่อไป

---

[36] ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2563 ข้อ 3 ให้ยกเลิกระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2547 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2563

ข้อ 82 การสอบสวนผู้ต้องหาที่สั่งไม่ฟ้องเป็นพยาน

ถ้าพนักงานอัยการเห็นสมควรให้สอบสวนผู้ต้องหาที่สั่งไม่ฟ้องบางคนเป็นพยาน ให้พนักงานอัยการสั่งพนักงานสอบสวน สอบสวนผู้นั้นภายหลังจากมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้ว

ดังนั้น เมื่อพนักงานอัยการได้รับสำนวนการสอบสวน พร้อมความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาบางคนเนื่องจากกันไว้เป็นพยานจากพนักงานสอบสวนแล้ว พนักงานอัยการต้องพิจารณาโดยรอบคอบว่าจะเห็นด้วยกับพนักงานสอบสวนในการกันตัวผู้ต้องหาบางคนไว้เป็นพยานในคดีหรือไม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วหากไม่เห็นด้วย พนักงานอัยการมีอำนาจที่จะให้ส่งตัวผู้ต้องหาที่ถูกกันไว้เป็นพยานในชั้นสอบสวนไปฟ้องต่อศาลเพื่อดำเนินคดีกับผู้ต้องหารายนั้นก็ได้ แต่หากเมื่อพนักงานอัยการได้พิจารณาแล้วเห็นด้วยกับพนักงานสอบสวนว่าสมควรกันผู้ต้องหารายนั้นไว้เป็นพยานในคดี โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์ตามข้อ 81 วรรคหนึ่ง ก็ให้พนักงานอัยการออกคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้นตามข้อ 81 วรรคสอง และเมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาดังกล่าวแล้ว ให้พนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนถ้อยคำผู้ที่กันไว้เป็นพยานนั้นในฐานะพยานเพื่อประกอบสำนวนต่อไปตามข้อ 82

2.3.5 ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 136/1

การกันผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาไว้เป็นพยานในคดี ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับคดีบางประเภทซึ่งการหาพยานหลักฐานนั้นอาจทำได้ยาก จึงอาจต้องแสวงหาพยานหลักฐานจากคำให้การของพยานซึ่งเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันเอง เพราะถือว่าเป็นผู้ที่ได้รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดเป็นอย่างดี และถือได้ว่าเป็นประจักษ์พยาน ดังนั้นแล้วจึงได้มีการผลักดันให้มีการกันผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาไว้เป็นพยานในคดี โดยร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ....) พ.ศ. .....ได้บัญญัติการกันผู้กระทำความผิดไว้โดยให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 136/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 136/1 ในคดีความผิดที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไปหรือคดีที่มีความสำคัญโดยประการอื่น และพนักงานสอบสวนเห็นว่าข้อเท็จจริงในคดีมีความสลับซับซ้อนและยากลำบากต่อการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ถึงการกระทำความผิด

หากปรากฏว่ามีผู้ต้องหาคนหนึ่งคนใดให้การรับสารภาพและให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีหรือพิสูจน์ความผิดของผู้บงการหรือผู้กระทำความผิดอื่นซึ่งเป็นตัวการสำคัญ พนักงานสอบสวนอาจเสนอความเห็นต่อพนักงานอัยการว่าควรกันผู้ต้องหานั้นไว้เป็นพยานในการดำเนินคดีกับผู้บงการ หรือผู้กระทำความผิดอื่นนั้นซึ่งเป็นตัวการสำคัญเมื่อพนักงานอัยการเห็นชอบให้จัดการดังต่อไปนี้

(1) ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนผู้ต้องหานั้นไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องต่อศาล

(2) ให้พนักงานอัยการบรรยายฟ้องให้ศาลทราบด้วยว่า จำเลยจะเป็นพยานสำคัญในคดีที่จะฟ้องผู้บงการ ตัวการสำคัญ หรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่น

(3) ให้ศาลรอการกำหนดโทษจำเลยผู้นั้นไว้ก่อนจนกว่าจำเลยนั้นจะไปเป็นพยานในคดีที่ผู้บงการ ตัวการสำคัญ หรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่นถูกฟ้องเป็นจำเลยแล้ว และหากศาลเห็นว่าคำเบิกความของจำเลยนั้นเป็นข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจนส่งผลให้ศาลในคดีดังกล่าวสามารถพิจารณาพิพากษาลงโทษบุคคลเหล่านั้นได้ ศาลจะลงโทษจำเลยผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นสมควรให้กันผู้ต้องหาเป็นพยานให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

2.4 สภาพปัญหาของการดำเนินคดีฐานค้ามนุษย์ในประเทศไทย

เมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกันตัวผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีค้ามนุษย์แล้ว จะเห็นได้ถึงปัญหาซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นข้อได้ดังนี้

2.4.1 ปัญหาขาดบทบัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานในการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน

กฎหมายที่เกี่ยวกับการกันผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาไว้เป็นพยานในคดีนั้น ปัจจุบันในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับวิธีการทางอาญายังไม่ได้มีการกำหนดไว้ว่าให้อำนาจแก่ผู้ใดและในคดีใดบ้างที่สามารถกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน และมิได้บัญญัติให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการดำเนินการกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน แต่มีเพียงระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 8 บทที่ 7 และระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วย

การดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2563 เท่านั้น จึงเห็นได้ว่าในการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ต้องหา การพิสูจน์ความผิดของจำเลยโดยการกันผู้กระทำความผิดรายหนึ่งไว้เป็นพยาน โดยอาศัยเพียงระเบียบภายในของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและระเบียบของสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นมาตรการที่ขัดแย้งกับหลักการของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหลายหลักการ ดังนั้นหากเจ้าพนักงานจะใช้มาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานต้องมีกฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้อย่างชัดเจน จึงมีความจำเป็นกำหนดวิธีการให้มีความชัดเจนไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันได้มีร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ....) พ.ศ. .....ที่ได้บัญญัติการกันผู้กระทำความผิดไว้ในมาตรา 136/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในร่างกฎหมายดังกล่าวแล้ว ยังคงมีปัญหาในเรื่องการดำเนินคดีกับผู้ที่ถูกกันไว้เป็นพยานบุคคลอยู่นั่นเองตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

2.4.2 ปัญหาข้อบกพร่องของมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559

ก) ปัญหาการไม่จูงใจให้ผู้กระทำความผิด ให้ข้อมูลแก่กระบวนการยุติธรรม

โดยทั่วไปในคดีที่มีเหตุพิเศษหรือยุ่งยากสลับซับซ้อน หรือร้ายแรงที่คนจำนวนมากพากันเกรงกลัว หรือคดีบางเรื่องเกิดในที่ลับลี้ โดยบุคคลอื่นไม่สามารถรู้เห็นได้นอกจากเป็นผู้กระทำความผิดด้วยกัน หรือคดีที่มีการกระทำในรูปขบวนการ (organized crime) พนักงานสอบสวนสามารถกันผู้ต้องหาซึ่งได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันไว้เป็นพยานได้ ดังนั้น ในคดีค้ามนุษย์ซึ่งถือว่าเป็นคดีที่บุคคลอื่นไม่สามารถรู้เห็นได้นอกจากเป็นผู้กระทำความผิดด้วยกัน และเป็นคดีที่มีการกระทำในรูปขบวนการ (organized crime) องค์กรอาชญากรรม ไม่ว่าการกระทำนั้นจะได้กระทำในประเทศไทย หรือในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ หากผู้ที่กระทำความผิดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อพนักงานสอบสวน จึงสามารถกันตัวผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานเพื่อเอาผิดกับผู้ร่วมขบวนการค้ามนุษย์ได้ เมื่อพนักงานสอบสวนได้พิจารณาเห็นสมควรกันผู้ต้องหาใดเป็นพยานแล้ว ให้รีบสอบสวนและมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้น[37] พร้อมกับส่ง

[37] ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 บทที่ 7 การกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยานในบางคดี ข้อ 257 ประกอบหนังสือกรมตำรวจ ที่ มท 0606.6/614 ลงวันที่ 19 มกราคม 2541 เรื่อง การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ข้อ 3

สำนวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อให้พนักงานอัยการได้พิจารณาว่าจะเห็นด้วยกับพนักงานสอบสวนหรือไม่ สมควรกันผู้ต้องหานั้นไว้เป็นพยานในคดีหรือไม่ หากพนักงานอัยการเห็นด้วยกับพนักงานสอบสวน ให้พนักงานอัยการออกคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้น และเมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาดังกล่าวแล้ว ให้พนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวน ทำการสอบสวนถ้อยคำผู้ที่กันไว้เป็นพยานนั้น ในฐานะพยานเพื่อประกอบสำนวนต่อไป ในกรณีที่เป็นคดีค้ามนุษย์ทั่วไปที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมที่การกระทำความผิดเกิดขึ้นภายในประเทศ แต่หากคดีค้ามนุษย์นั้นมีรูปแบบการกระทำความผิดเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ให้พนักงานสอบสวนต้องส่งสำนวนการสอบสวนให้อัยการสูงสุดเป็นผู้ออกคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ให้ข้อมูลเป็นประโยชน์[38] จึงเท่ากับว่าผู้ร่วมกระทำความผิดที่ได้ถูกกันไว้เป็นพยานจะไม่ถูกดำเนินคดีอาญาใด ๆ เพราะอยู่ในฐานะพยานที่จะให้การที่เป็นประโยชน์ต่อคดีเพื่อจะเอาผิดกับผู้บงการหรือตัวการสำคัญ

แต่เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 จะเห็นได้ว่าแม้ผู้กระทำความผิดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจนนำไปสู่การปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ต่อพนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจหรือพนักงานสอบสวน และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 136/1[39] จะเห็นได้ว่า แม้ผู้กระทำความผิดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์ต่อ

---

[38] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.2556 มาตรา 23

[39] ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ....) พ.ศ. ..... ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 136/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 136/1 ในคดีความผิดที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไปหรือคดีที่มีความสำคัญโดยประการอื่น และพนักงานสอบสวนเห็นว่าข้อเท็จจริงในคดีมีความสลับซับซ้อนและยากลำบากต่อการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ถึงการกระทำความผิด หากปรากฏว่ามีผู้ต้องหาคนหนึ่งคนใดให้การรับสารภาพและให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีหรือพิสูจน์ความผิดของผู้บงการหรือผู้กระทำความผิดอื่นซึ่งเป็นตัวการสำคัญ พนักงานสอบสวนอาจเสนอความเห็นต่อพนักงานอัยการว่าควรกันผู้ต้องหานั้นไว้เป็นพยานในการดำเนินคดีกับผู้บงการหรือผู้กระทำความผิดอื่นนั้นซึ่งเป็นตัวการสำคัญเมื่อพนักงานอัยการเห็นชอบให้จัดการดังต่อไปนี้

(1) ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนผู้ต้องหานั้นไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องต่อศาล

(2) ให้พนักงานอัยการบรรยายฟ้องให้ศาลทราบด้วยว่า จำเลยจะเป็นพยานสำคัญในคดีที่จะฟ้องผู้บงการตัวการสำคัญ หรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่น

การดำเนินคดีกับผู้บงการหรือตัวการสำคัญหรือพิสูจน์ความผิดของผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่นในข้อหาความผิดซึ่งมีอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไปต่อพนักงานสอบสวนผู้ที่ให้ข้อมูลนั้นก็ต้องถูกดำเนินคดีและถูกศาลพิพากษาลงโทษอยู่นั่นเอง ถึงแม้ศาลจะใช้ดุลพินิจในการลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ตาม ย่อมไม่จูงใจให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลที่สำคัญจนนำไปสู่การปราบปรามขบวนการค้ามนุษย์ อีกทั้งหากผู้กระทำความผิดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญย่อมตกอยู่ในภยันตราย ไม่ได้รับความปลอดภัยต่อเสรีภาพร่างกายและชีวิต ซึ่งหากมีการนำมาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานมาใช้ และมีมาตรการคุ้มครองพยานที่ดีและมีประสิทธิภาพ ย่อมจะเป็นผลดีเนื่องจากผู้กระทำความผิดจะเต็มใจให้การหรือให้ความร่วมมือมากกว่า เพราะไม่ต้องถูกฟ้องร้องดำเนินคดีจากคำให้การของตนเอง

อย่างไรก็ตาม แม้ผู้กระทำความผิดที่ได้กันไว้เป็นพยานจะไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอันเนื่องมาจากการกระทำความผิด แต่อาจถูกดำเนินคดีจากคำให้การของตนเอง หากว่าได้ให้การเท็จเกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือได้มีการกลับคำให้การซึ่งแตกต่างกันในข้อสาระสำคัญกับที่เคยให้การไว้ในตอนแรกย่อมไม่ได้รับความคุ้มกันจากการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีกฎหมาย

ข) ปัญหาข้อจำกัดการใช้ กรณีการให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อตัวเจ้าพนักงาน

จากมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 ผู้กระทำความผิดที่ได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ที่ศาลสามารถลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ จะต้องได้ให้การต่อพนักงานฝ่ายปกครอง

---

(3) ให้ศาลรอการกำหนดโทษจำเลยผู้นั้นไว้ก่อนจนกว่าจำเลยนั้นจะไปเป็นพยานในคดีที่ผู้บงการตัวการสำคัญ หรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่นถูกฟ้องเป็นจำเลยแล้ว และหากศาลเห็นว่าคำเบิกความของจำเลยนั้นเป็นข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจนส่งผลให้ศาลในคดีดังกล่าวสามารถพิจารณาพิพากษาลงโทษบุคคลเหล่านั้นได้ ศาลจะลงโทษจำเลยผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นสมควรให้กันผู้ต้องหาเป็นพยานให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ตำรวจ พนักงานสอบสวนเท่านั้น แต่ไม่รวมถึงการให้ข้อมูลต่อพนักงานเจ้าหน้าที่[40] ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 มาตรา 4 ซึ่งเป็นนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ หรือข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าข้าราชการพลเรือนสามัญระดับสาม ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เนื่องจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามคำนิยามในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 มาตรา 4 นั้น เป็นผู้มีอำนาจในการใช้มาตรการพิเศษต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และจากร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 136/1 หากพนักงานสอบสวนเห็นว่าข้อเท็จจริงในคดีมีความสลับซับซ้อน และยากลำบากต่อการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ถึงการกระทำความผิดหากปรากฏว่ามีผู้ต้องหาคนหนึ่งคนใดให้การรับสารภาพและให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีกับผู้บงการหรือตัวการสำคัญหรือพิสูจน์ความผิดของผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่น พนักงานสอบสวนอาจเสนอความเห็นต่อพนักงานอัยการว่าควรกันผู้ต้องหานั้นไว้เป็นพยานในคดี ซึ่งจะเห็นได้ว่าต้องเป็นการให้การต่อพนักงานสอบสวนในชั้นสอบสวนเท่านั้น จึงจะได้รับประโยชน์โดยให้ศาลรอการกำหนดโทษจำเลยผู้นั้นไว้ จนกว่าจำเลยนั้นจะไปเป็นพยานในคดีที่ผู้บงการ ตัวการสำคัญ หรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่น ถูกฟ้องเป็นจำเลยแล้ว และหากศาลเห็นว่าคำเบิกความของจำเลยนั้นเป็นข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจนส่งผลให้ศาลในคดีดังกล่าวสามารถพิจารณาพิพากษาลงโทษบุคคลเหล่านั้นได้ ศาลจะลงโทษจำเลยผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้

2.4.3 ปัญหาการรับฟังพยานบุคคลที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิด

คดีค้ามนุษย์มีการกระทำผิดในลักษณะที่ซับซ้อน การกระทำผิดมีลักษณะเป็นหมู่คณะหรือองค์กรอาชญากรรม และอาจอยู่ในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ การค้นหาและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษทำได้ยาก พยานหลักฐานต่าง ๆ ไม่เพียงพอต่อการเอาผิดผู้กระทำความผิดหรือผู้ที่ร่วมกระทำความผิดได้ ดังนั้น พยานหลักฐานที่

[40] พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายความว่า พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ และให้หมายความรวมถึงข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าข้าราชการพลเรือนสามัญระดับสาม ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดในกฎกระทรวงเพื่อให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

เหลืออยู่คงมีเพียงข้อเท็จจริงจากผู้ที่ได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันเท่านั้น เมื่อได้มีการนำบุคคลผู้กระทำความผิดร่วมกันมาเป็นพยานในคดีเพื่อพิสูจน์ถึงการกระทำความผิดของผู้ร่วมกระทำความผิดอื่นในคดีซึ่งต้องถูกฟ้องเป็นคดีเดียวกัน ย่อมเป็นการขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 ที่ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานในคดีเดียวกัน

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 แม้ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน แต่มิได้ห้ามผู้ร่วมกระทำความผิดกับจำเลยมาเป็นพยานเพื่อยืนยันการกระทำความผิดของจำเลย ดังนั้น ในบางคดีที่มีความจำเป็นทางพยานหลักฐานก็อาจต้องมีการกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยานบุคคลซึ่งผู้ที่ถูกกันไว้มักจะเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดที่มิใช่ตัวการสำคัญหรือมีส่วนร่วมกระทำผิดในส่วนที่ไม่สำคัญหรือห่างออกไป การที่กฎหมายห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานในคดีอาญานั้น รวมไปถึงการห้ามโจทก์อ้างผู้ที่ร่วมกระทำความผิดในคดีเดียวกันแต่ไม่ได้ถูกฟ้องเป็นจำเลยด้วยหรือไม่ ซึ่งแนวคำพิพากษาศาลฎีกาส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่ากรณีเช่นนี้ย่อมทำได้เพราะกฎหมายห้ามเฉพาะโจทก์อ้างจำเลยในคดีเดียวกันเป็นพยานฝ่ายโจทก์เท่านั้น ดังนั้น ผู้ร่วมกระทำความผิดที่ไม่ได้ถูกฟ้อง โจทก์ย่อมอ้างเป็นพยานฝ่ายตนได้[41]

อย่างไรก็ตาม หากได้มีการใช้มาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน หรือได้แยกฟ้องผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นจำเลยในอีกคดีหนึ่งแล้ว แม้ผู้ร่วมกระทำความผิดที่ถูกกันไว้หรือได้แยกฟ้อง จะถือว่าเป็นพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ตามมาตรา 226 ก็ตาม แต่พยานผู้ร่วมกระทำความผิดดังกล่าว ถือว่าเป็นพยานที่ให้การถึงการกระทำความผิดของบุคคลอื่นจึงเป็นพยานซัดทอด[42] อันเป็นพยานบอกเล่า[43] อันก่อให้เกิดปัญหาในการรับฟัง หากว่า

---

[41] อุดม รัฐอมฤต, <u>คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน</u>, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2552), น. 229-230.

[42] พยานซัดทอด (Accomplice Witness) หมายถึง ถ้อยคำของบุคคลที่มีส่วนรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดที่ให้การปรักปรำเป็นผลร้ายแก่ผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกัน โดยอาจจะเป็นประจักษ์พยานเบิกความโดยตรงต่อศาลหรือเป็นพยานบอกเล่าที่ให้การไว้ในชั้นสอบสวนก็ได้ และโปรดดู ธานี สิงหนาท, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2552). <u>คำอธิบายพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา</u>, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: กรุงสยามพับลิชชิง,), น. 390-391.

[43] พยานบอกเล่า (The Hearsay Evidence) หมายถึง ข้อความซึ่งเป็นการบอกเล่าที่พยานบุคคลใดนำมาเบิกความต่อศาลหรือที่บันทึกไว้ในเอกสารหรือวัตถุอื่นใดซึ่งอ้างเป็นพยานต่อศาลโดยนำเสนอเพื่อพิสูจน์ความจริงแห่งข้อความนั้น และโปรดดู ธานี สิงหนาท, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2552). <u>คำอธิบายพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา</u>, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: กรุงสยามพับลิชชิง, ม.ป.ป), น. 365.

ได้เบิกความต่อศาล ย่อมต้องห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานนั้นตามมาตรา 226/3 อย่างไรก็ตาม พยานซึ่งเป็นผู้ร่วมกระทำความผิด ย่อมถือได้ว่าตามสภาพ ลักษณะ และแหล่งที่มาของข้อมูลน่าเชื่อว่าพิสูจน์ความจริงได้ และยังถือได้ว่าเป็นบุคคลผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่เป็นพยานนั้นโดยตรง จึงถือว่ามีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจึงสามารถรับฟังได้ ตามมาตรา 226/3 แต่การรับฟังนั้น ศาลจะต้องวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานบอกเล่าพยานซัดทอดและรับฟังด้วยความระมัดระวังไม่ควรเชื่อถือพยานหลักฐานชนิดนี้โดยลำพังเพื่อลงโทษ แต่จะต้องรับฟังพยานหลักฐานอื่น ๆ เพื่อประกอบด้วย จึงจะสามารถรับฟังเพื่อลงโทษจำเลยได้ ตามมาตรา 227/1 ดังนั้น หากได้มีการอ้างจำเลยผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีโดยไม่ได้มีการแยกฟ้องผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นอีกคดีหนึ่ง การอ้างจำเลยผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยานในคดีย่อมเป็นการขัดต่อมาตรา 232 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ดังนั้น หากต้องการอ้างผู้ร่วมกระทำความผิดมาเป็นพยานในคดีนี้ เพื่อให้การถึงการกระทำความผิดของจำเลยอื่นในคดีจึงจำเป็นต้องใช้มาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานมาบังคับใช้ทำให้ประหยัดเวลา ประหยัดงบประมาณ ค่าใช้จ่าย ลดความยุ่งยากกว่าการแยกฟ้องผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นจำเลยอีกคดีหนึ่ง เพื่อมิให้ขัดต่อบทบัญญัติมาตรา 232 นั่นเอง

บทที่ 3
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีค้ามนุษย์

ในบทนี้จะศึกษาถึงความหมายและลักษณะของคดีค้ามนุษย์ รูปแบบการดำเนินคดีอาญาและระบบการค้นหาความจริงในคดีอาญา เป้าหมายของคดีอาญา หลักกฎหมายที่ขัดแย้งกับมาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน แนวคิดทฤษฎี ความเป็นมาของการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน แนวคิดการรับฟังพยานผู้ร่วมกระทำความผิดและแนวคิดการรับฟังพยาน ประกอบโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ลักษณะของคดีค้ามนุษย์

สถานการณ์การค้ามนุษย์นับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น และมีการกระทำความผิดระหว่างประเทศในรูปขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ องค์การสหประชาชาติจึงได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับปัญหาดังกล่าว เพราะอาชญากรรมประเภทนี้ส่งผลโดยตรงทั้งกระทบต่อความมั่นคง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของประชาคมโลก ซึ่งจะจำแนกคดีความผิดการค้ามนุษย์ออกดังนี้

3.1.1 ความหมายของการค้ามนุษย์

“การค้ามนุษย์” ตามความหมายที่กำหนดไว้ในพิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก ข้อ 3[1] ซึ่งแนบท้ายอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้าน

---

[1] Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children. Article 3 Use of terms For the purposes of this Protocol:

(a) "Trafficking in persons" shall mean the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons, by means of the threat or use of force or other forms of coercion, of abduction, of fraud, of deception, of the abuse of power or of a position of vulnerability or of the giving or receiving of payments or benefits to achieve the consent of a person having control over another person, for the purpose of exploitation. Exploitation shall include, at a minimum, the exploitation of the prostitution of others or other forms of sexual

อาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 (United Nations Convention against Transnational Organized Crime)[2] หมายถึง การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อการจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งบุคคลด้วยวิธีการขู่เข็ญ หรือด้วยการใช้กำลัง หรือด้วยการบีบบังคับในรูปแบบอื่นใด ด้วยการลักพาตัว ด้วยการฉ้อโกง ด้วยการหลอกลวง ด้วยการใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือด้วยการใช้สถานะความเสี่ยงภัยจากการค้ามนุษย์โดยมิชอบ หรือมีการให้หรือรับเงินหรือผลประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจ ควบคุมบุคคลอื่น เพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ การแสวงหาประโยชน์อย่างน้อยที่สุด ให้รวมถึงการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีของบุคคลอื่นหรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่นการบังคับใช้แรงงานหรือบริการการเอาคนลงเป็นทาสหรือการกระทำอื่นเสมือนการเอาคนลงเป็นทาส การทำให้ตกอยู่ใต้บังคับหรือการตัดอวัยวะออกจากร่างกาย ซึ่งได้กระทำในลักษณะของกลุ่มองค์กรอาชญากรรม กล่าวคือ กลุ่มบุคคลที่มีการจัดตั้งร่วมกันตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป และจัดตั้งมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง โดยร่วมกันกระทำความผิดตามอนุสัญญาฯ เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ทางการเงินหรือประโยชน์ทางทรัพย์สินอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

---

exploitation, forced labour or services, slavery or practices similar to slavery, servitude or the removal of organs;

(b) The consent of a victim of trafficking in persons to the intended exploitation set forth in subparagraph (a) of this article shall be irrelevant where any of the means set forth in subparagraph (a) have been used;

(c) The recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of a child for the purpose of exploitation shall be considered "trafficking in persons" even if this does not involve any of the means set forth in subparagraph (a) of this article;

(d) "Child" shall mean any person under eighteen years of age.

[2] United Nations Convention against Transnational Organized Crime .

Art 2 (a) “Organized criminal group” shall mean a structured group of three or more persons, existing for a period of time and acting in concert with the aim of committing one or more serious crimes or offences established in accordance with this Convention, in order to obtain, directly or indirectly, a financial or other material benefit.

เมื่อพิจารณาจากคำนิยามดังกล่าว การค้ามนุษย์จึงประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการดังต่อไปนี้[3]

1) การกระทำ (Action) ได้แก่ เป็นธุระจัดหา ล่อไป ชักพาไป ซื้อ ขาย จำหน่าย นำเข้า พามาจาก ส่งออกไป รับไว้ หน่วงเหนี่ยวกักขัง ซ่อนเร้น

2) วิธีการ (Means) ได้แก่ การใช้อุบายหลอกลวง บังคับ ชักจูง ยุยง ส่งเสริม ขู่เข็ญ ใช้กำลังประทุษร้าย ขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม ข่มขืนใจ

3) วัตถุประสงค์ (Purposes) คือ เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเหยื่อ เช่น การนำตัวไปเพื่อสนองความใคร่ เพื่อการอนาจารหรือเพื่อการค้าประเวณี เอาตัวคนลงเป็นทาสหรือมีลักษณะคล้ายทาส กดขี่แรงงาน และตัดอวัยวะ เป็นต้น

จากพิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรี และเด็ก ซึ่งแนบท้ายอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 นี้ ส่งผลให้ประเทศไทยต้องจัดทำกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับพิธีสารดังกล่าว ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 นั่นเอง[4]

สำหรับประเทศไทยนั้น ได้ให้บทนิยามการค้ามนุษย์ว่า[5] “ผู้ใดเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

1) เป็นธุระจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขังจัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวงใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ

2) เป็นธุระจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก ผู้นั้นกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

---

[3] Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children. Article 3 และโปรดดู วรณัฐ วรชาติเดชา, “การค้ามนุษย์และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง,” กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตำรวจ, 2554), น. 6.

[4] วรณัฐ วรชาติเดชา, “การค้ามนุษย์และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง,” กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตำรวจ, 2554), น 6.

[5] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 มาตรา 6

นอกจากนี้ได้บัญญัติความหมายคำว่า “แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” โดยหมายความว่า “การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาส การนำคนมาขอทาน การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การบังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้าหรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันเป็นการขูดรีดบุคคล ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม”[6]

3.1.2 โครงสร้างของขบวนการค้ามนุษย์

การค้ามนุษย์นั้น การกระทำความผิดมักจะกระทำกันในลักษณะที่เป็นกลุ่มคนร่วมกันกระทำความผิด หรือในลักษณะองค์กรอาชญากรรม ซึ่งโครงสร้างของขบวนการค้ามนุษย์นั้น มีองค์ประกอบดังนี้[7]

1) นายทุน คือ ผู้ที่อยู่เบื้องหลังการค้ามนุษย์ ไม่เปิดเผย แต่จะแสดงออกในรูปแบบอื่น เช่น นักธุรกิจ ผู้มีชื่อเสียงในท้องถิ่น ซึ่งจะประกอบอาชีพสุจริตเพื่อบังหน้า แต่มีหน้าที่บงการหรือสนับสนุนทางการเงิน ประสานงานและให้คำปรึกษาทางกฎหมายแก่ขบวนการค้ามนุษย์

2) นายหน้า ส่วนใหญ่จะกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ มีหน้าที่ในการติดต่อ ชักชวน ใช้กลอุบาย ล่อลวง และนำพาเหยื่อมาส่งต่อให้กับผู้ค้า

3) เหยื่อ ได้แก่ บุคคลทั่วไป โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก ที่ผู้ค้ามนุษย์หรือผู้ที่ร่วมขบวนการค้ามนุษย์ ได้จัดหา ซื้อขาย จำหน่าย พามา จัดให้อยู่ในที่พักพิง หรือรับไว้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การข่มขู่ คุกคาม ใช้กำลัง หรือด้วยการบังคับในรูปแบบใด ๆ ด้วยการลักพาตัว หรือการล่อลวง ด้วยการหลอกลวง ด้วยการใช้อำนาจที่เหนือกว่าหรืออาศัยความอ่อนแอของผู้ถูกกระทำ หรือมีการให้หรือรับค่าตอบแทนเป็นเงินหรือประโยชน์อย่างอื่น เพื่อให้ได้ความยินยอมจากบุคคลหนึ่งให้ผู้อื่นมีอำนาจเหนือกว่า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเอาเหยื่อไปแสวงหาประโยชน์ที่มิชอบ รวมถึงการค้าประเวณีหรือการแสวงหาประโยชน์ทางกามารมณ์ในรูปแบบอื่น การบังคับแรงงานหรือบริการ การเอาคนเป็นทาส หรือการกระทำอื่นใดในลักษณะเดียวกัน การจองจำ หรือการบังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้า

---

[6] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 มาตรา 4

[7] วรณัฐ วรชาติเดชา, “การค้ามนุษย์และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง,” กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตำรวจ, 2554), น. 12.

4) ผู้ค้ามนุษย์ ซึ่งเป็นผู้ที่รับซื้อเหยื่อมา เพื่อนำมาขายบริการทางเพศ ขายแรงงาน หรือตัดอวัยวะ หรือส่งต่อเหยื่อไปยังบุคคลผู้ต้องการแรงงานหรือต้องการบริการทางเพศที่อยู่ประเทศปลายทาง ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้ ผู้ค้าจะมีหน้าที่ให้ที่พักอาศัยแก่เหยื่อที่นายหน้านำมาส่ง เพื่อติดต่อหรือส่งไปยังประเทศปลายทาง และเป็นผู้ดำเนินการต่าง ๆ เช่น ทำปลอมหนังสือเดินทางให้ หรืออำนวยความสะดวกในการเดินทางออกนอกประเทศ

5) ผู้นำพา คือผู้ที่มีหน้าที่รับเหยื่อจากผู้ค้ามนุษย์ เพื่อนำส่งเหยื่อนั้นไปยังผู้รับที่อยู่ประเทศปลายทาง โดยนำออกนอกประเทศในลักษณะต่าง ๆ เช่น จดทะเบียนสมรสแล้วพาไปอยู่ที่ต่างประเทศ หรือพาไปท่องเที่ยวต่างประเทศ

6) ผู้รับซึ่งอยู่ที่ประเทศปลายทางในต่างประเทศ จะเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการรับตัวเหยื่อไปยังสถานที่ค้าประเวณี และเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการติดต่อผู้มาใช้บริการ

7) ผู้ควบคุมดูแล มีหน้าที่บังคับให้เหยื่อกระทำการใด ๆ เช่น ให้ขายบริการทางเพศหรือขายแรงงาน ในกรณีที่เหยื่อไม่สมัครใจ จะถูกผู้ที่ควบคุมดูแลทำร้ายร่างกายด้วยวิธีการต่าง ๆ หรือกระทำด้วยประการใด ๆ จนเหยื่อนั้นยอมกระทำตาม

8) ลูกค้าหรือผู้มาใช้บริการซึ่งเป็นผู้ที่ต้องจ่ายเงินหรือผลประโยชน์เข้าสู่ขบวนการค้ามนุษย์

3.1.3 ลักษณะพิเศษของคดีค้ามนุษย์

คดีค้ามนุษย์นั้น เป็นการกระทำที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการกระทำความผิดอาญาทั่วไปซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้[8]

1) เป็นความผิดที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อชีวิตร่างกาย เสรีภาพ และอนามัยของเหยื่อผู้ซึ่งถูกบังคับ หลอกลวง นำตัวมาแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ

2) เหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์ ส่วนใหญ่จะถูกบังคับหรือถูกหลอกล่อ ล่อลวงมา เหยื่อไม่ได้ให้ความยินยอมที่จะถูกนำตัวมาเพื่อแสวงหาประโยชน์ หรือถ้าหากยินยอมก็เพราะสำคัญผิดในเงื่อนไขบางประการ เช่น ยินยอมที่จะมาทำงานภายในบ้าน แต่มิได้ยินยอมที่จะให้นายจ้างล่วงละเมิดทางเพศ หรือไม่ยินยอมขายบริการทางเพศให้นายจ้าง

---

[8] วรณัฐ วรชาติเดชา, "การค้ามนุษย์และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง," กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตำรวจ, 2554), น. 11.

3) วัตถุประสงค์ของการค้ามนุษย์ คือ ผู้กระทำความผิดมีเจตนาพิเศษเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายจากตัวเหยื่อ เช่น แสวงหาประโยชน์ทางเพศ แรงงาน หรืออวัยวะของเหยื่อ

4) การกระทำความผิดได้เกิดขึ้น ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ตัวอย่างเช่น การหลอกลวงหญิงทางภาคเหนือของประเทศเพื่อบ้าน หรือหญิงชาวเผ่า เพื่อมาขายประเวณีทางภาคใต้ของประเทศหรืออาจข้ามไปยังประเทศเพื่อบ้านใกล้เคียง

5) ผู้กระทำความผิดจะเป็นฝ่ายสรรหาเหยื่อโดยผ่านวิธีการต่าง ๆ เช่น ผ่านตัวแทนนายหน้า ใช้อุบายหลอกลวง ทำให้เหยื่อหลงเข้าใจผิดไปว่าจะได้ไปทำงานหรือประกอบอาชีพที่มั่นคง รายได้ดี หรือบางรายอาจมีการใช้กำลังประทุษร้ายทันทีที่เหยื่อตกอยู่ภายใต้การควบคุมแล้ว เหยื่อจะไม่มีอำนาจตัดสินใจหรืออำนาจในการต่อรองใด ๆ ทั้งสิ้น หากว่าเหยื่อต่อสู้หรือหลบหนี ผู้ค้ามนุษย์หรือผู้ดูแล มักจะใช้ความรุนแรงกับเหยื่อ และเมื่อเหยื่อถึงจุดหมายปลายทาง หรือสถานที่ที่กำหนดให้เหยื่ออยู่แล้ว เหยื่อจะขาดซึ่งอิสรภาพ เสรีภาพ จะถูกควบคุมจากผู้ค้าหรือผู้ควบคุมดูแล หรือผู้ที่แสวงหาประโยชน์จากเหยื่อ

3.2 รูปแบบการดำเนินคดีอาญา

รูปแบบการดำเนินคดีอาญานั้นโดยทั่วไปมีอยู่ 3 รูปแบบ[9] ได้แก่

3.2.1 รูปแบบการดำเนินคดีโดยประชาชน (Popularklage or Popular Prosecution)

รูปแบบการดำเนินคดีโดยประชาชนมีแนวความคิดว่าประชาชนมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย ประชาชนทุกคนจึงสามารถฟ้องคดีอาญาได้โดยไม่คำนึงว่าผู้ฟ้องจะเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงหรือไม่ รูปแบบการดำเนินคดีอาญาแบบที่ใช้กันอยู่ในระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) ที่มีการพิจารณาคดีโดยใช้ระบบลูกขุนซึ่งนำเอาประชาชนทั่วไปมาทำหน้าที่ชี้ขาด

---

[9] อุทัย อาทิเวช, คู่มือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2 สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ.พริ้นติ้ง, 2555), น. 10-11. และโปรดดู อาทิตยา ศุภวัชโรบล, “การฟ้องคดีอาญา: ศึกษากรณีผู้เสียหายมอบให้ผู้อื่นดำเนินคดีอาญาแทน,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559), น. 29.

ความรับผิดของจำเลย ดังเช่น ในประเทศอังกฤษซึ่งประเทศที่ใช้ระบบนี้จะใช้หลักการค้นหาความจริงในระบบต่อสู้หรือในทางรูปแบบ[10]

3.2.2 รูปแบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Offizialklage or Public prosecution)

รูปแบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ มีแนวความคิดว่ารัฐเป็นผู้มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม รัฐมีสิทธิและมีหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญา หน้าที่นี้คือหน้าที่อำนวยความยุติธรรม รัฐไม่ถือว่าเป็นปรปักษ์กับประชาชนในรัฐ องค์กรต่าง ๆ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญาทุกฝ่ายอันได้แก่ ตำรวจ อัยการ และศาลต่างมีหน้าที่ร่วมมือกันในการค้นหาความจริง ดังเช่นในประเทศเยอรมนี ซึ่งใช้ระบบซีวิลลอว์ (Civil Law) ประเทศที่ใช้ระบบนี้จะใช้หลักการค้นหาความจริงในระบบไม่ต่อสู้หรือในทางเนื้อหา[11]

3.2.3 รูปแบบการดำเนินคดีอาญาโดยเอกชน (Private Prosecution)

รูปแบบการดำเนินคดีอาญาโดยเอกชนหรือผู้เสียหาย มีแนวคิดว่าบุคคลย่อมมีสิทธิปกป้องคุ้มครองตนเอง ดังนั้น เมื่อมีการกระทำผิดกฎหมายอันทำให้บุคคลใดได้รับความเสียหาย บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้มีการลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย และบังคับให้ผู้กระทำความผิดรับผิดตามข้อเรียกร้องของผู้เสียหาย ซึ่งการดำเนินคดีแบบนี้มีลักษณะเป็นการดำเนินคดีปะปนกันกับคดีแพ่ง หรือที่เรียกว่าคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา เป็นรูปแบบการต่อสู้คดีระหว่างเอกชนกับเอกชน[12]

3.3 ระบบการค้นหาความจริงในคดีอาญา

ระบบการค้นหาความจริงในคดีอาญานั้นแบ่งออกได้เป็น 2 ระบบ ดังต่อไปนี้

3.3.1 หลักการค้นหาความจริงโดยใช้ระบบต่อสู้

หลักการค้นหาความจริงในระบบต่อสู้มีใช้กันอยู่ในประเทศอังกฤษและประเทศที่ได้รับอิทธิพลในแง่ของระบบกฎหมายจากประเทศอังกฤษ หรือประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย

---

[10] คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555), น. 65.

[11] คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555), น. 66-67.

[12] อุดม รัฐอมฤต, “การฟ้องคดีอาญา,” วารสารนิติศาสตร์, เล่มที่ 2, ปีที่ 22, น. 243 (มิถุนายน 2535).

คอมมอนลอว์ (Common Law) การค้นหาความจริงในคดีอาญาตามหลักการนี้เชื่อว่า การจะพบความจริงแห่งคดีได้นั้นจะต้องอาศัยการต่อสู้เชิงแข่งขันระหว่างคู่ความทั้งสองฝ่าย โจทก์ในคดีมีฐานะเท่าเทียมกับจำเลยอันมีลักษณะเช่นเดียวกับคดีแพ่ง[13] โดยในขณะที่คู่ความฝ่ายหนึ่งกล่าวหาฟ้องร้องเพื่อให้มีการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการกระทำผิดหรือเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษตามกระบวนการของกฎหมาย คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธินำเสนอพยานหลักฐานเพื่อหักล้างข้อกล่าวหานั้น[14]

การค้นหาความจริงโดยใช้ระบบต่อสู้มีที่มาจากรูปแบบการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน (Popularklage หรือ Popular Prosecution) ซึ่งตามหลักการนี้ถือว่าประชาชนทุกคนต่างมีความรับผิดชอบในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ประชาชนทุกคนจึงเป็นผู้เสียหายและมีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้ เมื่อประชาชนคนหนึ่งฟ้องคดีอาญากับประชาชนอีกคนหนึ่ง ผู้ฟ้องกับผู้ถูกฟ้องจึงมีความเท่าเทียมกัน การดำเนินคดีอาญาโดยประชาชนจึงเป็นเรื่องของการต่อสู้ระหว่างคู่ความที่ไม่ต่างจากการดำเนินคดีแพ่งนิติสัมพันธ์ในทางวิธีพิจารณาความอาญาของการดำเนินคดีโดยประชาชนจึงเป็นนิติสัมพันธ์สามฝ่าย คือ ระหว่างโจทก์และจำเลยมีฐานะเท่าเทียมกันเป็นคู่พิพาทกันต่อหน้าศาลซึ่งเป็นฝ่ายที่สาม[15]

การดำเนินคดีอาญาของประเทศอังกฤษมีลักษณะเป็นการต่อสู้กัน ศาลซึ่งเป็นผู้ชี้ขาดจึงต้องวางเฉย (Passive) หน้าที่ของศาลคือ การควบคุมการต่อสู้มิให้ผิดกติกาคอยควบคุมดูแลให้คู่ความทั้งสองฝ่ายดำเนินคดีตามเกณฑ์และกติกาที่วางไว้ในกฎหมายลักษณะพยาน โดยไม่มีอำนาจในการสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมหรือช่วยเหลือคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดแสวงหาพยานหลักฐาน ศาลจึงมีบทบาทที่สำคัญประการหนึ่ง คือการวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องพยานหลักฐาน โดยหลักเกณฑ์ในการที่จะนำพยานหลักฐานใดมาพิสูจน์ได้หรือไม่ได้นั้นต้องเป็นไปโดยเคร่งครัด มีบทตัดพยานที่เด็ดขาด เพื่อไม่ให้พยานที่ต้องห้ามตามกฎหมายเข้าสู่สำนวน

---

[13] วีนัส โฆษิตสุรังคกุล, “ระบบต่อสู้กับการดำเนินคดีอาญาในศาลไทย: กรณีการฟ้องคดีอาญาโดยพนักงานอัยการ,” น. 13 (2553).

[14] อุดม รัฐอมฤต, “การฟ้องคดีอาญา,” วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 22, ฉบับที่ 2 , น. 242 (มิถุนายน 2535).

[15] คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555), น. 65.

คดี[16] เพื่อมิให้มีการเอาเปรียบซึ่งกันและกันในการต่อสู้คดี นอกจากนั้นแล้ว การดำเนินคดีอาญาในระบบนี้ยังยึดถือหลักการให้ความคุ้มครองสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลยเป็นพิเศษ โดยจะต้องมีการพิจารณาคดีในศาลโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย และมีการถามค้านพยานฝ่ายตรงข้าม[17] กล่าวคือ มีการเปิดโอกาสให้คู่ความฝ่ายหนึ่งถามพยานของคู่ความฝ่ายตรงข้าม ภายหลังที่คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานได้ซักถามพยานของตนเสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เช่น จำเลยถามค้านพยานโจทก์ หรือโจทก์ถามค้านพยานจำเลย เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าพยานมีความรับรู้ ความจำ และการถ่ายทอดถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ และพยานเป็นผู้มีความซื่อสัตย์หรือน่าเชื่อถือเพียงใด ทั้งนี้ ความจำเป็นที่จะต้องคุ้มครองสิทธิในการถามค้านก็เนื่องมาจากศาลไม่มีอำนาจที่จะแสวงหาพยานหลักฐานได้เอง จึงเป็นหน้าที่ของทั้งสองฝ่ายที่ต้องระมัดระวังรักษาผลประโยชน์ของตน การเปิดโอกาสให้มีการถามค้านเป็นหนทางที่จะนำไปสู่การพิสูจน์ความจริงและทำให้ผู้พิพากษาหรือลูกขุนวินิจฉัยคดีได้ถูกต้อง และหากพยานหลักฐานใดที่ไม่ผ่านการถามค้านโดยปกติแล้วจะรับไว้ในสำนวนคดีไม่ได้ ระบบการถามค้านนี้เป็นลักษณะเฉพาะของระบบต่อสู้ การดำเนินคดีโดยประชาชนกับระบบการถามค้านในเนื้อหาจึงย่อมเป็นของคู่กัน ในประเทศอังกฤษ การฟ้องคดีอาญาก็คือการกล่าวอ้างของโจทก์ว่าจำเลยได้กระทำความผิด และเมื่อศาลต้องวางเฉยตามลักษณะเฉพาะของอังกฤษ โจทก์ผู้ฟ้องจึงมีหน้าที่นำสืบ (Burden of Proof) ให้ศาลเห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงตามที่กล่าวอ้าง หน้าที่นำสืบอันเป็นพื้นฐานของการต่อสู้ทำนองเดียวกับคดีแพ่งจึงเป็นของคู่กันกับการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชนเช่นเดียวกัน[18]

3.3.2 หลักการค้นหาความจริงในระบบไม่ต่อสู้

หลักการค้นหาความจริงในระบบไม่ต่อสู้เป็นหลักการที่ใช้ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) หรือในกลุ่มประเทศภาคพื้นยุโรป การค้นหาความจริงตามหลักการนี้จะไม่มีลักษณะของการต่อสู้ระหว่างคู่ความทั้งสองฝ่ายเหมือนกับการดำเนินคดีอาญาในประเทศ

---

[16] จรัญ ภักดีธนากุล, “บทตัดพยานบอกเล่าในกฎหมายไทย,” วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์, น. 1-2 (2526).

[17] โสภณ รัตนากร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2553), น. 2.

[18] อุดม รัฐอมฤต, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), น. 27-28.

อังกฤษ หลักการค้นหาความจริงในระบบไม่ต่อสู้มาจากแนวความคิดที่ว่ารัฐเป็นผู้มีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อย รูปแบบการดำเนินคดีอาญาจึงเป็น การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Offizialklage or Public prosecution) รัฐมีสิทธิและมีหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญา หน้าที่นี้คือหน้าที่อำนวยความยุติธรรม รัฐไม่ถือว่าเป็นปรปักษ์กับประชาชนในรัฐ องค์กรต่าง ๆ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญาทุกฝ่าย ได้แก่ ตำรวจ อัยการ และศาล ต่างมีหน้าที่ร่วมมือกันในการค้นหาความจริง[19] ในการดำเนินคดีอาญาชั้นเจ้าพนักงานนั้น เจ้าพนักงานมีหน้าที่ต้องตรวจสอบค้นหาความจริงโดยไม่ผูกมัดกับคำขอหรือคำร้องของผู้ใด[20] และในการดำเนินคดีอาญาในชั้นศาลทุกฝ่ายต่างก็มีหน้าที่กระตือรือร้นในการตรวจสอบค้นหาความจริงแท้ของเรื่องที่กล่าวหา ศาลจะวางเฉย (passive) ไม่ได้ ในการทำหน้าที่ตรวจสอบค้นหาความจริงแท้ของเรื่องของศาลนั้น ศาลไม่ผูกมัดกับรูปแบบหรือคำร้องขอของผู้ใดเช่นเดียวกัน ศาลมีหน้าที่ต้องตรวจสอบค้นหาความจริงของเรื่องจนเป็นที่พอใจ ซึ่งการตรวจสอบค้นหาความจริงในลักษณะนี้เรียกว่า การตรวจสอบค้นหาความจริงตามหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา (Prinzip der materiellen Wahrheit / principle of substantive truth)[21] ซึ่งเมื่อพิจารณาเนื้อหาของการดำเนินคดีอาญาแล้ว ต้องถือว่าการดำเนินคดีอาญาในลักษณะนี้ไม่ใช่การพิพาทในศาล รัฐในฐานะที่เป็นผู้อำนวยความยุติธรรมย่อมไม่อาจถูกมองว่าเป็น “คู่ความ” กับประชาชนในรัฐได้เลย ทั้งนี้ เพราะผู้ที่อยู่ตรงกันข้ามกับเอกชนนั้นไม่ใช่องค์กรของรัฐแต่เป็นตัวรัฐเอง[22]

เมื่อการดำเนินคดีอาญาในประเทศภาคพื้นยุโรปไม่มีลักษณะการต่อสู้ คือเน้นการค้นหาความจริงในเนื้อหา ผลที่ตามมาในเรื่องของการสืบพยานก็คือ ในประเทศเหล่านี้ซึ่งส่วนใหญ่คือประเทศภาคพื้นยุโรป จะไม่มีบทบัญญัติเรื่องหน้าที่นำสืบเหมือนกับประเทศที่ใช้หลักการค้นหาความจริงในระบบต่อสู้ ซึ่งยึดถือหลักการดำเนินคดีโดยประชาชน ให้ความสำคัญกับการที่องค์กรของรัฐทุกฝ่ายได้ร่วมกันในการตรวจสอบค้นหาความจริงในคดีอาญา ในประเทศภาคพื้นยุโรป

---

[19] คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 8 (สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555), น. 65.

[20] คณิต ณ นคร, “บทบาทของศาลในคดีอาญา,” วารสารกฎหมายธุรกิจบัณฑิตย์, ปีที่ 1, ฉบับที่ 1, น 49 (มกราคม-มิถุนายน 2544).

[21] คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 8 (สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555), น. 69.

[22] คณิต ณ นคร, “วิธีพิจารณาความอาญาไทย : หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน,” วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 15, ฉบับที่ 2 , น 6 (2528).

ศาลจึงเป็นผู้ทำหน้าที่ถามพยานเองและค้นหาความจริงจนเป็นที่พอใจแก่ศาลเอง ในเรื่องพยานหลักฐาน อัยการและจำเลยจึงเป็นเพียงผู้ที่คอยกระตุ้นให้ศาลดำเนินการ โดยการอ้างพยานและร้องขอให้ศาลสืบพยานต่าง ๆ และศาลเองมีหน้าที่สืบพยานเพิ่มเติมได้เองโดยพลการด้วย[23]

3.4 เป้าหมายและหลักการดำเนินคดีอาญา

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงเป้าหมายของการดำเนินคดีอาญาและหลักการดำเนินคดีอาญา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.4.1 เป้าหมายของการดำเนินคดีอาญา

การดำเนินคดีอาญา เป็นการตรวจสอบความจริงของเรื่องที่กล่าวหาเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการดำเนินคดีอาญา คือ การชี้ขาดเรื่องที่กล่าวหา การดำเนินคดีอาญาเป็นกระบวนการบังคับใช้กฎหมายอาญาที่มีกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นเครื่องมือ ซึ่งกฎหมายอาญามีวัตถุประสงค์ในการปกป้องคุ้มครองสังคม ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด การที่กฎหมายอาญาจะมีผลบังคับใช้ได้ในทางปฏิบัติจะต้องอาศัยกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงมีวัตถุประสงค์ในการที่จะทำให้กฎหมายอาญามีผลบังคับใช้[24] ซึ่งเป้าหมายของการดำเนินคดีอาญามีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ดังต่อไปนี้[25]

ก) มีความยุติธรรมตามเนื้อหา

ความยุติธรรมตามเนื้อหาเกิดขึ้นเมื่อคำพิพากษาคดีอาญาถูกต้องและตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งเท่ากับว่ากฎหมายอาญาสารบัญญัติได้บังคับใช้และผู้กระทำความผิดก็ได้

---

[23] คณิต ณ นคร, "วิธีพิจารณาความอาญาไทย : หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน," วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 15, ฉบับที่ 2, น. 7 (2528).

[24] คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญชน, 2561), น. 45.

[25] กรรภิรมย์ โกมลารชุน, "วัตถุแห่งคดีในคดีอาญาคืออะไร," วารสารกระบวนการยุติธรรม, ปีที่ 7, เล่มที่ 2, น 7 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2547). และโปรดดู Roxin/Schunemann, Strafverfahrensrecht, § 1, marginal no. 8.

รับโทษตามสัดส่วนความชั่วของเขา[26] เพื่อให้การดำเนินคดีอาญานั้นเกิดความยุติธรรมตามเนื้อหา รัฐจำเป็นที่จะต้องได้มาซึ่งความจริงแท้และต้องเป็นความจริงที่ได้มาโดยชอบด้วย ซึ่งกระบวนความจริงแท้นี่เองที่จะทำให้คำตัดสินคดีอาญามีความยุติธรรม[27]

ข) เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เมื่อการค้นหาความจริงในคดีอาญาเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อทำให้การดำเนินคดีอาญานั้นเป็นไปด้วยความยุติธรรม แต่มนุษย์มีความสามารถในการค้นหาความจริงอย่างจำกัด การค้นหาความจริงจึงต้องถูกจำกัดโดยหลักเกณฑ์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอันเป็นหลักเกณฑ์ที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล อีกทั้งยังจำกัดอำนาจในการดำเนินคดีของรัฐ ทั้งนี้ เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาเป็นการกระทบถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ถึงแม้ว่าการกระทำความผิดอาญาจะส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมก็ตาม แต่ในการปฏิบัติต่อบุคคลผู้ถูกกล่าวว่ากระทำความผิดนั้นต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในฐานะที่เขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมด้วย การใช้มาตรการต่าง ๆ โดยต้องอาศัยหลักนิติรัฐในการดำเนินคดีอาญาตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ต้องกระทำโดยเปิดเผย มีความโปร่งใสของหลักการประชาธิปไตย ต้องมีลักษณะเป็นการกระทำเพื่อสังคมคือเปิดโอกาสให้บุคคลผู้กระทำผิดสามารถกลับคืนสู่สังคมได้[28]

ค) ก่อให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยตามกฎหมาย

จากเหตุผลที่ว่าความสามารถในการค้นหาความจริงของมนุษย์มีอยู่อย่างจำกัดการค้นหาความจริงในคดีอาญาจึงต้องมีที่สิ้นสุด กล่าวคือ เมื่อคำพิพากษาถึงที่สุด สภาพเด็ดขาดทางกฎหมายของคำพิพากษาจะเกิดขึ้นซึ่งนำมาสู่ความมั่นคงปลอดภัยตามกฎหมาย ไม่มีใครสามารถโต้แย้งคัดค้านคำพิพากษานั้นได้ หากมีการปล่อยให้ค้นหาความจริงไปเรื่อยไม่มีวันที่สิ้นสุด ผู้ที่ถูกลงโทษจากคำพิพากษาถึงที่สุดจะไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข เพราะต้องหวาดระแวงว่าตนอาจต้องถูกดำเนินคดีในเรื่องเดิมจากการกระทำความผิดครั้งเดียวกันนั้นซ้ำอีก ซึ่งจะก่อให้เกิด

---

[26] BVerfG 2 Bvr 1895/05 Beschluss vom 27. Dezember 2006.

[27] คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561), น. 45. และโปรดดู กรรภิรมย์ โกมลารชุน, "วัตถุแห่งคดีในคดีอาญาคืออะไร," วารสารกระบวนการยุติธรรม, ปีที่ 7, เล่มที่ 2, น. 7 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2547).

[28] คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561), น. 46-47.

ความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกลงโทษจากคำพิพากษาที่ถึงที่สุดแล้ว ดังนั้น การดำเนินคดีอาญาจึงต้องสิ้นสุดลงและคำพิพากษาจะต้องมีสภาพเด็ดขาด การที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอนุญาตให้มีการอุทธรณ์ ฎีกาคดีอาญาได้ โดยมีข้อจำกัดหรือเงื่อนไขหลายประการ เนื่องจากต้องการให้คดีที่มีความสำคัญน้อยได้ถึงที่สุดไปโดยเร็วเนื่องจากคำพิพากษาถึงที่สุดไปแล้วนั่นเอง[29]

3.4.2 หลักการดำเนินคดีอาญา

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ดีจะต้องสร้างดุลยภาพระหว่างหลักการใช้อำนาจของรัฐในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ (Crime Control Model) และหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน (Due Process Model) ซึ่งหลักการทั้ง 2 ประการนี้ เป็นหลักการดำเนินคดีอาญาที่ศึกษาโดย เฮอร์เบิร์ต แพคเกอร์ (Herbert Packer) และได้มีการนำเอาแนวคิดดังกล่าวออกเผยแพร่จนเป็นที่ยอมรับอย่างเป็นหลักสากลในปัจจุบัน ดังต่อไปนี้[30]

ก) ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model)

ทฤษฎีการดำเนินคดีแบบการควบคุมอาชญากรรม คือ การที่รัฐให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมมากกว่าสิทธิและเสรีภาพของประชาชนแต่ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม โดยมีกฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการที่เป็นการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมได้อย่างเต็มที่ แนวคิดของทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมคือ การปราบปรามอาชญากรรมเป็นหน้าที่หลักของกระบวนการยุติธรรม มุ่งเน้นการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายมากกว่าสิทธิของผู้ต้องหา โดยวัตถุประสงค์หลักของการดำเนินคดีอาญา คือ การค้นหาความจริงในความผิดที่เกิดขึ้น กฎหมายจึงต้องให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่ กฎหมายที่มีลักษณะเป็นการจำกัดอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมจะต้องไม่มีอยู่ และเมื่อมีการฟ้องจำเลยต่อศาลแล้วควรมีข้อสันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด[31]

---

[29] กรรภิรมย์ โกมลารชุน, "วัตถุแห่งคดีในคดีอาญาคืออะไร," วารสารกระบวนการยุติธรรม, ปีที่ 7, เล่มที่ 2, น. 7-8. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2547).

[30] Herbert L. Packer, "Two Models of Criminal Process," University of Pensylvania Law Review, Vol. 113, No. 1, pp. 1-68 (November 1968).

[31] Herbert L. Packer, "Two Models of Criminal Process," University of Pensylvania Law Review, Vol.113, No. 1, pp. 1-68 (November 1968).

ข) ทฤษฎีหลักนิติธรรม (Due Process Model)

ทฤษฎีหลักนิติธรรม เป็นทฤษฎีการดำเนินคดีอาญาที่เน้นการประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน ให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยเฉพาะสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยกฎหมายที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมจะมีลักษณะจำกัดอำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ แนวคิดของหลักดังกล่าวนี้คือ หน้าที่ของกระบวนการยุติธรรมคือการปฏิบัติตามกฎหมาย โดยเคร่งครัดเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมภายใต้หลักกฎหมาย อำนาจของเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อเป็นการป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบและมีระบบการตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกันในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Check and Balance) ที่สำคัญคือการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา โดยต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) ซึ่งแนวคิดที่สำคัญของทฤษฎีนี้คือ ต้องมีหลักประกันให้กับประชาชนว่า ผู้บริสุทธิ์จะต้องไม่ถูกลงโทษ ตามสุภาษิตที่ว่า “ปล่อยผู้กระทำความผิดสิบคนย่อมดีกว่าการลงโทษผู้บริสุทธิ์แม้เพียงคนเดียว” (to free ten wrong doers is better than to punish only one innocent)[32]

3.5 หลักกฎหมายที่ขัดแย้งกับมาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน

ในหัวข้อนี้จะได้ศึกษาถึงหลักกฎหมายที่ขัดแย้งกับมาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน ซึ่งประกอบด้วย หลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย หลักความชั่ว (Schuld) และหลักสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.5.1 หลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย

แนวคิดเรื่องหลักความเสมอภาค หรือที่เรียกว่าหลัก Equality มีต้นกำเนิดมาจากคำสอนของศาสนาคริสต์ ซึ่งคำสอนดังกล่าวได้ส่งผลต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจและระบบทาสที่มีอยู่ในอาณาจักรโรมันในยุคแรก ต่อมาในสมัยกลางมีการยกเลิกระบบศักดินา ซึ่งระบบนี้ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคเป็นอย่างมาก เมื่อมีการยกเลิกแล้วทำให้ความไม่เสมอภาคที่มีอยู่ค่อยๆ

---

[32] Herbert L. Packer, “Two Models of Criminal Process,” University of Pensylvania Law Review, Vol. 113, No. 1, pp. 1-68 (November 1968). และโปรดดู สโรชา สมสวัสดิ์., “การดำเนินคดีการก่อการร้าย: ศึกษาเฉพาะการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวน,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559), น. 7.

เปลี่ยนแปลงไป จนกระทั่งชนชั้นกลางเริ่มมีบทบาทมากขึ้นจนนำไปสู่การเรียกร้องให้แก้ไขและเปลี่ยนแปลงความไม่เสมอภาคในขณะนั้นทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองนั่นเอง[33]

ก) ความหมาย

หลักความเสมอภาค หมายถึง ความเสมอภาคในกฎหมาย หรือความเท่าเทียมกันต่อหน้ากฎหมาย กล่าวคือ บุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่ในทางกฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลอื่น ๆ ซึ่งหมายถึง ความเสมอภาคทางสิทธิและความเสมอภาคทางหน้าที่ โดยเป็นหลักการที่ให้ประชาชนทุกคนได้รับการปฏิบัติจากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน โดยปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกัน และปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะเฉพาะของแต่ละคน ดังนั้น หลักความเสมอภาคจึงมิได้หมายถึงทุกคนต้องเท่าเทียมกันในทุกกรณี[34]

แนวคิดเกี่ยวกับหลักความเสมอภาคในประเทศไทยเริ่มขึ้นหลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยในปี พ.ศ.2475 โดยมีการนำเอาหลักความเสมอภาคมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศไทย คือ พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ.2475 รวมทั้งในรัฐธรรมนูญฉบับถาวรฉบับแรก พ.ศ.2475 และหลังจากนั้นก็ได้มีการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญไทยอีกหลายฉบับ[35] รวมทั้งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ฉบับปัจจุบัน ซึ่งปรากฏในมาตรา 27 บัญญัติถึงความเสมอภาคกันในกฎหมายของบุคคล มีสิทธิและเสรีภาพที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน อีกทั้งบัญญัติว่าการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลจะกระทำมิได้[36]

---

[33] นงค์พงา เจริญสุขมงคล, “สิทธิตรีไทยภายใต้พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน: สิทธิการบวชในพระพุทธศาสนา,” (2551), น. 57.

[34] บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญชน, 2558), น.154-155.

[35] บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญชน, 2558), น.158-159.

[36] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 27 และ มนต์ผกา แก้วแย้ม, “ปัญหาหลักความเสมอภาคในกรณีชายมีภริยาได้หลายคนตามหลักกฎหมายอิสลามในประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2561), น. 22.

ข) ประเภทของหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย

หลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมายแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทดังนี้[37]

1) หลักความเสมอภาคทั่วไป

หลักความเสมอภาคทั่วไป คือ หลักความเสมอภาคเบื้องหน้ากฎหมาย (equality before the law) หมายความว่า จะต้องปฏิบัติต่อสิ่งซึ่งมีสาระสำคัญเหมือนกันให้เป็นแบบอย่างหรือในทิศทางเดียวกัน และจำต้องปฏิบัติต่อสิ่งซึ่งมีสาระสำคัญไม่เหมือนกันให้แตกต่างกัน

2) หลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่อง

หลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่อง คือ หลักความเสมอภาคที่ใช้ภายในขอบเขตเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะ ถือเป็นหลักกฎหมายเฉพาะที่โดยหลักแล้วย่อมมาก่อนหลักความเสมอภาคทั่วไป เช่น หากกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโมฆะเนื่องจากละเมิดต่อหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่อง จึงไม่ต้องนำหลักความเสมอภาคทั่วไปมาพิจารณาอีก และถ้ากฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งโดยเนื้อหาของกฎหมายแล้วเกี่ยวข้องกับหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เมื่อพิจารณาตามหลักความเสมอภาคในเรื่องนั้นแล้ว หากไม่ขัดกับความเสมอภาคเฉพาะเรื่องในเรื่องนั้น กรณีนี้จะไม่ย้อนกลับไปพิจารณาตามหลักความเสมอภาคทั่วไปอีก

ค) ผลทางกฎหมายของการปฏิบัติที่ขัดกับหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย

โดยทั่วไป การกระทำใดที่ถือว่าขัดต่อหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย การกระทำนั้นย่อมเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งบุคคลย่อมต้องได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพโดยรัฐ บุคคลไม่อาจได้รับการปฏิบัติอันก่อให้เกิดความได้เปรียบหรือเสียเปรียบอันเนื่องมาจากเหตุประการต่าง ๆ ซึ่งหากมีการเลือกปฏิบัติ บุคคลนั้นสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อเรียกร้องให้มีการบังคับตามสิทธิของตนได้[38]

---

[37] บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558), น. 138. และ มนต์ผกา แก้วแย้ม, “ปัญหาหลักความเสมอภาคในกรณีชายมีภริยาได้หลายคนตามหลักกฎหมายอิสลามในประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2561), น. 23-24.

[38] บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558), น. 173-174.

อย่างไรก็ตาม แม้บุคคลจะได้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจากรัฐภายใต้หลักความเสมอภาค จะกระทำการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมไม่ได้ แต่รัฐก็สามารถที่จะเลือกปฏิบัติได้ และถือว่าการเลือกปฏิบัตินั้นเป็นธรรม หากการกระทำนั้นเกิดจากเหตุผลดังต่อไปนี้[39]

1) กรณีที่สถานการณ์หรือสภาพของเรื่องมีความแตกต่างกัน ซึ่งโดยปกติในเรื่องเดียวกันหรือสถานการณ์เดียวกันหรือในสภาพอย่างเดียวกัน บุคคลทุกคนจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเดียวกัน แต่ในทางตรงข้าม หากไม่ใช่สถานการณ์หรือสภาพอย่างเดียวกันองค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐสามารถปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านั้นให้แตกต่างกันได้ ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายหรือการตีความกฎหมาย เช่น การจำกัดสิทธิของผู้ต้องขังซึ่งถูกจำกัดสิทธิมากกว่าบุคคลทั่วไป ได้แก่ จำกัดเสรีภาพในการเคลื่อนไหว จำกัดสิทธิส่วนตัว จำกัดเสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร เป็นต้น การจำกัดสิทธิเหล่านี้เป็นการปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม แต่เป็นการจำกัดสิทธิเนื่องจากบุคคลเหล่านี้มีสถานะทางกฎหมายแตกต่างกับบุคคลทั่วไป การเลือกปฏิบัติดังกล่าวจึงไม่ขัดต่อหลักความเสมอภาค เช่นเดียวกับกรณีของการกำหนดให้ผู้ชายต้องเกณฑ์ทหาร แต่ผู้หญิงไม่ต้องเกณฑ์ทหาร เป็นการกำหนดด้วยเหตุผลของข้อเท็จจริงทางสภาพร่างกายที่แตกต่างกัน การเลือกปฏิบัติดังกล่าวจึงไม่ขัดต่อหลักความเสมอภาคนั่นเอง

2) เพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ตามหลักกฎหมายมหาชนที่ประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ของส่วนรวมย่อมอยู่เหนือกว่าประโยชน์ของปัจเจกบุคคล เช่น การกำหนดพื้นที่เวนคืนที่ดินของเอกชนเพื่อสร้างถนนสาธารณะ โดยดำเนินการถูกต้องตามกฎหมายซึ่งแม้จะเป็นการเวนคืนบางพื้นที่ แต่ก็ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติที่ขัดต่อหลักความเสมอภาค

3) เพื่อลดความเหลื่อมล้ำที่ดำรงอยู่ในสังคม เป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญยอมให้รัฐกำหนดมาตรการบางอย่างขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือเพื่อส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น เช่น การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะให้แก่บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ ซึ่งเป็นการปฏิบัติให้แตกต่าง แต่ก็ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติที่ขัดต่อ หลักความเสมอภาค

---

[39] บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558), น. 173-174.

การปฏิบัติที่ขัดกับหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย เป็นการทำลายความเท่าเทียมกันต่อหน้ากฎหมายซึ่งเกิดขึ้นเมื่อมีการปฏิบัติที่ไม่เหมือนกันในกรณีที่เหมือนกัน การกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานเป็นการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกันสำหรับผู้กระทำความผิดด้วยกัน จึงเป็นการทำลายหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย เพราะเป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิดอาญาที่ให้ความร่วมมือกับรัฐมากกว่าผู้กระทำความผิดอาญาคนอื่น ๆ อย่างไรก็ตามหากการปฏิบัติที่ไม่เหมือนกันนี้มีความเหมาะสม จำเป็น เมื่อพิจารณาจากเป้าหมายของการกระทำเช่นนั้นแล้ว การปฏิบัติที่ไม่เหมือนกันนี้ก็อาจชอบด้วยกฎหมายได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องพิสูจน์ความชอบด้วยกฎหมายของหลักกฎหมายเกี่ยวกับการกันบุคคลไว้เป็นพยานกับหลักความได้สัดส่วน[40]

3.5.2 หลักความชั่ว (Schuld)

หลักความชั่ว (Schuld) เป็นหลักที่ได้รับการยอมรับและรับรองไว้ในกฎหมายสูงสุดของหลายประเทศ ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสิทธิในการพัฒนาตนเองในสังคมประชาธิปไตย[41] และในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของหลักนิติรัฐด้วย[42] ความชั่วเป็นเงื่อนไขของการลงโทษที่เรียกว่า ไม่มีโทษหากว่าปราศจากความชั่ว และความหนักเบาของโทษที่จะลงกับผู้กระทำความผิดอาญาขึ้นอยู่กับสัดส่วนของความชั่วด้วย[43] และยังเป็นหลักที่อยู่ในโครงสร้างความรับผิดทางอาญาที่ใช้ในการวินิจฉัยความรับผิดทางอาญาของบุคคลในประเทศเยอรมนี บุคคลใดจะต้องรับผิดในทางอาญานั้นจะต้องได้มีการกระทำอันประกอบด้วยสาระสำคัญสามประการ คือ การกระทำครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ (Tatbestandsmässigkeit) ความผิดกฎหมาย (Rechtswidrigkeit) และความชั่ว

---

[40] Kneba, Die Kronxeugenregelung des § 46 StGB, (Berlin: Duncker & Humblot, 2011), S. 113. และโปรดดูปกป้อง ศรีสนิท และคณะ, “การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริต,” น. 41 (มิถุนายน 2563).

[41] BVerfGE 45, 187, 259 f.; 95, 96, 140; BVerfGE NStZ 1992, 379.

[42] BVerfGE 20, 323, 331; 45, 187, 259 f.; 95, 95, 140; BVerfGE NStZ 1992, 379; Dalditt, StV 2009,375, 376.

[43] Jescheck/Weigend, Lehrbuch des Strafrechts Allgemeiner Teil, 5 Aufl. (Berlin: Duncker & Humblot, 1996), S. 23; Maurach/Zipf, Strafrechts Allgemeiner Teil: Teilband I, 8. Aufl. (Heidelberg: C.F.Müller, 1992), §7, Rn.15; Wessels/Beulke/Satzger, Strafrechts Allgemeiner Teil, 47 Aufl., (München, C.F.Müller, 2017), Rn. 398.

(Schuld) ซึ่งหากขาดสาระสำคัญข้อใดข้อหนึ่งไป การกระทำย่อมไม่เป็นความผิดในทางอาญา และจากข้อสาระสำคัญทั้งสามประการสามารถแบ่งได้เป็นข้อสาระสำคัญในทางรูปแบบได้แก่ การกระทำครบองค์ประกอบตามที่กฎหมายบัญญัติ และข้อสาระสำคัญในทางเนื้อหา ซึ่งได้แก่ ความผิดกฎหมายและความชั่วนั่นเอง ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะหลักความชั่ว[44]

ความชั่ว (Schuld) การกระทำใดที่ครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติและเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย การที่จะพิจารณาว่าการกระทำนั้นจะเป็นการกระทำที่ชั่วหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจในการกระทำของผู้กระทำความผิดในขณะนั้น ผู้ที่มีความรู้ผิดชอบหรือรู้จักแยกแยะผิดถูกย่อมไม่กระทำการใดอันเป็นการผิดกฎหมาย แต่ถ้าบุคคลใดขาดสติและได้กระทำการใดอันเป็นการผิดกฎหมาย บุคคลผู้นั้นย่อมต้องถูกตำหนิจากสังคม ความชั่วในความหมายของกฎหมายจึงมีความหมายแตกต่างจากความชั่วในทางจารีตประเพณี ซึ่งความหมายของความชั่วในทางกฎหมายนั้น หมายถึง การตำหนิได้ของการกำหนดเจตจำนง (Schuld ist Vorwerfbarkeit Willenbildung) โดยพิจารณาจากมาตรฐานของวิญญูชนที่อยู่ในฐานะเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิด และผู้กระทำความผิดนั้นต้องมีความสามารถในการทำชั่ว (Schulddfahigkeit)[45]

หลักเกณฑ์การกำหนดความสามารถในการทำชั่ว สามารถพิจารณาได้ 2 ประการดังนี้ คือ

1) พิจารณาจากความเจริญวัยของบุคคล กล่าวคือ พิจารณาที่อายุของตัวบุคคลผู้กระทำความผิด โดยถือว่าเด็กมีอายุน้อยขาดความสามารถในการทำชั่ว แม้เด็กจะได้กระทำความผิด ถือว่าการกระทำนั้นไม่อาจถูกตำหนิได้ ไม่มีความรับผิดในทางอาญา แต่หากว่าผู้ที่กระทำผิดนั้นมีอายุมากขึ้นมาเป็นเยาวชน ความสามารถในการทำชั่วย่อมมีแต่มีข้อจำกัด ซึ่งทำให้มีความรับผิดในทางอาญา หรืออาจไม่มีความรับผิดในทางอาญาก็ได้[46]

2) พิจารณาจากความสมบูรณ์ของจิต โดยแบ่งออกเป็นการพิจารณาสภาวะในทางชีวภาพ (biological) และสภาวะในทางจิตภาพ (psychological) ซึ่งสภาวะทางชีวภาพ ต้องพิจารณาจากความบกพร่องทางจิตของผู้กระทำความผิดในขณะนั้น เช่น จิตบกพร่อง โรคจิต หรือจิตฟั่น

---

[44] คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543), น. 70-72.

[45] คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543), น. 193-195.

[46] คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543., น. 198-201.

เฟือน หรือไม่ หากมีสภาวะทางชีวภาพเหล่านี้ ต้องพิจารณาต่อไปว่ามีสภาวะในทางจิตภาพหรือไม่ กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดโดยรู้และเข้าใจการกระทำความผิดของตนหรือไม่ หากกระทำโดยไม่รู้และไม่เข้าใจ ถือว่าเป็นกรณีบกพร่องถึงขนาดจนทำให้ผู้กระทำความผิดขาดความสามารถในการกระทำชั่วโดยสิ้นเชิง จึงไม่ต้องรับผิดในทางอาญา แต่หากว่ายังมีความรู้หรือความสามารถอยู่บ้าง ผู้กระทำทำก็ยังต้องมีความรับผิดทางอาญา[47]

อย่างไรก็ตาม เพียงเฉพาะประเด็นเรื่องความหนักเบาของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดต้องได้สัดส่วนกับความชั่วของผู้กระทำเท่านั้นที่ถูกวิจารณ์ว่าขัดแย้งกับมาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน เพราะการกันบุคคลไว้เป็นพยานเป็นการเปิดโอกาสให้มีการลดโทษหรืองดเว้นโทษให้แก่บุคคลที่รัฐกันไว้เป็นพยาน ศาลจึงสามารถลงโทษเขาได้ต่ำกว่าอัตราโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ซึ่งเป็นโทษที่ไม่ได้สัดส่วนกับความชั่วของผู้กระทำความผิด[48]

3.5.3 หลักสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง (The Privilege against self-incrimination)

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงที่มาของสิทธิ ความหมายและขอบเขตของสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ก) ความเป็นมา

สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองนี้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล โดยเฉพาะเมื่อบุคคลตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย ภาษาอังกฤษใช้คำว่า The Privilege against self-incrimination ซึ่งเป็นคำที่นำมาจากรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกา แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 5 (The Fifth Amendment) เมื่อปี ค.ศ.1791 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า No person… shall compelled in any criminal case to be a witness against himself ซึ่งยอมรับสิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา โดยจะบังคับให้บุคคลให้ “ถ้อยคำ” ใด ๆ ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญาไม่ได้[49]

---

[47] คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543), น. 201-204.

[48] ปกป้อง ศรีสนิท และคณะ, “การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริต,” น. 42 (มิถุนายน 2563).

[49] Stephen J. Markman. “Miranda V. Arizona : A Historical Perspective.” American Criminal Law Review. 24, 2. Fall 1986. P. 196.

ในคดี Miranda v. Arizona, 384 U.S. 436 (1966) ได้เกิดแนวทางการปฏิบัติของพนักงานสอบสวน ในการนำคำให้การอันอาจทำให้ถูกฟ้องคดีอาญาของผู้ต้องหา ซึ่งไม่ให้พนักงานสอบสวนถามคำให้การจนกว่าจะได้เตือนบุคคลนั้นถึงสิทธิที่จะไม่ให้การ เนื่องจากศาลสูงแห่งสหรัฐเกรงว่าผู้กระทำความผิดที่อยู่ภายใต้ความควบคุมของพนักงานสอบสวนนั้น จะอยู่ภายใต้อำนาจบังคับที่มีความกดดันอาจก่อให้เกิดการให้ถ้อยคำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง เรียกว่าหลัก Miranda Rules ซึ่งหลักการนี้เป็นหลักสำคัญที่เกี่ยวเนื่องกับ The Fifth Amendment เป็นการเตือนถึงสิทธิของผู้ต้องหาในการให้การว่ามีสิทธิจะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ หากได้ให้การคำให้การของเขานั้นจะถูกนำไปใช้เป็นพยานในศาล ซึ่งเป็นการเตือนในฐานะปกป้องสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจถูกฟ้องคดีอาญา[50] ซึ่งใจความสำคัญของหลัก Miranda Rules สรุปได้ดังนี้[51]

1) กฎตามหลัก Miranda Rules เป็นการปกป้องสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา และนำมาใช้ในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาทั้งหมด เว้นแต่ การให้การต่อคณะลูกขุนใหญ่ (Grand Jury) หรือมีกฎหมายเฉพาะไม่ต้องให้คำเตือนในการอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การของผู้ต้องหา

2) หลักการนี้นำมาปรับใช้ เมื่อบุคคลถูกสอบสวนคำให้การโดยพนักงานสอบสวนในขณะที่ถูกควบคุมตัว หรือถูกจำกัดอิสรภาพ ไม่นำมาบังคับใช้กัลป์คำถามทั่ว ๆ ไปที่ไม่เกี่ยข้องกับคดี เช่น ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคล อาทิ ชื่อ ที่อยู่ เป็นต้น หรือกรณีที่เขาสมัครใจให้การเอง

3) ผู้ต้องหาต้องได้รับการเตือนสิทธิที่จะไม่ให้การ เนื่องจากก่อนมีการถามคำให้การผู้ต้องหาไม่รู้ถึงสิทธิของเขาตามรัฐธรรมนูญ และการเตือนต้องชัดเจนไม่มีลักษณะคลุมเครือ อธิบายให้เขาเข้าใจจะทำให้ผู้ต้องหาได้ใช้สิทธิของเขาอันเป็นการลดแรงกดดันในการสอบสวนให้ลดน้อยลง

4) ต้องเตือนด้วยว่าสิ่งที่ผู้ต้องหาให้การ จะถูกนำไปเป็นพยานหลักฐานอันเป็นปฏิปักษ์ยันต่อเขาในการพิจารณาคดีในศาล เพื่อให้ผู้ต้องหาได้เข้าใจถึงผลของการให้ถ้อยคำของเขา

---

[50] Rolando V. del Carmen. Criminal Procedure Law and Practice. 3rd ed. California: Wadsworth Inc., 1995. p. 300.

[51] Jerold H. Israel. Yale Kamisar and Wayne R. LaFave. Criminal Proceduer and the Constitution. St.paul, Minn.: West Publishing Co., 1994, p. 195-197.

5) เอกสิทธิ์นี้จำเป็นจะต้องมีการปกป้องด้วย ดังนั้น ต้องเตือนให้ชัดเจนในสิทธิที่จะปรึกษากับทนายความ และมีทนายความอยู่ร่วมด้วยในการสอบสวน โดยพนักงานสอบสวนไม่ต้องพิจารณาว่าผู้ต้องหาพร้อมจะใช้สิทธิหรือไม่

6) ผู้ต้องหามีอิสระในการใช้สิทธิเสมอ ถ้าไม่ต้องการให้การไม่ว่าก่อนหรือขณะทำการสอบสวน การถามคำให้การจะต้องหยุดทันที

7) ถ้าคำให้การได้มาโดยไม่มีทนายความอยู่ร่วมด้วย พนักงานอัยการมีภาระการพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่า จำเลยได้รู้และมีความเข้าใจในการสละเอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา

8) คำให้การใด ๆ ที่ได้เกิดขึ้นและนำมาจากการฝ่าฝืนหลัก Miranda Rules จะไม่นำมารับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาของศาล ไม่ว่าจะเป็น คำรับสารภาพ คำรับในคดีอาญา หรือคำให้การใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของความผิดที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหา หรือจะเป็นส่วนที่ทำให้หลุดพ้นความผิดก็ตาม

9) การบังคับใช้เอกสิทธิ์นี้ พยานหลักฐานที่ได้มาจะไม่นำมาลงโทษและฟ้องคดีเมื่อมีข้อเท็จจริงอันเป็นปฏิปักษ์ถูกนำมาฟ้องคดี จำเลยก็ไม่ให้การได้ หรือผู้ต้องหาเรียกร้องเอกสิทธิ์ของเขาได้ เมื่อมีการนำข้อเท็จจริงที่ได้รับเอกสิทธิ์นั้นไปกล่าวหาเขา

ข) ความหมาย

สิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา (The Privilege against self-incrimination) เป็นเอกสิทธิ์ที่มีความหมายเช่นเดียวกับสิทธิที่จะไม่ให้การ (Right to silence) โดยความหมายของสิทธิ และเอกสิทธิ์ มีผลเหมือนกัน กล่าวคือ ผู้ต้องหาอาจจะไม่ให้การในชั้นสอบสวนหรือในชั้นศาลก็ได้[52] และถ้าเป็นเอกสิทธิ์ย่อมได้รับความคุ้มกันต่างหาก คือ ถ้าหากเขาได้ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง จะนำถ้อยคำนั้นมาฟ้องคดีอาญาไม่ได้ ซึ่งโดยเนื้อแท้แล้วสิทธิที่จะไม่ให้การถือเป็นส่วนหนึ่งอยู่ในเอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญานั่นเอง[53]

---

[52] Steven Greer. “The Right to Silence : A review of the Current Debate” The Modern Law Review. 53, 6. November 1990, p. 710.

[53] Martin R. Gardner. “Section 1983 Action Under Miranda : A Critical View of The Right to Avoid Interrogation.” American Criminal Law Review. 30, 4. Summer, 1993. p. 1277-1328.

ค) ขอบเขตของสิทธิ

ขอบเขตของสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง แบ่งออกได้ 2 ประเภทดังนี้

1) ลักษณะของการคุ้มครอง

สิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญาเป็นการคุ้มครองพยานหลักฐานอันเกิดจากการติดต่อสื่อสารโดยวาจาหรือทางคำพูด ที่ทำให้ผู้ต้องหาต้องรับโทษในทางอาญา เช่น คำรับสารภาพ คำรับในคดีอาญา หรือคำให้การอื่นที่อาจใช้ยันเขาในการพิจารณาคดีของศาลได้ ไม่รวมถึงการคุ้มครองพยานหลักฐานประเภทวัตถุ เช่น ลายมือเขียนหนังสือ เพราะการเขียนเป็นการบ่งชี้เฉพาะในลักษณะภายนอกไม่ใช่คำพูด ซึ่งการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรถือได้ว่า เป็นพยานหลักฐานอย่างหนึ่ง สามารถนำมารับฟังเป็นพยานหลักฐานอันเป็นปฏิปักษ์ต่อเขาในการพิจารณาได้ หรือลายพิมพ์นิ้วมือ เป็นต้น ซึ่งการอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง สามารถอ้างได้ในการพิจารณาไม่ว่าชั้นใดก็ตาม[54]

การรวบรวมหรือแสวงหาพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน โดยการพิสูจน์พยานหลักฐานจากทั้งภายนอกหรือภายในของเนื้อตัว ร่างกาย ของผู้ต้องหา ไม่ใช่คำให้การโดยวาจา จึงไม่ถือว่าเป็นการบังคับให้ผู้ต้องหาให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง แต่เป็นความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับกฎหมาย ที่นำเทคโนโลยีมาใช้ในการรวบรวมพยานหลักฐาน และถือได้ว่าเป็นการใช้อำนาจในหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ไม่ถือเป็นการบังคับให้ผู้ต้องหาให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา[55]

2) ขอบเขตของการคุ้มครอง

สิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา เกิดขึ้นเมื่อมีการกล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดอาญา และมีการควบคุมตัวผู้ต้องหาจึงเริ่มถามคำให้การตามหลัก Miranda Rules แม้จะไม่ได้มีการจับกุมตัวก็ตาม ซึ่งการจะถามคำให้การผู้ต้องหาผู้ต้องหาต้องอยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมของพนักงานสอบสวน โดยพนักงานสอบสวนจะต้อง

---

[54] Henry Campbell Black., Black's Law Dictionary. 6th ed. St. Paul, Minn.: West Publishing Co. 1990, p. 1198.

[55] Richard Saferstein. Criminalistics An Introduction to Forensics. 6th ed. New Jersey: Prentice Hall., 1998. P. 1. , And Charies R. Swanson, Neil C. Chamelin and Leonard Territo. Criminal Investigation. 5th ed., New York: McGraw-Hill Inc., 1992. p. 69.

เตือนถึงสิทธิที่จะไม่ให้การและสิทธิในการมีทนายความก่อน เพื่อให้ผู้ต้องหาได้รับทราบถึงสิทธิของตนตามรัฐธรรมนูญและสามารถใช้สิทธิของตนได้อย่างเต็มที่ แต่การใช้สิทธิไม่ให้การนี้ไม่รวมถึงการถามชื่อ และที่อยู่[56]

การกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานถือว่าเป็นมาตรการที่ขัดกับหลักการใช้สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญา จึงได้มีกฎหมายว่าด้วยการให้ความคุ้มกันพยานในการให้การ แต่ไม่มีผลให้ความผิดนั้นหมดไป เป็นเพียงกฎหมายที่ให้ความมั่นใจกับผู้กระทำความผิดที่ยอมให้การว่าจะไม่ถูกดำเนินคดีและถือเป็นการลบล้างสิทธิของพยานในการจะอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญาอีกต่อไป[57]

คำให้การของพยานจะไม่ได้รับความคุ้มกัน หากมีการนำคำให้การนี้ไปใช้ในการค้นหาคำให้การอื่นเพื่อเอามาใช้เป็นพยานหลักฐานยันตัวเขาในภายหลัง ศาลเห็นว่าพยานจะต้องได้รับความคุ้มกันที่สมบูรณ์จากการที่เขาอาจถูกฟ้องร้องในอนาคตจากความผิดซึ่งเขาได้ให้การนั้น คือห้ามฟ้องร้องสำหรับผลอันเกิดจากคำให้การของพยานนั้น โดยได้บัญญัติเป็นกฎหมายในลักษณะที่ว่า “จะไม่สามารถฟ้องร้องเพื่อให้ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับการกระทำเรื่องราวหรือสิ่งใด ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องที่เขาให้การหรือให้พยานหลักฐานไป[58]

3.6 แนวคิดเกี่ยวกับการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานบุคคลในคดี

การกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน หมายถึง กรณีที่ผู้กระทำความผิดได้รับลดโทษแลกกับการที่ผู้กระทำความผิดยอมเปิดเผยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิด พยานประเภทนี้ถูกเรียกว่า “พยานแผ่นดิน” (Crown Witness) ซึ่งเป็นคำที่มาจากประเทศในกลุ่มคอมมอนลอว์ (Common Law) โดยมาจากสำนวนที่ว่า “ไปให้การเป็น

---

[56] Jerold H. Israel. Yale Kamisar and Wayne R. LaFave. Criminal Proceduer and the Constitution. St.paul, Minn.: West Publishing Co., 1994, pp. 195-197.

[57] Charles T. Mc Cormick, Mc Cormick on Evidence, (Handbook Series) West Publishing Co. 1972, p. 304.

[58] Yale Kamisar, Wayne R. Lafave and Jerold H. Israel, Basic Criminal Procedure: Cases, (American Casebook Series) 1980, p. 763.

พยานกษัตริย์" เพราะกษัตริย์เป็นโจทก์ผู้ฟ้องคดี จึงต้องนำเสนอพยานหลักฐานเช่นเดียวกับคู่ความฝ่ายอื่นๆ[59]

ในประเทศอังกฤษ การกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานนั้นเริ่มต้นมาตั้งแต่ช่วงก่อนศตวรรษที่ 19 โดยมีการให้รางวัลนำจับผู้กระทำความผิดขึ้น รางวัลนำจับนี้รวมถึงการให้คำมั่นต่อผู้ร่วมกระทำความผิดที่จะไม่เอาโทษ (promise of pardon to accomplices) การไม่เอาโทษนี้กระทำโดยการให้อภัยโทษ เงื่อนไขในการให้อภัยโทษนี้เปรียบเสมือนการร้องขอความเมตตาจากแผ่นดิน (equitable claim to the mercy of the Crown) เท่านั้น จึงทำให้เกิดความไม่แน่ใจต่อผู้กระทำความผิดว่าจะได้รับอภัยโทษหรือไม่ ต่อมาในศตวรรษที่ 19 ได้มีการพัฒนาระบบตำรวจขึ้นในประเทศอังกฤษ ซึ่งเชื่อกันว่าระบบตำรวจนี้ทำให้ระบบรางวัลนำจับและระบบอภัยโทษหมดความหมายไป แต่ก็ได้มีการพัฒนาวิธีการใหม่ ๆ เข้ามาทดแทน ทั้งนี้ เพื่อต่อสู้กับอาชญากรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรอาชญากรรมซึ่งพยานหลักฐานต้องหาจากอาชญากรรมด้วยกันเอง วิธีการที่เกิดขึ้นมาทดแทนนี้มีลักษณะเป็นการให้ความคุ้มกัน (Immunity) จากการฟ้องร้องภายหลัง[60]

ในสหรัฐอเมริกา ระบบกฎหมายแองโกล-อเมริกัน (Anglo-American) เป็นผลมาจากวิวัฒนาการของกฎหมายเกี่ยวกับพยานหลักฐานในระบบกฎหมายแองโกล-อเมริกัน เพื่อหาทางสายกลางระหว่างความจำเป็นทางนโยบายอาญาในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมกับเอกสิทธิ์ของบุคคลที่จะไม่ให้การอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง (privilege against self-incrimination) จนในที่สุดได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการคุ้มกันพยาน (immunity statutes) ซึ่งเป็นทางสายกลาง เพื่อให้เกิดความมั่นใจแก่บุคคลว่าเขาจะไม่ถูกดำเนินคดีเนื่องจากคำให้การของเขาเองโดยถือว่าคำให้การของเขาจะหมดความหมายเป็นการให้การที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง และในขณะเดียวกัน เขาเองจะหมดสิทธิยืนยันการใช้สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองด้วยเช่นเดียวกัน คำให้การของบุคคลดังกล่าวต่อมาเรียกว่า "คำให้การของพยานที่กันออกมาจากฐานะผู้ต้องหา" หรือเรียกว่า "การ

---

[59]Steinhäusler, "Das Instrumentarium der Kronzeugenregelung im österreichischen Straf-und Wettbewerbsrecht unter besonderer Berücksichtigung der Grundrechte und Grundprinzipien," (Ph.D. Dissertation, Salzburg, 2013), S.25.

[60] สำนักงานศาลยุติธรรม, "การนำการต่อรองคำรับสารภาพมาใช้ในประเทศไทย กรณีศึกษาคดียาเสพติด," (2545). น. 62-68. และโปรดดู ปัณณวิช ประจวบลาภ, "ดุลพินิจของศาลในการลดโทษ: กรณีจำเลยให้ข้อมูลสำคัญในคดียาเสพติด," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2556), น. 35.

กันผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดเป็นพยาน" นั่นเอง ซึ่งพยานประเภทนี้ถือเป็นอาวุธที่สำคัญในการต่อสู้กับอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นการกระทำแบบองค์กร (organized crime) และการกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยานนี้ ยังเป็นการปฏิเสธหลักตามทฤษฎีการแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory) ซึ่งเชื่อว่าเมื่อมีผู้กระทำความผิด ผู้กระทำความผิดนั้นควรถูกลงโทษ เพื่อเป็นการชดเชยความยุติธรรมที่เสียไปนั้นให้กลับคืนมาและทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utilitarian Theory) เห็นว่าความชอบธรรมในการลงโทษอยู่ที่ผลดีที่การลงโทษก่อให้เกิดขึ้น ดังนั้น การกันตัวผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน แม้จะมีผลทำให้ผู้กระทำความผิดหลุดพ้นจากความรับผิดทางอาญา แต่หากคำให้การของผู้กระทำความผิดที่ถูกกันไว้เป็นพยานนั้นสามารถทำให้ลงโทษผู้กระทำความผิดอื่นได้ ซึ่งหากพิจารณาโดยสัดส่วนแล้ว ส่วนของการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดอื่น มีผลกระทบต่อสังคมมากกว่าส่วนของผู้กระทำความผิดที่จะถูกกันไว้เป็นพยาน การกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยานจึงก่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะอย่างยิ่งในประเทศที่ใช้หลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจ (Opportynity Principle) ซึ่งมีพื้นฐานที่จะไม่พิจารณาดำเนินคดีต่อบุคคลใด ๆ เพื่อประโยชน์สาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น[61]

ในการดำเนินคดีอาญาที่ใช้หลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจ (Opportynity Principle) นั้น ได้เปิดโอกาสให้เจ้าพนักงานใช้ดุลพินิจในการดำเนินคดีได้อย่างกว้างขวาง และเกิดการเจรจาต่อรองกับผู้ต้องหาหรือจำเลย ที่เรียกว่า "Plea Bargaining" ขึ้น หลักการนี้เองได้นำไปสู่การเจรจาต่อรองในเรื่องการกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีบางประเภทที่มีความจำเป็นทางพยานหลักฐานและความบกพร่องของข้อมูลข่าวสาร โดยเจ้าพนักงานจะให้หลักประกันกับผู้ที่ถูกกันไว้เป็นพยานว่าหากยอมให้การเป็นพยานก็จะไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดี หรือจะไม่นำคำให้การนั้นมาใช้พิสูจน์ความผิดของพยานในภายหลัง ทั้งนี้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายหรืออำนาจตามหลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจเหตุที่ต้องให้มีหลักประกันในการฟ้องร้องหรือไม่นำคำให้การมาใช้ ก็เพื่อเป็นการชดเชยหรือทดแทนสิทธิที่ผู้ต้องหานั้นมีอยู่ อันถือได้ว่าเป็นหลักประกันของระบบกล่าวหา คือ สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปรปักษ์ต่อตนเองในทาง

[61] คณิต ณ นคร, "พยานแผ่นดินตามกฎหมายแองโกลอเมริกัน," อัยการนิเทศ 1-2, น. 73-108 (2521).

อาญา (The Privilege Against Self-Incrimination) ที่ผู้ต้องหาต้องเสียไปเพราะการให้การเป็นพยานอันต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงที่ตนมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วย[62]

หลักการที่จะไม่ให้การเป็นปรปักษ์ต่อตนเองในทางอาญานั้น มีพื้นฐานมาจากกฎหมายแคนนอนลอว์ (Cannon Law) ของโรมัน และคอมมอนลอว์ (Common Law) ของอังกฤษ และได้แผ่ขยายไปทั่วโลกซึ่งประเทศไทยเองได้รับอิทธิพลมาจากหลักกฎหมายดังกล่าว และได้คุ้มครองสิทธิในการที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญาไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญด้วย ดังนั้นด้วยความจำเป็นที่จะต้องให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารเพื่อประโยชน์ต่อตนเองในการจัดการกับปัญหาอาชญากรรม จึงได้มีการพัฒนามาตรการในการรับข้อมูลข่าวสารจากผู้กระทำความผิดจนก่อให้เกิดรูปแบบการดำเนินคดีที่เปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดได้ให้ข้อมูลข่าวสารได้ง่ายขึ้น 2 รูปแบบ คือ การต่อรองคำรับสารภาพ และการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานนั่นเอง[63]

สำหรับประเทศไทยนั้น ได้รับเอาระบบของพยานหลวง (King's evidence) หรือหลักพยานแผ่นดิน ซึ่งหมายถึง ผู้กระทำความผิดที่มิได้ถูกฟ้องร้องโดยได้รับอนุญาตจากรัฐมาให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อบุคคลอื่นที่ร่วมกระทำความผิดอาญากับตน ซึ่งเป็นหลักสากลที่ให้ดุลพินิจแก่พนักงานอัยการในการพิจารณาสั่งไม่ฟ้องผู้ร่วมกระทำความผิดที่ให้ความร่วมมือที่รับสารภาพและให้การเป็นประโยชน์ในการดำเนินการกับผู้ร่วมกระทำความผิดอื่น[64] เพื่อกันไว้เป็นพยานนำเข้าเบิกความในการดำเนินคดีกับผู้ร่วมกระทำความผิดอื่น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ามีความชั่วมากกว่าเช่นผู้กระทำความผิดในระดับหัวหน้า ซึ่งในกรณีนี้ พยานที่ได้ให้ความร่วมมือจะได้รับเกียรติไม่ต้องถูกดำเนินคดี มีตัวอย่างการนำมาใช้ตั้งแต่สมัยนายเล็ก จุณณานนท์ อธิบดีกรมอัยการ ที่

---

[62] วารสารสำนักงานศาลยุติธรรม, การนำการต่อรองคำรับสารภาพมาใช้ในประเทศไทย กรณีศึกษาคดียาเสพติด, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2545). น. 62-68. และโปรดดู ปัณณวิช ประจวบลาภ, ดุลพินิจของศาลในการลดโทษ: กรณีจำเลยให้ข้อมูลสำคัญในคดียาเสพติด, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2556), น. 34. และโปรดดู นิจรินทร์ องค์พิสุทธิ์, การต่อรองคำรับสารภาพ, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2527), น. 24.

[63] วารสารสำนักงานศาลยุติธรรม, การนำการต่อรองคำรับสารภาพมาใช้ในประเทศไทย กรณีศึกษาคดียาเสพติด, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2545), น. 62-68. และโปรดดู ปัณณวิช ประจวบลาภ, ดุลพินิจของศาลในการลดโทษ: กรณีจำเลยให้ข้อมูลสำคัญในคดียาเสพติด, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2556), น. 34. และโปรดดู นิจรินทร์ องค์พิสุทธิ์, การต่อรองตำรับสารภาพ, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2527), น. 24.

[64] Hon H Lloyd King, Jr. "Why Prosecutor are Permitted to Offer Witness Inducement: a Matter of Constitutional Authority,"

พนักงานอัยการได้สั่งไม่ฟ้อง นายสมฤกษ์ กิตติสุวรรณ ผู้ต้องหา ในคดีติดสินบนเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 143 เพื่อกันไว้เป็นพยานในการดำเนินคดีกับพลเอกสุรจิต จารุเศรณี จำเลย ในข้อหาเป็นเจ้าพนักงานเรียกและรับสินบน ที่ต่อมาศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาให้ลงโทษจำเลยตามฟ้อง[65] และหลังจากนั้นพนักงานสอบสวนจะดำเนินคดีกับนายสมฤกษ์ กิตติสุวรรณ ในข้อหา ให้สินบนแก่เจ้าพนักงาน อันเป็นเรื่องเดียวกัน ในกรณีนี้อธิบดีกรมอัยการได้ชี้ขาดความเห็นแย้งโดยสั่งไม่ฟ้องนายสมฤกษ์ กิตติสุวรรณ ด้วยเห็นว่า "การย้อนกลับมาฟ้องนายสมฤกษ์ กิตติสุวรรณ ซึ่งเคยเป็นพยานของรัฐเบิกความจนกระทั่งศาลตัดสินลงโทษจำเลยไปแล้วนั้น จะเป็นการเสียความยุติธรรมและเสียศีลธรรม ซึ่งโดยหลักของพนักงานอัยการ ไม่อาจจะอำนวยบริการเช่นนั้นได้ นอกจากนี้แล้ว หากฟ้องผู้ร่วมกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันต่อไป ผู้ให้สินบนก็จะไม่กล้าแสดงข้อเท็จจริงหรือเบิกความเป็นพยาน เพราะตนจะถูกฟ้องคดีในภายหลัง เมื่อไม่มีผู้เสียหายร้องทุกข์ ก็จะไม่มีคดี และไม่สามารถลงโทษเจ้าพนักงานผู้กระทำความผิดได้ในกาลต่อไป"[66]

ในสหรัฐอเมริกา อังกฤษ แคนาดา และสาธารณรัฐแอฟริกาใต้นั้น พยานอาจได้รับการประกันว่าจะไม่ถูกดำเนินคดีหรือถูกลงโทษ ถ้าเขาให้การเป็นพยานแผ่นดินยันบุคคลอื่น หลักกฎหมายนี้เห็นได้ชัดว่าเกิดขึ้นมาและยังคงมีอยู่ เพราะมิฉะนั้นแล้วการดำเนินคดีของรัฐจะปราศจากผลโดยสิ้นเชิงในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดบางประเภท จุดมุ่งหมายที่เป็นนโยบายอาญาก็คือ การขจัดความจำเป็นในการสอบสวน ซึ่งบ่อยครั้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวพันกับความผิดอาญาที่มีการกระทำความผิดในรูปแบบองค์กรอาชญากรรมหรือการจัดองค์กร[67]

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานเป็นการต่อรองระหว่างผู้กระทำความผิดกับหน่วยงานของรัฐ โดยที่ฝ่ายผู้กระทำความผิดยอมเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือข้อมูลอันสำคัญอันเป็นประโยชน์และยอมมาให้การเป็นพยานต่อศาล โดยหน่วยงานของรัฐในฐานะผู้บังคับใช้กฎหมายยอมยื่นข้อเสนอเพื่อกระตุ้นความพร้อมในการมาเป็นพยานต่อศาล ซึ่งทั้งหมดนี้

---

[65] คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 948/2510

[66] เล็ก จุณณานนท์, "ความเห็นชี้ขาดของอธิบดีกรมอัยการในการสั่งไม่ฟ้องนายสมฤกษ์ กิตติสุวรรณ," อัยการนิเทศ, เล่มที่ 30, ฉบับที่ 1, น. 16-21 (2511).

[67] คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2540), น. 128.

จะเป็นไปได้ต่อเมื่อการสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาสามารถเกิดขึ้นได้ กล่าวคือ พนักงานอัยการสามารถใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาทั้ง ๆ ที่พนักงานอัยการรู้ดีว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดอาญา[68]

3.7 แนวคิดการรับฟังพยานบุคคลที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิด

การรับฟังคำให้การของพยานผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณาในการกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยาน เพราะมีข้อควรระวังว่า พยานผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยานที่อาจจะให้การปรักปรำจำเลยมากเกินไป ดังนั้น การกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดี จำเป็นต้องพิจารณาคำว่า คำให้การของพยานผู้ร่วมกระทำความผิดมีประโยชน์เพียงใดในการพิจารณาคดี ซึ่งในอังกฤษ เป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณีหรือคอมมอนลอว์ (Common Law) ให้ความสำคัญกับคำให้การรับสารภาพของผู้ที่ได้ร่วมกระทำความผิด โดยในคำรับสารภาพนั้น หากได้พาดพิงไปถึงการกระทำของผู้ร่วมกระทำความผิดอื่น หรือที่เรียกว่า “พยานซัดทอด” ซึ่งคำซัดทอดระหว่างผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันนั้น แม้จะมีความน่าเชื่อถืออยู่ในตัวของมันเอง สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องรับฟังด้วยความระมัดระวัง เพราะเป็นพยานหลักฐานชนิดที่เป็นการปรักปรำผู้ร่วมกระทำความผิดอื่น แม้พยานหลักฐานชนิดนี้จะถือได้ว่าเป็นพยานชั้นหนึ่งหรือพยานโดยตรงก็ตาม[69] แต่มีน้ำหนักน้อย จำเป็นต้องรับฟังพยานหลักฐานอื่นมาประกอบจึงจะสามารถลงโทษจำเลยได้[70]

ในสหรัฐอเมริกา การพิจารณาคดีอาญานั้น คำรับสารภาพของจำเลยที่ได้ให้การรับสารภาพว่าตนได้กระทำความผิดจริงนั้น ย่อมเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีและการพิจารณาคดี อันถือว่าคำรับสารภาพของผู้กระทำความผิดนั้นเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด แต่หากว่าคำรับสารภาพนั้นเป็นของบุคคลผู้ที่ได้ร่วมกันกระทำความผิด กฎหมายบัญญัติให้รับฟังได้ แต่ให้ใช้

---

[68] Bernsmann, “Kronzeugenegelungen des geltenden Rechts,” JuristenZeutung, 43. Jahrg, No 11, 539 (1988).

[69] พรเพชร วิชิตชลชัย, กฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศในสกุลกฎหมายคอมมอนลอว์, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2546), น. 377-378.

[70] อุเทน สุวดีกุล, การแสวงหาพยานหลักฐานในคดีพิเศษ : กรณีการกันผู้ร่วมกระทำความผิดหรือผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2556)., น. 35.

ความระมัดระวังในการรับฟัง โดยเฉพาะคำรับสารภาพที่ได้ให้การพาดพิงไปถึงผู้ร่วมกระทำความผิดอื่น เพราะคำให้การประเภทนี้เป็นคำซัดทอดระหว่างผู้กระทำความผิดด้วยกัน[71]

อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทยจะใช้ระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐตามแบบอย่างในประเทศภาคพื้นยุโรปซึ่งมีกฎเกณฑ์พยานหลักฐานไม่เคร่งครัด แต่ศาลไทยกลับยึดหลักการรับฟังคำเบิกความของผู้ร่วมกระทำความผิดตามแบบอย่างระบบคอมมอนลอว์มาโดยตลอด ส่งผลให้มีคดีจำนวนมากที่ศาลยกฟ้องเพียงเพราะไม่มีพยานหลักฐานอื่นมารับฟังประกอบคำเบิกความของพยานผู้ร่วมกระทำความผิด และแม้พยานที่ถูกกันไว้จะเป็นพยานที่ให้การใส่ร้ายกัน แต่หากเป็นพยานที่ได้มาด้วยความบริสุทธิ์มิได้เกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น ควรจะเป็นพยานที่มีน้ำหนัก พอที่ศาลจะรับฟังลงโทษจำเลยได้ ด้วยเหตุผลที่ว่าไม่มีพยานหลักฐานอื่นใดในคดี และในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานไม่มีอะไรเป็นเครื่องมือวัดเพียงแต่พิเคราะห์ตามความเชื่อของจิตใจเท่านั้น หากพยานหลักฐานเชื่อได้ว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงจนไม่ผิดตัวแล้ว พยานที่กันไว้เป็นพยานนำเข้าสืบก็มีน้ำหนักเพียงพอสามารถลงโทษจำเลยได้แล้ว[72]

เนื่องจากในคดีอาญานั้น จำเลยมีเอกสิทธิ์ในการที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเองหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง (Privilege against self-incrimination) ซึ่งทำให้ตนอาจต้องถูกฟ้องคดีอาญา กฎหมายจึงห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานในคดีอาญา โดยถือเป็นการห้ามเด็ดขาดแม้จำเลยจะยินยอม โจทก์ก็จะฝ่าฝืนหลักดังกล่าวมิได้ ซึ่งต่างจากคดีแพ่งที่คู่ความฝ่ายหนึ่งจะอ้างคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเป็นพยานของตนหรือจะอ้างตนเองเป็นพยานก็ได้[73]

---

[71] Charles E. Torica, “Wharton’s Criminal Evidence,” 13 edition (The Lawyers Co-Operative Publishing, 1973), p. 351-352.

*พยานซัดทอด หมายถึง ผู้ร่วมกระทำความผิดซึ่งสามารถที่ถูกฟ้องร้องและลงโทษได้ในฐานะตัวการ ผู้ช่วยเหลือ และยุยงส่งเสริม หรือผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ความผิดของตัวการผู้ร่วมกระทำความผิดจะต้องมีลักษณะเป็นอย่างเดียวกัน รวมไปถึงลักษณะของการสนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดด้วย โดยที่ผู้ร่วมกระทำความผิดนั้นให้การรับสารภาพซึ่งมีการพาดพิงไปถึงผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่น.

[72] จิตติ เจริญฉ่ำ, “กันไว้เป็นพยาน,” วารสารอัยการ, น. 64-67 (2528).

[73] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 97.

3.8 แนวคิดการรับฟังพยานประกอบ (Corroborative Evidence)

พยานประกอบ หมายถึง พยานหลักฐานที่มีข้อบกพร่องบางประการจึงทำให้มีน้ำหนักในการรับฟังน้อย ลำพังแต่พยานประเภทนั้นประเภทเดียวไม่มีน้ำหนักให้พอรับฟังลงโทษจำเลยได้ แต่ถ้ามีพยานหลักฐานอื่นมาประกอบ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นประจักษ์พยานแต่อาจเป็นพยานแวดล้อมกรณี พยานเอกสาร พยานวัตถุ ก็สามารถรับฟังลงโทษจำเลยได้[74] พยานหลักฐานประกอบจึงเป็นพยานที่ประกอบหรือสนับสนุนพยานหลักฐานอื่นให้น่าเชื่อถือหรือมีน้ำหนักมากขึ้น พยานหลักฐานที่มีน้ำหนักน้อย อย่างเช่น คำซัดทอดของผู้ร่วมกระทำความผิด เป็นต้น[75]

พยานประกอบ (Corroborative) ตามกฎหมายคอมมอนลอว์ หมายถึง การหาพยานหลักฐานซึ่งมีแนวโน้มที่จะยืนยันความจริง หรือความถูกต้องแน่นอนของพยานหลักฐานชิ้นอื่นในรายละเอียดที่สำคัญ โดยพยานประกอบจะต้องรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ที่สำคัญจะต้องมีที่มาเป็นอิสระแยกต่างหากจากพยานหลักฐานอื่นที่ต้องการนำไปประกอบเพื่อสนับสนุน เนื่องจากพยานหลักฐานนั้นไม่สามารถยืนยันหรือสนับสนุนตัวเองได้ และพยานที่จะนำมาประกอบจะต้องบ่งชี้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด (Implication of accused) นั่นคือจะต้องแสดงให้เห็นว่าความผิดนั้นได้ถูกก่อขึ้นและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น ในเรื่องพยานประกอบตามกฎหมายคอมมอนลอว์ของอังกฤษที่กฎหมายบังคับว่าพยานหลักฐานที่จะฟังเพื่อลงโทษจำเลยนั้นจะต้องมีพยานประกอบ ตัวอย่างเช่น ในคดีความผิดฐานเบิกความเท็จ หรือขับรถเร็วเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น และกรณีที่ศาลจะต้องมีคำเตือนคณะลูกขุนว่า จะเป็นการเสียหายและอันตรายมาก หากว่าได้มีการตัดสินคดีว่าจำเลยมีความผิดโดยอาศัยพยานหลักฐาน โดยปราศจากหลักฐานอื่นมาประกอบ ซึ่งกรณีหลังนี้ไม่เข้มงวดดังเช่นกรณีแรก กล่าวคือแม้คณะลูกขุนจะได้รับคำเตือนถึงอันตรายจากพยานหลักฐานที่ปราศจากพยานประกอบ คณะลูกขุนก็สามารถตัดสินว่าจำเลยได้กระทำความผิดจากพยานหลักฐานที่ปราศจากพยานประกอบได้ หากว่าเป็นที่พอใจโดยปราศจากข้อสงสัยตามสมควรว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด กรณีนี้จึงถือเป็นเพียงกฎในทางปฏิบัติ (Rule of Practice) เช่น ในเรื่องคำให้การของพยานเด็ก เป็นต้น อย่างไรก็ตาม หากว่าในคดีบางเรื่องที่มีผู้สมคบกันกระทำความผิดมาให้การเป็นพยานโจทก์ คำเตือนของศาลต่อคณะลูกขุนในเรื่องพยาน

---

[74] พรเพชร วิชิตชลชัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2542), น. 338.

[75] โสภณ รัตนากร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2542), น. 394.

ประกอบจะมีผลดังเช่นกฎหมาย ซึ่งหากว่าไม่มีคำเตือนของศาลเช่นว่านั้นแล้ว คำตัดสินของคณะลูกขุนจะถูกพิพากษากลับในชั้นอุทธรณ์[76]

สำหรับการรับฟังพยานประกอบของสหรัฐอเมริกานั้น มีลักษณะเช่นเดียวกันกับของอังกฤษ แต่มีลักษณะบางประการแตกต่างจากอังกฤษ กล่าวคือ เพียงแค่มีเนื้อหาสาระที่จะช่วยยืนยันหรือสนับสนุนพยานหลักฐานให้น่าเชื่อถือได้ก็พอ ไม่จำเป็นถึงขนาดต้องบ่งชี้ว่าจำเลยได้กระทำความผิดอย่างเช่นกฎหมายของอังกฤษ[77]

สำหรับในประเทศไทย การรับฟังพยานประกอบเทียบได้กับกฎในทางปฏิบัติของอังกฤษ (Rule of Practice) กล่าวคือ ไม่ถือเป็นหลักกฎหมายผูกพันศาลอย่างเคร่งครัด แต่ไม่น่าจะต้องเป็นสาระสำคัญที่จะต้องบ่งชี้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด (Implication of accused) อย่างเช่นอังกฤษ[78] คุณสมบัติพยานประกอบตามกฎหมายไทยได้มีกำหนดไว้ตามแนวคำพิพากษาของศาลฎีกา ซึ่งพยานประกอบที่รับฟังได้ต้องมีที่มาเป็นอิสระจากพยานหลักฐานที่จะต้องถูกประกอบและมีแนวโน้มที่จะพิสูจน์ได้ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น จนเกิดเป็นบทบัญญัติของกฎหมายพยานหลักฐานในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227/1 วรรคสอง[79] ส่วนจะต้องมีพยานประกอบมากน้อยเพียงใดไม่มีกำหนดไว้ชัดเจน จึงเป็นเรื่องที่ศาลหรือผู้พิพากษาจะต้องวินิจฉัยเป็นกรณีไป[80]

---

[76] จรัญ ภักดีธนากุล, “พยานปากต่อปากยันกันในคดีอาญา: ปัญหาหนึ่งในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน,” วารสารนิติศาสตร์, เล่มที่ 16, ฉบับที่ 2, น. 136(มิถุนายน 2529).

[77] *เพิ่งอ้าง*, น. 136.

[78] *เพิ่งอ้าง*, น. 137.

[79] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227/1 วรรคสอง “พยานหลักฐานประกอบ หมายถึงพยานหลักฐานอื่นที่รับฟังได้ และมีแหล่งที่มาเป็นอิสระต่างหากจากพยานหลักฐานที่ต้องการพยานหลักฐานประกอบนั้น ทั้งจะต้องมีคุณค่าเชิงพิสูจน์ที่สามารถสนับสนุนให้พยานหลักฐานอื่นที่ไปประกอบมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นด้วย”

[80] จรัญ ภักดีธนากุล, “พยานปากต่อปากยันกันในคดีอาญา: ปัญหาหนึ่งในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน,” วารสารนิติศาสตร์, เล่มที่ 16, ฉบับที่ 2, น. 137(มิถุนายน 2529).

บทที่ 4
การกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีตามกฎหมายต่างประเทศ

การค้ามนุษย์นั้นเป็นปัญหาที่กระทบกับเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ และได้กระทำความผิดในลักษณะขององค์กรอาชญากรรม ดังนั้นในบทนี้จะได้ศึกษาถึงอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 พิธีสารของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะการกระทำต่อสตรีและเด็ก อนุสัญญาแห่งประชาชาติยุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ เกี่ยวกับการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานของสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และมาตรการส่งเสริมการให้ข้อมูลข่าวสารแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายของเยอรมนี เพื่อเป็นแนวทางในการนำมาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานมาใช้กับคดีค้ามนุษย์ต่อไป

4.1 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 (United Nation Convention Against Transnational Organized Crime)

ปัญหาด้านองค์กรอาชญากรรมในปัจจุบันนั้น แผ่ขยายวงกว้างออกไปทุกประเทศ เนื่องจากการคมนาคมสะดวก สามารถเดินทางและติดต่อสื่อสารกันได้แบบไร้พรมแดน ปัญหานี้จึงมิใช่ปัญหาของประเทศใดประเทศหนึ่งอีกต่อไป จึงส่งผลให้องค์กรอาชญากรรมกระทำความผิดในลักษณะระหว่างประเทศ เรียกว่า “องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” (Transnational Organize Crime) ซึ่งการกระทำความผิดลักษณะนี้ยากแก่การป้องกันและปราบปรามกว่าอาชญากรรมในลักษณะทั่วไป ประเทศใดประเทศหนึ่งไม่สามารถจัดการและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากปัญหาด้านเนื้อหาของกฎหมายสารบัญญัติแต่ละประเทศเอง และปัญหาด้านการแสวงหาพยานหลักฐานซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐในแต่ละประเทศไม่สามารถแสวงหาพยานหลักฐานได้เอง ประเทศต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ดังนั้น ประเทศสมาชิก

ขององค์การสหประชาชาติมากกว่า 140 ประเทศทั่วโลก จึงได้ร่วมกันลงนามใน “อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร” (United Nation Convention Against Transnational Organized Crime) โดยมีการร่วมกันลงนามอย่างเป็นทางการที่เมืองปาเลอโม่ ประเทศอิตาลี ตั้งแต่วันที่ 12-15 ธันวาคม ค.ศ.2000 ซึ่งอนุสัญญานี้มีที่มาจากปฏิญญาทางการเมืองแห่งเนเปิลและแผนปฏิบัติการโลกต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ซึ่งได้มีการรับรองโดยสมัชชาสหประชาชาติ ในปี ค.ศ.1994 (Naples Political Declaration and Global Action Plan Against Organized Transnational Crime) โดยผ่านการดำเนินการของสำนักงานป้องกันอาชญากรรมและควบคุมยาเสพติดแห่งเมืองเวียนนา (Vienna-basde Office of Drug Control and Crime Prevention) โดยประเทศไทยก็ได้เข้าร่วมลงนามในอนุสัญญาดังกล่าวนี้ด้วยในวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2543 ซึ่งในอนุสัญญาฯ ได้กำหนดมาตรการต่าง ๆ เกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ[1]

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 (United Nation Convention Against Transnational Organized Crime) ยังมีพิธีสารแนบท้ายอีกจำนวน 3 ฉบับ ซึ่งแต่ละฉบับได้ให้ความสำคัญกับการกระทำผิดกฎหมายในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในแต่ละเรื่อง ดังนี้[2]

1) พิธีสารเพื่อการป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะการค้าหญิงและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress, and Punish Trafficking in Persons, especially Women and Children)

2) พิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ (Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air) และ

3) พิธีสารเพื่อต่อต้านการผลิตและลักลอบค้าอาวุธ ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ และเครื่องกระสุนโดยผิดกฎหมาย (Protocol against the illicit manufacturing of and firearms their parts and component and ammunition)

---

[1] ประธาน วัฒนาวานิชย์ และวีระศักดิ์ แสงสารพันธ์, การใช้ถ้อยคำในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรและพิธีสารแนบท้าย, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2547), น. 23.

[2] ประธาน วัฒนาวานิชย์ และวีระศักดิ์ แสงสารพันธ์, การใช้ถ้อยคำในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรและพิธีสารแนบท้าย, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2547), น. 9.

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 (United Nation Convention Against Transnational Organized Crime) ประกอบด้วยมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ ที่สำคัญ ที่ใช้ในการปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ซึ่งมาตรการที่สำคัญเป็นพิเศษอย่างหนึ่ง ได้แก่ มาตรการส่งเสริมให้ผู้ร่วมกระทำความผิดให้ข้อมูลข่าวสารหรือให้ความร่วมมือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย ซึ่งถูกกำหนดไว้ในข้อ 26 ของอนุสัญญาดังกล่าว โดยแยกพิจารณาได้ดังนี้

4.1.1 มาตรการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์เพื่อแลกกับการลดโทษหรือการคุ้มกันการฟ้องร้อง

ตามข้อ 26 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 ได้กำหนดหลักไว้ว่า[3]

---

[3] United Nations Convention against Transnational Organized Crime, Article 26. Measures to enhance cooperation with law enforcement authorities

1. Each State Party shall take appropriate measures to encourage persons who participate or who have participated in organized criminal groups:

(a) To supply information useful to competent authorities for investigative and evidentiary purposes on such matters as:

(i) The identity, nature, composition, structure, location or activities of organized criminal groups;

(ii) Links, including international links, with other organized criminal groups;

(iii) Offences that organized criminal groups have committed or may commit;

(b) To provide factual, concrete help to competent authorities that may contribute to depriving organized criminal groups of their resources or of the proceeds of crime.

2. Each State Party shall consider providing for the possibility, in appropriate cases, of mitigating punishment of an accused person who provides substantial cooperation in the investigation or prosecution of an offence covered by this Convention.

3. Each State Party shall consider providing for the possibility, in accordance with fundamental principles of its domestic law, of granting immunity from prosecution to a person who provides substantial cooperation in the investigation or prosecution of an offence covered by this Convention.

4. Protection of such persons shall be as provided for in article 24 of this Convention.

5. Where a person referred to in paragraph 1 of this article located in one State Party can provide substantial cooperation to the competent authorities of another State Party, the States Parties concerned may consider entering into agreements or arrangements, in accordance with their domestic law, concerning the potential provision by the other State Party of the treatment set forth in paragraphs 2 and 3 of this article.

1) รัฐภาคีจะต้องใช้มาตรการที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้บุคคลเข้าร่วมหรือได้เข้าร่วมแล้วในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

(a) ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่มีอำนาจ เพื่อวัตถุประสงค์ในการสืบสวนและใช้เป็นพยานหลักฐานในเรื่องต่าง ๆ เช่น

(I) การระบุตัวตน ลักษณะ องค์ประกอบ โครงสร้าง สถานที่ หรือกิจกรรมของกลุ่มอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

(II) ความเชื่อมโยง รวมทั้งความเกี่ยวพันกันในระดับประเทศกับกลุ่มอาชญากรรมอื่น ๆ ที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

(III) ความผิดต่าง ๆ ที่กลุ่มอาชญากรรมที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะองค์กรได้กระทำ หรืออาจกระทำ

(b) ให้ความช่วยเหลือตามข้อเท็จจริงอย่างเป็นรูปธรรมแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการตัดทอนทรัพยากรหรือทรัพย์สินที่ได้จากอาชญากรรมของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

2) ในกรณีที่เหมาะสม รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะลดโทษแก่บุคคลที่ถูกกล่าวหาที่ได้ให้ความร่วมมือสำคัญต่อการสอบสวน หรือการดำเนินคดีกับความผิดที่อยู่ภายใต้อนุสัญญานี้

3) รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะคุ้มกันการฟ้องร้องคดีต่อบุคคลที่ให้ความร่วมมือสำคัญต่อการสอบสวน หรือการฟ้องร้องความผิดที่อยู่ภายใต้อนุสัญญานี้

4) การคุ้มกันของบุคคลดังกล่าวให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในข้อ 24 ของอนุสัญญานี้

5) หากบุคคลที่อ้างถึงในวรรค 1 ของข้อนี้ ซึ่งถูกพบตัวในรัฐภาคีหนึ่งเป็นผู้ที่สามารถให้ความร่วมมือที่สำคัญแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบของอีกรัฐภาคีหนึ่ง รัฐภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งหลายอาจพิจารณาทำความตกลง หรือข้อตกลงเกี่ยวกับการจัดให้รัฐภาคีอื่นมีการปฏิบัติที่เป็นไปได้ตามที่ระบุในวรรค 2 และวรรค 3 ขออนุสัญญานี้ตามกฎหมายภายในของตน

4.1.2 ขอบเขตของมาตรการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์เพื่อแลกกับการลดโทษหรือการคุ้มกันการฟ้องร้อง

เมื่อพิจารณาถ้อยคำที่ว่า “ความผิดที่อยู่ภายใต้อนุสัญญานี้” จากบทบัญญัติข้อ 26 วรรค 2 และวรรค 3 จะเห็นว่าการบังคับใช้มาตรการส่งเสริมบุคคลให้ความช่วยเหลือหรือให้ข้อมูลแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบตามข้อ 26 วรรค 2 และการบังคับใช้มาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็น

พยานตามข้อ 26 วรรค 3 จะต้องเป็นความผิดที่อยู่ภายใต้อนุสัญญานี้เท่านั้น ซึ่งข้อกำหนดเกี่ยวกับความผิดจะถูกบัญญัติไว้ในข้อ 3 ของอนุสัญญาฯ ไว้ดังนี้[4]

ข้อ 3. ขอบเขตของการบังคับใช้อนุสัญญานี้จะใช้บังคับแก่

1. เว้นแต่จะได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่นในอนุสัญญานี้ อนุสัญญานี้จะใช้บังคับเพื่อการป้องกันการสอบสวนและการดำเนินคดีใน

(a) ความผิดที่กำหนดขึ้นตามข้อ 5, 6, 8 และ 23 ของอนุสัญญานี้ ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

ข้อ 5 ของอนุสัญญานี้ คือความผิดที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร[5]

ข้อ 6 ของอนุสัญญานี้ คือความผิดที่เกี่ยวกับการฟอกเงินที่ได้จากอาชญากรรม[6]

ข้อ 8 ของอนุสัญญานี้ คือความผิดเกี่ยวกับการทุจริต[7]

ข้อ 23 ของอนุสัญญานี้ คือความผิดเกี่ยวกับการขัดขวางกระบวนการยุติธรรม[8] และ

---

[4] United Nations Convention against Transnational Organized Crime, Article 3. Scope of application

1. This Convention shall apply, except as otherwise stated herein, to the prevention, investigation and prosecution of:

(a) The offences established in accordance with articles 5, 6, 8 and 23 of this Convention; and

(b) Serious crime as defined in article 2 of this Convention; where the offence is transnational in nature and involves an organized criminal group.

2. For the purpose of paragraph 1 of this article, an offence is transnational in nature if:

(a) It is committed in more than one State;

(b) It is committed in one State but a substantial part of its preparation, planning, direction or control takes place in another State;

(c) It is committed in one State but involves an organized criminal group that engages in criminal activities in more than one State; or

(d) It is committed in one State but has substantial effects in another State.

[5] United Nations Convention against Transnational Organized Crime, Article 5. Criminalization of participation in an organized criminal group.

[6] United Nations Convention against Transnational Organized Crime, Article 6. Criminalization of the laundering of proceeds of crime.

[7] United Nations Convention against Transnational Organized Crime, Article 8. Criminalization of corruption

(b) อาชญากรรมร้ายแรงตามที่กำหนดไว้ในข้อ 2 ของอนุสัญญานี้ ในกรณีที่ความผิดนั้นมีลักษณะข้ามชาติและเกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากรรมที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะองค์กร

คำว่า “อาชญากรรมร้ายแรง” ตามข้อ 2 (b) ของอนุสัญญานี้ หมายความว่า การกระทำที่เป็นความผิดซึ่งสามารถลงโทษโดยการทำให้สูญเสียเสรีภาพขั้นสูงสุดเป็นเวลาอย่างน้อย 4 ปี หรือโทษที่ร้ายแรงกว่านั้น[9]

2. เพื่อจุดประสงค์ของวรรค 1 ความผิดนั้นมี “ลักษณะข้ามชาติ” หากว่า

(a) มีการกระทำความผิดมากกว่าหนึ่งรัฐ

(b) ความผิดได้กระทำในรัฐหนึ่ง แต่มีส่วนที่สำคัญของการเตรียมการวางแผน การสั่งการ หรือการควบคุมเกิดขึ้นในอีกรัฐหนึ่ง

(c) ความผิดกระทำในรัฐหนึ่ง แต่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่เป็นความผิดอาญามากกว่าหนึ่งรัฐ หรือ

(d) มีการกระทำในรัฐหนึ่ง แต่มีผลกระทบอย่างมากในอีกรัฐหนึ่ง

4.1.3 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับมาตรการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์เพื่อแลกกับการลดโทษหรือการคุ้มกันการฟ้องร้อง

บทบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 ข้อ 26 เป็นมาตรการที่ใช้บังคับกับบุคคลผู้เข้าร่วมหรือได้เข้าร่วมในกลุ่มอาชญากรรมที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะองค์กรแล้วเท่านั้น โดยพิจารณาจากถ้อยคำในข้อ 26 ของอนุสัญญาดังกล่าวที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งดังนี้

1. รัฐภาคีจะต้องใช้มาตรการที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้บุคคลเข้าร่วมหรือได้เข้าร่วมแล้วในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร[10]

เมื่อพิจารณาจากข้อ 26 วรรคหนึ่งแล้ว เห็นได้ว่าบังคับใช้กับความผิดที่บุคคลได้กระทำความผิดไป และบุคคลนั้นเข้าร่วมหรือได้เข้าร่วมกับอาชญากรรมที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะองค์กร

---

[8] United Nations Convention against Transnational Organized Crime., Article 23Criminalization of obstruction of justice.

[9] United Nations Convention against Transnational Organized Crime, Article 2. Use of terms

(b) “Serious crime” shall mean conduct constituting an offence punishable by a maximum deprivation of liberty of at least four years or a more serious penalty;

[10] United Nations Convention against Transnational Organized Crime, Article 26. Measures to enhance cooperation with law enforcement authorities

1. Each State Party shall take appropriate measures to encourage persons who participate or who have participated in organized criminal groups:

เท่านั้น หากเป็นบุคคลที่ได้กระทำความผิดอื่นทั่ว ๆ ไป เช่น ทำร้ายร่างกายผู้อื่น หรือลักทรัพย์ แต่ได้ข้อมูลเหรือมีข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมและต้องการนำข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นมาให้เจ้าหน้าที่รัฐ ย่อมไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามข้อ 26 วรรคหนึ่งของอนุสัญญานี้ ย่อมไม่สามารถนำข้อมูลของอาชญากรรมที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะองค์กรมาใช้เพื่อคุ้มกันการฟ้องร้องดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย หรือลักทรัพย์ ซึ่งเป็นการกระทำความผิดทั่ว ๆ ไปได้ อย่างไรก็ตามมาตรการตามข้อ 26 วรรคหนึ่ง ของอนุสัญญานี้เป็นเพียงมาตรการในการกำหนดมาตรฐานให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการกับปัญหาอาชญากรรมที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะองค์กรเท่านั้น แต่หากรัฐภาคีเห็นว่าข้อมูลใด ๆ ที่เกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมมีประโยชน์ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ข้อมูลนั้นมาจากผู้กระทำผิดหรือผู้ที่ร่วมกระทำความผิดในองค์กรอาชญากรรมด้วยกัน รัฐภาคีก็อาจใช้มาตรการตามข้อ 26 ของอนุสัญญาฯ ได้

มาตรการตามข้อ 26 ของอนุสัญญาฯ เป็นมาตรการพิเศษเพื่อเป็นการส่งเริมการให้ความช่วยเหลือหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งการพิจารณาว่าผู้ที่ร่วมกระทำความผิดที่ได้ให้ข้อมูลจะได้รับประโยชน์ในการลดโทษ หรือไม่ต้องถูกฟ้องร้องดำเนินคดี ต้องพิจารณาจากข้อมูลหรือความช่วยเหลือของผู้ร่วมกระทำความผิดในองค์กรอาชญากรรมที่ได้ให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐ และต้องได้สัดส่วนกับความสำคัญของข้อมูลที่ได้จากผู้ร่วมกระทำความผิดซึ่งรายละเอียดของข้อมูลหรือการให้ความช่วยเหลือนั้น ต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อ 26 (a) และ (b) แห่งอนุสัญญาฯ[11] สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

(a) ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่มีอำนาจ เพื่อวัตถุประสงค์ในการสืบสวนและใช้เป็นพยานหลักฐานในเรื่องต่าง ๆ เช่น

(I) การระบุตัวตน ลักษณะ องค์ประกอบ โครงสร้าง สถานที่ หรือกิจกรรมของกลุ่มอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

---

[11] (a) To supply information useful to competent authorities for investigative and evidentiary purposes on such matters as:

(i) The identity, nature, composition, structure, location or activities of organized criminal groups;

(ii) Links, including international links, with other organized criminal groups;

(iii) Offences that organized criminal groups have committed or may commit;

(b) To provide factual, concrete help to competent authorities that may contribute to depriving organized criminal groups of their resources or of the proceeds of crime.

(II) ความเชื่อมโยง รวมทั้งความเกี่ยวพันกันในระดับประเทศกับกลุ่มอาชญากรรมอื่น ๆ ที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

(III) ความผิดต่าง ๆ ที่กลุ่มอาชญากรรมที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะองค์กรได้กระทำ หรืออาจกระทำ

(b) ให้ความช่วยเหลือตามข้อเท็จจริงอย่างเป็นรูปธรรมแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการตัดทอนทรัพยากรหรือทรัพย์สินที่ได้จากอาชญากรรมของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ซึ่งการให้ความช่วยเหลือที่เป็นรูปธรรมในการตัดทอนทรัพยากรที่ใช้ในการกระทำความผิด เช่น เงิน อาวุธ หรือยานพาหนะ ส่วนการตัดทอนทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดของกลุ่มอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร เช่น การช่วยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถตรวจค้น ยึดทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ย่อมถือได้ว่าอยู่ในหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือแก่เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้ที่ร่วมกระทำความผิดย่อมได้รับการลดโทษหรือความคุ้มกันจากการฟ้องร้องดำเนินคดีด้วยเช่นกัน[12]

การเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรรมที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะองค์กร ย่อมถือว่าบุคคลผู้เข้าร่วมหรือที่ได้เข้าร่วมแล้วในกลุ่มอาชญากรรมที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะองค์กรเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ตามบทบัญญัติข้อ 5 ของอนุสัญญาฯ จึงต้องใช้มาตรการในการส่งเสริมผู้กระทำความผิดให้ความช่วยเหลือหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐตามบทบัญญัติข้อ 26 วรรคหนึ่ง ของอนุสัญญาฯ โดยการให้ข้อมูลนั้น ต้องเป็นไปเพื่อการแลกเปลี่ยนกับการที่ได้รับการลดโทษ หรือได้รับการคุ้มกันจากการฟ้องร้องดำเนินคดี ตามที่กำหนดไว้ในข้อ 26 วรรค 2 และ 3 ดังนี้

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 ข้อ 26 วรรค 2 กำหนดว่า

---

[12] อรรณพ ลิขิตจิตถะ, ณรงค์ รัตนกุล และคมกริช หารไชย, มาตรการส่งเสริมให้ความร่วมมือช่วยเหลือหรือให้ข้อมูลแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2548), น. 58.

2. ในกรณีที่เหมาะสม รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะลดโทษแก่บุคคลที่ถูกกล่าวหาที่ได้ให้ความร่วมมือสำคัญต่อการสอบสวน หรือการดำเนินคดีกับความผิดที่อยู่ภายใต้อนุสัญญานี้[13]

การลดโทษสามารถกระทำได้โดยองค์กรที่ใช้อำนาจ 3 ฝ่าย ดังต่อไปนี้[14]

1. การลดโทษโดยฝ่ายตุลาการ กฎหมายกำหนดให้ฝ่ายตุลาการมีอำนาจในการพิจารณาลดโทษ

2. การลดโทษโดยฝ่ายนิติบัญญัติ กระทำโดยการบัญญัติกฎหมายให้มีการลดโทษ หรือนิรโทษกรรม

3. การลดโทษโดยฝ่ายบริหาร มี 2 วิธี คือ

3.1 ลดโทษโดยพนักงานอัยการฟ้องผู้ต้องหาในโทษเบา หรือเสนอให้ศาลลดโทษแก่ผู้กระทำความผิด เช่น ในสหรัฐอเมริกา มีการใช้ระบบการต่อรองคำรับสารภาพ (Plea Bargaining)

3.2 ลดโทษโดยประมุขแห่งรัฐ โดยเมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว อาจมีการขออภัยโทษได้ โดยผู้กระทำความผิดขอเอง ญาติของผู้กระทำความผิดหรือบุคคลอื่นเป็นผู้ขออภัยโทษให้ได้ เช่น ในประเทศไทยมีการขออภัยโทษจากพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นประมุขแห่งรัฐ

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 ข้อ 26 วรรค 3 ซึ่งเป็นมาตรการให้ความคุ้มกันการฟ้องร้องโดยกันไว้เป็นพยาน กำหนดว่า

3. รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะคุ้มกันการฟ้องร้องคดี ต่อบุคคลที่ให้ความร่วมมือสำคัญต่อการสอบสวน หรือการฟ้องร้องความผิดที่อยู่ภายใต้อนุสัญญานี้ โดยเมื่อมีการคุ้มกันการฟ้องร้องแล้ว ต้องมีการคุ้มครองพยานตามที่บัญญัติไว้ในข้อ 24 ของอนุสัญญานี้[15] ซึ่งกำหนดว่า

---

[13] 2. Each State Party shall consider providing for the possibility, in appropriate cases, of mitigating punishment of an accused person who provides substantial cooperation in the investigation or prosecution of an offence covered by this Convention.

[14] อรรณพ ลิขิตจิตถะ, ณรงค์ รัตนกุล และคมกริช หารไชย, มาตรการส่งเสริมให้ความร่วมมือช่วยเหลือหรือให้ข้อมูลแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2548), น. 59.

[15] United Nations Convention against Transnational Organized Crime, Article 24. Protection of witnesses

1) รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องดำเนินมาตรการภายในวิถีทางของตนที่เหมาะสมและให้ความคุ้มครองแก่พยานได้อย่างมีประสิ ทธิภาพจากการแก้แค้น (Revenge) หรือข่มขู่ (Threaten) ที่อาจเกิดขึ้นได้จากการที่พยานผู้นั้นได้มาให้การ ในการดำเนินคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับความผิดที่อนุสัญญาฯ นี้ได้กำหนดไว้ และแก่ญาติและบุคคลอื่นที่ใกล้ชิดของพยานนั้นตามความเหมาะสม

2) มาตรการทั้งหลายตามวรรค 1 ของข้อนี้จะรวมถึงสิทธิ นอกจากประการอื่นแล้ว และจะต้องกระทำโดยไม่กระทบสิทธิของจำเลยรวมทั้งสิทธิที่พึงมีโดยชอบ

(ก) การกำหนดวิธีการให้ความคุ้มครองทางกายภาพแก่ตัวบุคคลภายในขอบเขตที่จำเป็นและกระทำได้เช่นว่า เช่น การย้ายที่อยู่อาศัยบุคคลเหล่านั้น การไม่เปิดเผยหรือจำกัดการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับรูปพรรณ และที่อยูอาศัยของบุคคลเช่นว่า

(ข) จัดให้มีกฎเกณฑ์การอนุญาตทางพยานหลักฐานให้แก่พยานเพื่อให้เกิดความมั่นใจแก่พยานที่มาให้การได้ว่าจะได้รับความปลอดภัย เช่น อนุญาตให้มีคำให้การผ่านการใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร เช่น การติดต่อผ่านวีดีทัศน์(Video Conference) หรือวิธีการอื่นทีเพียงพอ

3) รัฐภาคีจะต้องพิจารณาจัดทำข้อตกลงหรือสัญญากับรัฐอื่นเพื่อย้ายถิ่นฐานของบุคคลที่อ้างถึงในวรรค 1 ของข้อนี้ไปอยู่ที่อื่น

---

1. Each State Party shall take appropriate measures within its means to ective protection from potential retaliation or intimidation for witnesses in criminal proceedings who give testimony concerning offences covered by this Convention and, as appropriate, for their relatives and other persons close to them.

2. The measures envisaged in paragraph 1 of this article may include, inter alia, without prejudice to the rights of the defendant, including the right to due process:

(a) Establishing procedures for the physical protection of such persons, such as, to the extent necessary and feasible, relocating them and permitting, where appropriate, non-disclosure or limitations on the disclosure of information concerning the identity and whereabouts of such persons;

(b) Providing evidentiary rules to permit witness testimony to be given in a manner that ensures the safety of the witness, such as permitting testimony to be given through the use of communications technology such as video links or other adequate means.

3. States Parties shall consider entering into agreements or arrangements with other States for the relocation of persons referred to in paragraph 1 of this article.

4. The provisions of this article shall also apply to victims insofar as they are witnesses.

4) บทบัญญัติของข้อนี้จะนำไปใช้บังคับกับผู้เสียหายในการที่บุคคลเหล่านั้นต้องมาเป็นพยานด้วย

ในการที่อนุสัญญาฯ กำหนดให้รัฐภาคีแต่ละรัฐดำเนินมาตรการทั้งหลายในการคุ้มครองพยานดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าอนุสัญญาฯ ข้อ 24 ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานบุคคลซึ่งมีความสำคัญในการพิสูจน์ตัวผู้กระทำความผิดในคดีที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ จึงได้ส่งเสริมให้มีความร่วมมือในระดับชาติเพื่อป้องกันและต่อต้านองค์กรดังกล่าว โดยการคุ้มครองพยานเป็นมาตรการอันหนึ่งที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการต่อสู้และป้องกันกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่มีกำลังคนและทรัพย์สินมหาศาล ซึ่งมีหลากลายวิธีการเพื่อให้สมาชิกในขบวนการหรือตัวการสำคัญได้หลุดพ้นจากคดีโดยใช้การปกปิด ขู่เข็ญ คุกคามพยาน รวมทั้งมีการให้สินบนพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เป็นการสร้างความเสียหายแก่ประเทศชาติและสังคมโลก อย่างใหญ่หลวง[16]

เมื่อพิจารณาเนื้อความตามข้อ 26 วรรค 2 และ 3 ของอนุสัญญาฯ จะเห็นได้ว่า มาตรการในข้อ 26 วรรค 2 นั้น เป็นมาตรการที่ส่งเสริมการให้ข้อมูลของผู้กระทำความผิดเพื่อแลกกับการลดโทษ ส่วนข้อ 26 วรรค 3 นั้น เป็นมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มกันจากการฟ้องร้องดำเนินคดีอันเกิดจากคำให้การของเขาเอง หรือที่เรียกว่า มาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน โดยผู้นั้นไม่ต้องถูกฟ้องร้องดำเนินคดี ในขณะเดียวกันต้องได้รับการคุ้มครองพยานเพื่อให้บุคคลที่ได้ให้การเกิดความมั่นใจว่าจะปลอดภัยในชีวิต ซึ่งมีความแตกต่างกัน เนื่องจากว่าอนุสัญญาฯ เคารพต่อหลักการพื้นฐานของกฎหมายภายในแต่ละประเทศซึ่งอาจมีความแตกต่างกัน โดยในข้อ 26 วรรค 2 นั้น ไม่มีการกำหนดเกี่ยวกับหลักการพื้นฐานตามกฎหมาย ในขณะที่ข้อ 26 วรรค 3 ให้ความสำคัญกับหลักการพื้นฐานของกฎหมายภายในของแต่ละประเทศนั่นเอง

---

[16] ศิระ รัตนานุกูล, การคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 ข้อ 24, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2549), น. 67-78.

4.2 พิธีสารของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและการลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะการกระทำต่อสตรีและเด็ก

ในหัวข้อนี้จะได้กล่าวถึงความหมายของการค้ามนุษย์ตามพิธีสารฯ การค้ามนุษย์ และการกำกับควบคุมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพิธีสารฯ อีกทั้งการรับฟังพยานหลักฐานในคดีค้ามนุษย์ ดังนี้

4.2.1 คำจำกัดความของการค้ามนุษย์

องค์การสหประชาชาติได้แบ่งลักษณะของอาชญากรรมข้ามชาติออกเป็นประเภทต่าง ๆ จำนวน 10 ประเภท ซึ่งการค้ามนุษย์ถือเป็นอาชญากรรมข้ามชาติประเภทหนึ่งตามความหมายขององค์การสหประชาชาติ[17] ต่อมาพิธีสารของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและการลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะการกระทำต่อสตรีและเด็ก (The United Nation Protocol to Prevent, Suppress, and Punish Trafficking in Persons, especially Women and Children) ซึ่งเป็นพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 (United Nations Convention against TransnationalOrganized Crime) ได้ให้คำจำกัดความของ “การค้ามนุษย์” โดยกำหนดไว้ในมาตรา 3 ระบุว่า การค้ามนุษย์ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ ดังนี้[18]

---

[17] สุมนทิพย์ จิตสว่าง, นัทธี จิตสว่าง, และ ประพจน์ อนุศิริ, “การจัดการความรู้เกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามแก๊งอาชญากรรมข้ามชาติที่ก่อเหตุคดีเกี่ยวกับทรัพย์ในเขตกรุงเทพมหานคร,” รายงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2558).

[18] Article 3 Use of terms For the purposes of this Protocol:

(a) "Trafficking in persons" shall mean the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons, by means of the threat or use of force or other forms of coercion, of abduction, of fraud, of deception, of the abuse of power or of a position of vulnerability or of the giving or receiving of payments or benefits to achieve the consent of a person having control over another person, for the purpose of exploitation. Exploitation shall include, at a minimum, the exploitation of the prostitution of others or other forms of sexual exploitation, forced labour or services, slavery or practices similar to slavery, servitude or the removal of organs;

(b) The consent of a victim of trafficking in persons to the intended exploitation set forth in subparagraph (a) of this article shall be irrelevant where any of the means set forth in subparagraph (a) have been used;

1) การกระทำ (act) ที่เป็นการจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัยหรือการรับไว้ซึ่งบุคคล

2) วิธีการกระทำความผิด (means) เพื่อให้การกระทำความผิดสำเร็จ ด้วยการใช้วิธีการขู่เข็ญ หรือด้วยการใช้กำลัง หรือด้วยการบีบบังคับในรูปแบบอื่นใด ด้วยการลักพาตัว ด้วยการฉ้อโกง ด้วยการหลอกลวง ด้วยการใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือด้วยการใช้สถานะของความเปราะบาง (vulnerability) หรือ การให้หรือรับเงินหรือผลประโยชน์อื่นใดเพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจควบคุมบุคคลอื่น และ

3) มุ่งประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ (PURPOSE of EXPLOITATION) (อย่างน้อยเป็นการการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการค้าประเวณีของบุคคลอื่น หรือการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบทางเพศในรูปแบบอื่น การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การเอาคนลงเป็นทาสหรือการกระทำอื่นใดที่เสมือนการเอาคนลงเป็นทาส การทำให้ตกอยู่ใต้บังคับ หรือการตัดอวัยวะออกจากร่างกาย

ในทางกฎหมายระหว่างประเทศ การกระทำที่จะเป็นความผิดค้ามนุษย์จะต้องมีองค์ประกอบทั้งสามข้างต้นปรากฏ ยกเว้นในกรณีที่เป็นการค้ามนุษย์เด็กที่ไม่จำเป็นต้องมีการพิสูจน์ว่าการกระทำผิดนั้น ๆ เป็นการกระทำด้วย “วิธีการกระทำความผิด” ตามที่กำหนดไว้หรือไม่ ในขณะเดียวกันหากว่ามีการกระทำโดยการใช้ “วิธีการ” ข้างต้นแล้วจะไม่สามารถยกความยินยอมของผู้เสียหายขึ้นเป็นข้อต่อสู้ได้เลย[19]

4.2.2 การกำกับควบคุมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime :UNODC) เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการดูแล ควบคุมกำกับการให้เป็นไปตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ และพิธีสารเพิ่มเติมต่าง ๆ เช่น

(c) The recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of a child for the purpose of exploitation shall be considered "trafficking in persons" even if this does not involve any of the means set forth in subparagraph (a) of this article;

(d) "Child" shall mean any person under eighteen years of age.

[19] เอกสารสรุปประเด็นสำคัญของคดี, ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับพยานหลักฐานในคดีค้ามนุษย์, สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ, 2020), น. 1.

พิธีสารว่าด้วยการค้ามนุษย์ ซึ่งมีหน้าที่ในการสนับสนุนรัฐสมาชิกให้สามารถปฏิบัติการตามพันธกรณีในอนุสัญญาและพิธีสารเพิ่มเติม ซึ่งการสนับสนุนการปฏิบัติตามพันธกรณี หมายความรวมถึงความพยายามในการป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์ การป้องกันและช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การดำเนินคดีกับผู้ค้ามนุษย์ การผดุงความยุติธรรม การทำให้แน่ใจว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญามีการตอบสนองอย่างมีประสิทธิภาพ และการส่งเสริมความร่วมมือกันระหว่างรัฐสมาชิกและผู้มีส่วนได้เสียเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว[20]

4.2.3 การรับฟังคำให้การของพยานบุคคลในคดีค้ามนุษย์

ในคดีค้ามนุษย์และความผิดอาญาที่เกี่ยวเนื่องนั้น การดำเนินคดีต้องอาศัยการใช้พยานหลักฐานหลายประเภทประกอบกัน ซึ่งรวมถึง พยานบุคคล (testimonial evidence) พยานเอกสาร (documentary evidence) และพยานวัตถุ ("real" evidence) ซึ่งพยานบุคคลเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาในรูปแบบของคำให้การจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เสียหาย จำเลย ผู้ร่วมกระทำความผิด เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ผู้เชี่ยวชาญ และประจักษ์พยานที่ได้แก่ เพื่อนบ้าน ลูกค้า หรือสมาชิกในครอบครัว ซึ่งการรับฟังพยานหลักฐานในคดีค้ามนุษย์ปรากฏว่าชนิดของพยานหลักฐานที่ใช้โดยทั่วไปในคดีค้ามนุษย์ที่สามารถนำไปสู่การลงโทษผู้กระทำผิดได้ คือ คำให้การของพยานบุคคล ดังนั้น พยานบุคคลจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในคดีค้ามนุษย์ โดยเฉพาะคำรับสารภาพของผู้กระทำความผิดหรือจำเลยที่ได้กระทำนอกศาล อย่างไรก็ตาม เนื่องจากคำสารภาพของจำเลยนอกศาลอาจเป็นพยานหลักฐานที่เป็นศูนย์กลางของการดำเนินคดีอาญา นอกจากนั้น คำสารภาพของจำเลยนอกศาลเป็นรูปแบบของคำให้การพยานที่ได้รับการยอมรับทั้งในระบบกฎหมายจารีตประเพณี และระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ในการพิสูจน์ความจริงตามที่ระบุในคำสารภาพได้ก็จะต้องมีการพิสูจน์ว่าเป็นการสารภาพด้วยความสมัครใจ[21]

คำสารภาพของจำเลยไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน เป็นสิ่งสำคัญสำหรับคดีค้ามนุษย์และคดีอาญาที่เกี่ยวข้อง หากว่าเป็นคำสารภาพของจำเลยที่ได้กระทำนอกศาลเป็นคำสารภาพการกระทำที่ครบองค์ประกอบความผิดทุกประการ ซึ่งคำสารภาพดังกล่าวเป็นเครื่องมือสำคัญที่

---

[20] เอกสารสรุปประเด็นสำคัญของคดี, ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับพยานหลักฐานในคดีค้ามนุษย์ สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ, 2020), น. 7.

[21] Cross and Tapper, On Evidence, 12th ed. (Oxford University Press, 2010), น. 629.

สามารถทำให้ศาลมีคำพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดได้ และได้มีการพิจารณาประกอบกับพยานหลักฐานอื่น[22]

4.3 อนุสัญญาแห่งประชาชาติยุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

อนุสัญญาแห่งประชาชาติยุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ก่อให้เกิดการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม และศาลต้องรับฟังคำให้การของพยานที่ให้การปรักปรำจำเลยด้วยความระมัดระวัง ซึ่งในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงที่มาของอนุสัญญาฯ หลักเกณฑ์การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในการถามค้านพยาน และหลักการรับฟังพยานหลักฐานโดยพิจารณาปัจจัยถ่วงดุลอันเพียงพอ (sufficient counterbalancing factor)

4.3.1 ความเป็นมา

อนุสัญญาแห่งประชาชาติยุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (European Convention on Human Rights: ECHR) ใช้ต่อประเทศสมาชิกที่เป็นภาคีแห่งสภายุโรป (Council of Europe) ทั้งหมด รวม 47 รัฐสมาชิก นับตั้งแต่วันที่ 3 กันยายน ค.ศ.1954 (พ.ศ.2496) ซึ่งได้ก่อกำเนิดขึ้นก่อนกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ซึ่ง ICCPR ประเทศไทยได้เป็นรัฐภาคีสมาชิกอยู่โดยในอนุสัญญาฯ แห่งประชาชาติยุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ได้มีบทบัญญัติข้อ 6 วรรคหนึ่งและวรรคสาม (d) มีลักษณะคล้ายคลึงกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ในด้านที่เกี่ยวกับสิทธิถามค้านพยานที่ให้การเป็นปรปักษ์ต่อผู้ถูกกล่าวหา (right to examine or have examined witnesses against accused) โดยอนุสัญญาฯ ได้บัญญัติถึงสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาในการถามค้านพยานที่ให้การเป็นปรปักษ์ต่อตนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรม (right to fair trial)[23]

---

[22] Federal Republic of Nigeria and Favour Anware Okwuede, Charge No. FHC/ASB/24C/09, Federal High Court of Nigeria, 28 September 2009, Nigeria. โดยสามารถหาข้อมูลของคดีนี้ได้จากฐานข้อมูลคดีค้ามนุษย์ของ UNODC (UNODC Case No.NGA009).

[23] วุฒิพงษ์ จิตอ่อนน้อม, “สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาในการถามค้านพยานปรปักษ์,” วารสารกฤษฎีกา, กรกฎาคม 2561, น. 2. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2564,
URL: http://web.krisdika.go.th/pdfPage.jsp?type=act&actCode=323

4.3.2 หลักเกณฑ์การคุ้มครองสิทธิในการถามค้านพยานที่ให้การเป็นปรปักษ์ต่อผู้ถูกกล่าวหา

อนุสัญญาแห่งประชาชาติยุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (European Convention on Human Rights: ECHR) ได้บัญญัติการคุ้มครองสิทธิในการถามค้านพยานที่ให้การเป็นปรปักษ์ต่อผู้ถูกกล่าวหาไว้ใน ข้อ 6 วรรคหนึ่ง ประกอบวรรคสาม (d) ดังนี้[24]

“ในการพิจารณาวินิจฉัยข้อหาอาญาใด ๆ ต่อบุคคลใด บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมและเปิดเผยภายในระยะเวลาอันสมควรโดยศาล (tribunal) ที่เป็นอิสระและเป็นกลางโดยจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย

บุคคลทุกคนซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญามีสิทธิขั้นต่ำดังต่อไปนี้

(d) สิทธิที่จะถามพยานอันเป็นปรปักษ์ต่อตน และขอให้เรียกพยานฝ่ายตนมาซักถามภายใต้เงื่อนไขเดียวกับพยานซึ่งเป็นปรปักษ์ต่อตน”

จากบทบัญญัติดังกล่าว ศาลประชาชาติยุโรปเห็นว่าบทบัญญัติข้อ 6 วรรคหนึ่งเป็นการประเมินความเป็นธรรมทั้งปวงในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา ส่วนข้อ 6 วรรคสาม (d) เป็นหลักการที่ว่าก่อนผู้ถูกกล่าวหาถูกพิพากษาลงโทษ พยานหลักฐานทั้งหลายที่ปรักปรำต่อตนตามปกติต้องถูกนำเสนอต่อหน้าตน ณ การพิจารณาที่กระทำโดยเปิดเผย โดยต้องเปิดโอกาสให้มีการต่อสู้หรือโต้แย้งคัดค้านในการหักล้างพยานดังกล่าวได้[25]

จากอนุสัญญาแห่งประชาชาติยุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 6 วรรคหนึ่งและวรรคสาม (d) ต่อมาศาลประชาชาติยุโรปได้มีคำพิพากษาในคดี Al-Khawaja and Tahery ซึ่งได้วินิจฉัยเกี่ยวกับการรับฟังพยานคำให้การเป็นพยานหลักฐานในคดีว่า กรณีพยานบุคคลมิได้มา

---

[24] European Convention on Human Rights., ARTICLE 6

1. In the determination of … any criminal charge against him, everyone is entitled to a fair and public hearing within a reasonable time by an independent and impartial tribunal established by law. …

2. Everyone charged with a criminal offence shall be presumed innocent until proved guilty according to law.

3. Everyone charged with a criminal offence has the following minimum rights:

(d) to examine or have examined witnesses against him and to obtain the attendance and examinationof witnesses on his behalf under the same conditions as witnesses against him;

[25] Al-Khawaja and Tahery v. the United Kingdom ([GC], nos. 26766/05 and 22228/06, ECHR 2011) § 118.

เบิกความต่อศาลเพื่อยืนยันคำให้การของตน และถ้อยคำนั้นในชั้นสอบสวนเป็นพยานหลักฐานเพียงชิ้นเดียวหรือชี้ขาดในการปรักปรำจำเลย (sole or decisive evidence) ไม่มีผลทำให้การรับฟังพยานหลักฐานนั้นเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติข้อ 6 วรรคหนึ่ง แห่งอนุสัญญาฯ เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่าการปรับใช้หลัก “sole & decisive” ข้างต้นอย่างไม่ยืดหยุ่นจะขัดแย้งกับแนวทางปฏิบัติในศาลประชาชาติยุโรป ซึ่งมีมุมมองเกี่ยวกับสิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมตามบทบัญญัติข้อ 6 วรรคหนึ่ง โดยจะต้องมีการตรวจสอบกระบวนการพิจารณาคดีทั้งปวงว่ามีความเป็นธรรมหรือไม่ ภายใต้สมมติฐานที่ว่าการพิจารณาคดีจะไม่เป็นธรรมถ้าพิพากษาลงโทษโดยอาศัยพยานหลักฐานเพียงชิ้นเดียวหรือที่ชี้ขาดปรักปรำจากพยานบุคคลที่ผู้ถูกกล่าวหาอาจถามปากคำในกระบวนการพิจารณาคดีได้ อย่างไรก็ดี การรับฟังพยานดังกล่าวย่อมมีความเสี่ยงที่ซ่อนอยู่ โดยความเสี่ยงดังกล่าวจะไปสร้างปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้สมดุลในการชั่งน้ำหนักพยานเพื่อความเป็นธรรมในการพิจารณาคดีเสียไป[26]

จากคำพิพากษาของศาลประชาชาติยุโรปในคดี Al-Khawaja and Tahery ดังกล่าวข้างต้นได้ก่อให้เกิดหลักเกณฑ์การตรวจสอบ 3 ขั้นตอน (Three steps tests) เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติข้อ 6 วรรคหนึ่งและวรรคสาม (d) แห่งอนุสัญญาฯ เกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาที่รับฟังคำให้การของพยานบุคคลที่ไม่ปรากฏตัวและไม่ถูกถามค้านในชั้นพิจารณา และได้นำไปใช้เป็นพยานในคดี ซึ่งศาลแห่งประชาติยุโรปมีเงื่อนไขต้องตรวจสอบว่า[27]

1) ปรากฏเหตุผลที่ดีสำหรับการไม่เข้าเบิกความของพยานบุคคลดังกล่าวในชั้นพิจารณา และยอมรับฟังคำให้การนอกศาลที่จำเลยไม่มีโอกาสถามค้านในชั้นพิจารณามาใช้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่

2) คำให้การของพยานที่ไม่ปรากฏตัวในศาลเป็นพยานเพียงชิ้นเดียวหรือเป็นพยานชี้ขาดปรักปรำจำเลยที่อาศัยเป็นฐานในการพิพากษาลงโทษจำเลยหรือไม่ และ

---

[26] Al-Khawaja and Tahery v. the United Kingdom ([GC], nos. 26766/05 and 22228/06, ECHR 2011) § 146-147.

[27] วุฒิพงษ์ จิตอ่อนน้อม, “สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาในการถามค้านพยานปรปักษ์,” วารสารกฤษฎีกา, กรกฎาคม 2561, น. 4, สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2564, จาก URL: http://web.krisdika.go.th/pdfPage.jsp?type=act&actCode=323

3) มีปัจจัยถ่วงดุลอันเพียงพอ (sufficient counterbalancing factor) อันหมายความรวมถึง หลักประกันทางวิธีพิจารณาความอันหนักแน่นที่ใช้เยียวยาความเสียเปรียบที่เกิดขึ้นกับจำเลยอันเป็นผลมาจากการยอมรับฟังพยานที่จำเลยไม่มีโอกาสถามค้านและต้องเป็นที่แน่ใจว่าการพิจารณาทั้งปวงมีความเป็นธรรมหรือไม่

4.3.3 การรับฟังพยานหลักฐานโดยพิจารณาปัจจัยถ่วงดุลอันเพียงพอ (sufficient counterbalancing factor)

ความจำเป็นของปัจจัยถ่วงดุลอันเพียงพอ (sufficient counterbalancing factors) นั้น แม้คดีซึ่งพยานที่ไม่มาศาลจะไม่มีความสำคัญถึงระดับมีคุณค่าในเชิงพิสูจน์ ในฐานะเป็นพยานเพียงชิ้นเดียวหรือพยานที่สามารถชี้ขาดผลของคดี ที่จะอาศัยเป็นฐานลงโทษจำเลยได้ก็ตาม แต่ในการพิจารณา ศาลประชาชาติยุโรปนั้นยังคงมีภาระที่ต้องพิจารณาตรวจสอบความเป็นธรรมทั้งปวงของกระบวนพิจารณา โดยในทางปฏิบัติต้องตรวจสอบความสำคัญของพยานที่ไม่ถูกถามค้านที่ให้การปรักปรำจำเลย ซึ่งเป็นมาตรการถ่วงดุลที่ใช้โดยองค์กรตุลาการในการเยียวยาแก้ไขข้อเสียเปรียบที่จำเลยมีภาระต้องต่อสู้หักล้างพยานดังกล่าว[28]

ในการพิจารณาของศาลประชาชาติยุโรปที่จะชี้ขาดว่ากระบวนพิจารณาคดีมีความเป็นธรรมทั้งปวงหรือไม่นั้น จำต้องตรวจสอบการดำรงอยู่ของปัจจัยถ่วงดุลที่เพียงพอ (sufficient counterbalancing factors) ไม่เฉพาะในคดีที่พยานที่ไม่มาศาลนั้นเป็นพยานเพียงชิ้นเดียวหรือชี้ขาดในการพิพากษาลงโทษจำเลยเท่านั้น แต่ต้องตรวจสอบต่อไป แม้ว่าภายหลังได้ประเมินการ ชั่งน้ำหนักพยานของศาลภายในของรัฐสมาชิกแล้ว และพบว่ามีความไม่ชัดเจนว่าพยานดังกล่าวเป็นพยานชิ้นเดียวหรือพยานชี้ขาดคดีหรือไม่ก็ตาม ก็ต้องรับฟังว่าพยานดังกล่าวมีน้ำหนักสำคัญและถ้ารับฟังพยานดังกล่าวเข้ามาในสำนวนอาจก่อให้เกิดความเสียเปรียบแก่จำเลยหรือไม่ นอกจากนี้ ขอบเขตของปัจจัยถ่วงดุลอันจำเป็นสำหรับใช้เป็นเกณฑ์วัดว่าการพิจารณามีความเป็นธรรมหรือไม่นั้น จะขึ้นอยู่กับน้ำหนักของพยานหลักฐาน ของพยานบุคคลที่ไม่มาศาล

---

[28] Gani v. Spain, no. 61800/08, § 41, 19 กุมภาพันธ์ 2013; Fąfrowicz v. Poland, no. 43609/07, §§ 58-63, 17 เมษายน 2012; Sellick and Sellick v. the United Kingdom (dec.), no. 18743/06, §§ 54-55, 16 ตุลาคม 2012

ซึ่งจะมีความสำคัญมากขึ้นถ้าพยานดังกล่าวมีน้ำหนักมากกว่าปัจจัยที่ใช้ถ่วงดุล (counterbalancing factors) ที่จะก่อให้กระบวนพิจารณาทั้งปวงมีความเป็นธรรม[29]

เมื่อพิจารณาถึงการปรับใช้หลักการตรวจสอบ 3 ขั้นตอน (Three steps tests) ในบริบทของระบบกฎหมายที่หลากหลายในรัฐภาคีสมาชิกแห่งอนุสัญญาฯ โดยเฉพาะในบริบทระหว่างระบบคอมมอนลอว์และระบบภาคพื้นยุโรป ศาลประชาชาติยุโรปเน้นว่า ในขณะที่มีความสำคัญในการพิจารณาความแตกต่างกันในแง่ระบบกฎหมายและวิธีพิจารณาความ รวมถึงความแตกต่างในวิธีการรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญา อย่างไรก็ตาม สุดท้ายแล้วทุก ๆ ระบบกฎหมายก็ต้องใช้มาตรฐานเดียวกันเกี่ยวกับการตรวจสอบทบทวนภายใต้บทบัญญัติข้อ 6 วรรคหนึ่งและวรรคสาม (d) แห่งอนุสัญญาฯ[30]

จากอนุสัญญาแห่งประชาชาติยุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (European Convention on Human Rights: ECHR) เห็นได้ชัดว่าบทบัญญัติข้อ 6 วรรคหนึ่งและวรรคสาม (d) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบถ่วงดุลพยานหลักฐาน โดยเฉพาะคำให้การของพยานที่ไม่มาเบิกความในศาลที่จำเลยไม่มีโอกาสถามค้าน หรือคำให้การของพยานผู้ร่วมกระทำความผิดที่ให้การซัดทอดอันเป็นการปรักปรำจำเลย ซึ่งเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นพยานหลักฐานที่มีความบกพร่องและยังถือได้ว่าเป็นพยานบอกเล่า ซึ่งในการรับฟังพยานหลักฐานเช่นนี้ ศาลแห่งประชาชาติยุโรป ต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และจะต้องพิจารณาปัจจัยถ่วงดุลอันพอเพียง (sufficient counterbalancing factors) ที่แก้ไขเยียวยาข้อเสียเปรียบที่จำเลยต้องแบกรับภาระในการหักล้างพยานดังกล่าว เมื่อได้พิจารณาปัจจัยถ่วงดุลอันพอเพียงแล้ว และเห็นว่ากระบวนการพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความเป็นธรรม ก็สามารถรับฟังพยานหลักฐานเหล่านั้นประกอบกับพยานหลักฐานอื่น ๆ เพื่อลงโทษจำเลยได้

---

[29] วุฒิพงษ์ จิตอ่อนน้อม, “สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาในการถามค้านพยานปรปักษ์,” วารสารกฤษฎีกา, กรกฎาคม 2561, น. 7, สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2564,จาก URL: http://web.krisdika.go.th/pdfPage.jsp?type=act&actCode=323

[30] Al-Khawaja and Tahery v. the United Kingdom ([GC], nos. 26766/05 and 22228/06, ECHR 2011) § 130.

4.4 การกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา

ในหัวข้อนี้จะได้ศึกษาถึงมาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานของสหรัฐอเมริกา โดยจะได้ศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของการใช้มาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา การขอรับความคุ้มกันที่จะไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดี และหลักการรับฟังพยานที่ถูกกันไว้เป็นพยาน

4.4.1 ความเป็นมาของการกันผู้กระทำความผิดเป็นพยาน

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบจารีตประเพณีหรือระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) ให้ความสำคัญกับการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานอย่างมาก โดยเห็นว่าการได้รับข้อมูลจากผู้กระทำความผิดเพื่อนำไปใช้ในการปราบปรามอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรเป็นเรื่องที่มีประโยชน์ ทั้งนี้เพราะองค์กรอาชญากรรมกระทำความผิดโดยบุคคลหลายคนร่วมกัน การจะพิสูจน์ความผิดของแต่ละบุคคลเพื่อนำมาลงโทษนั้นทำได้ยากหากไม่มีข้อมูลภายในกลุ่มของผู้กระทำความผิดที่จะเชื่อมโยงกัน ดังนั้น รัฐจึงมีความจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากอาชญากรด้วยกันเอง จึงเป็นที่มาของการกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยาน ซึ่งศาลสูงสุดแห่งสหรัฐได้ยอมรับความสำคัญของการกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยานในคำพิพากษาหลายฉบับ เช่น ในคดีระหว่าง United States V. Dailey ศาลสูงสุดแห่งสหรัฐ ได้กล่าวถึงการอนุญาตให้ผู้สมรู้ร่วมคิดเบิกความในฐานะพยาน เนื่องจากตระหนักว่าบุคคลเช่นว่านั้นมักเป็นพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์ดีที่สุดเท่าที่จะหาได้ ศาลได้เลือกแล้วที่จะให้พยานเหล่านั้นเบิกความ และไว้วางใจให้กระบวนการถามค้านทำหน้าที่กรองเอาความเท็จที่อาจปรากฏขึ้นออกไป[31]

ในสหรัฐอเมริกา การกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยานถือว่ามีความจำเป็นเนื่องมาจากปัญหาทางนโยบายทางอาญา (Criminal policy) เกี่ยวกับการแสวงหาพยานหลักฐานและการใช้สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง (The Privilege Against Self-incrimination) จึงได้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มกัน (Immunity Statues) โดยกฎหมายว่าด้วยการคุ้มกันนี้ไม่ได้บัญญัติให้ยกเลิกความผิดของผู้กระทำความผิด แต่เป็นกฎหมายที่ให้ความมั่นใจแก่บุคคลที่ได้ให้การต่อรัฐว่าจะไม่ถูกดำเนินคดีอันเนื่องมาจากคำให้การของเขา ซึ่งกฎหมายดังกล่าวบัญญัติขึ้นมาเพื่อเป็น

---

[31] อรรณพ ลิขิตจิตถะ, ณรงค์ รัตนกุล และคมกริช หารไชย, มาตรการส่งเสริมให้ความร่วมมือช่วยเหลือหรือให้ข้อมูลแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2548), น. 178-194.

เครื่องมือในการต่อสู้กับอาชญากรรมที่มีลักษณะจัดตั้งขึ้นเป็นองค์กร เช่น ความผิดเกี่ยวกับโสเภณีและค้ามนุษย์ ซึ่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มกัน (Immunity Statues) มีอยู่ 2 ประเภทคือ กฎหมายที่ให้ความคุ้มกันโดยอัตโนมัติ (Automatic Immunity) และกฎหมายที่ให้ความคุ้มกันโดยการเรียกร้อง (Claim immunity statutes)[32]

1) กฎหมายที่ให้ความคุ้มกันโดยอัตโนมัติ (Automatic Immunity) ผู้ร่วมกระทำความผิดจะได้รับความคุ้มกันตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวจะมีบทบัญญัติที่เป็นการบังคับให้พยาน ต้องให้การภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด เมื่อพยานได้ให้การตามบทบังคับที่กฎหมายกำหนดแล้วย่อมจะได้รับความคุ้มกันจากการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอันเนื่องมาจากคำให้การของเขาเองในภายหลัง

2) กฎหมายที่ให้ความคุ้มกันโดยการเรียกร้อง (Claim immunity statutes) คือกฎหมายที่บัญญัติว่าจะให้ความคุ้มกันพยานได้ก็ต่อเมื่อมีการร้องขอความคุ้มกันเสียก่อน เมื่อได้รับความคุ้มกันแล้ว คำให้การของผู้ที่ได้รับความคุ้มกันนั้นจะไม่สามารถนำมาดำเนินคดีอาญาต่อเขาได้ หากไม่ได้รับความคุ้มกัน ผู้ที่อาจจะต้องให้การนั้นจะอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญา ปฏิเสธที่จะให้การก็ย่อมทำได้

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ประกอบไปด้วยมลรัฐต่าง ๆ ซึ่งแต่ละมลรัฐสามารถที่จะบัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของตนเองได้ จึงอาจเลือกที่จะกำหนดบทบัญญัติของกฎหมายลักษณะหนึ่งลักษณะใดในสองรูปแบบดังกล่าวข้างต้นได้ ซึ่งก่อนปี ค.ศ.1970 นั้น มลรัฐต่าง ๆ ได้ออกกฎหมายประเภทที่ความคุ้มกันต้องมีการเรียกร้องไม่ต่ำกว่าห้าสิบฉบับ ซึ่งกล่าวได้ว่าเกือบทุกมลรัฐนั่นเอง ต่อมาในปี ค.ศ.1970 ได้เริ่มมีการออกกฎหมายของสหรัฐกำหนดหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มกันของสหรัฐ (Federal immunity statue) ไว้ใน Witness Immunity Act ค.ศ.1970 ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นได้มีการเรียกร้องให้มลรัฐต่าง ๆ กำหนดหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มกันในลักษณะเดียวกับหลักเกณฑ์ของสหรัฐ[33]

---

[32] Charles T. McCormick.,McCormick on Evidence (Handbook Series), 2ed, West Publishing Co., 1972, p.304. และโปรดดู สุชิน ต่างงาม, "การกันผู้กระทำความผิดเป็นพยาน," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529), น. 59-60.

[33] Heike Jung., "พยานแผ่นดินตามกฎหมายระบบแองโกลอเมริกัน", แปลโดย คณิต ณ นคร, อัยการนิเทศ, เล่มที่ 40, น. 73-84. และโปรดดู อุเทน สุวดีกุล, "การแสวงหาพยานหลักฐานในคดีพิเศษ: กรณีการกัน

4.4.2 หลักเกณฑ์การกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน

ในมาตรา 6002 ตาม 18 United Code ได้กำหนดผู้มีอำนาจในการให้ความคุ้มกันไว้ดังนี้[34]

"มาตรา 6002 ความคุ้มกันทั่วไป

ในกรณีที่พยานปฏิเสธที่จะให้การหรือให้ข่าวสารใด ๆ ในการพิจารณาที่กระทำโดย

(1) ศาล หรือคณะลูกขุนของสหรัฐ

(2) หน่วยงานของสหรัฐ

(3) สภาคองเกรส หรือคณะกรรมาธิการต่าง ๆ ของสภา

บุคคลที่เป็นประธานของกระบวนการพิจารณานั้น อาจออกคำสั่งภายในบทบัญญัติในส่วนนี้ ให้พยานให้การและพยานไม่สามารถปฏิเสธคำสั่งนั้น โดยอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญา แต่คำเบิกความหรือการให้ข้อมูลข่าวสารนั้น ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม ไม่อาจนำมาดำเนินคดีอาญาใด ๆได้ เว้นแต่ในความผิดฐานเบิกความเท็จ ให้การเท็จ หรือการไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง"

การใช้อำนาจตามความในมาตรา 6002 ในคดีอาญา ซึ่งจะต้องมีการดำเนินกระบวนพิจารณาในศาลหรือคณะลูกขุนใหญ่นั้น กฎหมายฉบับนี้ได้วางหลักเกณฑ์ในการร้องขอให้ศาลหรือคณะลูกขุนใหญ่ใช้อำนาจดังกล่าวไว้ในมาตรา 6003 ตาม 18 United Code[35] ดังนี้

ผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2556), น 65-66.

[34] U.S.Code – Title 18 : Crime and Criminal Procedure – Sec. 6002. Immunity generally

"Whenever a witness refuses, on the basis of his privilege against self-incrimination, to testify or provide other information in a proceeding before or ancillary to—

(1) a court or grand jury of the United States,

(2) an agency of the United States, or

(3) either House of Congress, a joint committee of the two Houses, or a committee or a subcommittee of either House, and the person presiding over the proceeding communicates to the witness an order issued under this title, the witness may not refuse to comply with the order on the basis of his privilege against self-incrimination; but no testimony or other information compelled under the order (or any information directly or indirectly derived from such testimony or other information) may be used against the witness in any criminal case, except a prosecution for perjury, giving a false statement, or otherwise failing to comply with the order."

[35] U.S.Code – Title 18 : Crime and Criminal Procedure – Sec. 6003. Court and grand jury proceedings

“มาตรา 6003 ในกระบวนการพิจารณาของศาลหรือคณะลูกขุนใหญ่

(a) ในกรณีที่บุคคลใด ๆ ที่เคยหรืออาจถูกเรียกให้มาเป็นพยานหรือให้ข้อมูลข่าวสารในกระบวนการพิจารณาใด ๆ ต่อศาลของสหรัฐ (Court of the United States) หรือคณะลูกขุนใหญ่แห่งสหรัฐ หรือศาลแขวงของสหรัฐ ศาลที่มีเขตอำนาจในกระบวนการพิจารณาใด ๆ หรือประเด็นที่อาจมีขึ้นในศาลนั้น ภายใต้อนุมาตรา (b) โดยการร้องขอของพนักงานอัยการแห่งสหรัฐที่มีเขตอำนาจในท้องถิ่นนั้น มีคำสั่งให้บุคคลนั้นเบิกความหรือให้ข้อมูลข่าวสาร แม้บุคคลนั้นปฏิเสธที่จะเบิกความหรือให้ข้อมูลข่าวสาร ภายใต้สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญาก็ได้ คำสั่งดังกล่าวจะมีผลตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 6002 ของหมวดนี้

(b) พนักงานอัยการแห่งสหรัฐ โดยการอนุมัติของอัยการสูงสุด รองอัยการสูงสุด หรือผู้ช่วยอัยการสูงสุดที่มีอำนาจ อาจร้องขอให้มีคำสั่งภายใต้อนุมาตรา (a) เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า

(1) คำเบิกความหรือข้อมูลข่าวสารจากบุคคลนั้น อาจมีความจำเป็นต่อประโยชน์สาธารณะ

(2) บุคคลดังกล่าวปฏิเสธหรือน่าจะปฏิเสธที่จะเบิกความหรือให้ข้อมูลข่าวสาร โดยอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญา”

“(a) In the case of any individual who has been or may be called to testify or provide other information at any proceeding before or ancillary to a court of the United States or a grand jury of the United States, the United States district court for the judicial district in which the proceeding is or may be held shall issue, in accordance with subsection (b) of this section, upon the request of the United States attorney for such district, an order requiring such individual to give testimony or provide other information which he refuses to give or provide on the basis of his privilege against self-incrimination, such order to become effective as provided in section 6002 of this title.

(b) A United States attorney may, with the approval of the Attorney General, the Deputy Attorney General, the Associate Attorney General, or any designated Assistant Attorney General or Deputy Assistant Attorney General, request an order under subsection (a) of this section when in his judgment—

(1) the testimony or other information from such individual may be necessary to the public interest; and

(2) such individual has refused or is likely to refuse to testify or provide other information on the basis of his privilege against self-incrimination.”

ในสหรัฐอเมริกา บทบัญญัติตามมาตรา 6002 และมาตรา 6003 นี้ สามารถใช้บังคับได้ทั่วสหรัฐอเมริกา ไม่ได้จำกัดเฉพาะมลรัฐใด มลรัฐหนึ่ง ซึ่งมลรัฐต่าง ๆ อาจมีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มกันพยานเป็นการเฉพาะอีกก็ได้ แต่จะไม่มีผลกับการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้แต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม มาตรา 6002 และมาตรา 6003 นี้ เป็นเพียงการคุ้มกันมิให้ถูกดำเนินคดีอาญาอันเนื่องมาจากข้อมูลจากคำให้การหรือคำเบิกความตามคำสั่งเท่านั้น มิได้คุ้มกันการเบิกความหรือการให้ข้อมูลข่าวสารที่ผิดกฎหมายแต่อย่างใด เช่น การแจ้งความเท็จ หรือการเบิกความเท็จ และหากพยานได้รับความคุ้มกันแล้วไม่ยอมให้การตามคำสั่ง ก็ยังคงต้องรับผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง หรือถ้าหากคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของชั้นศาล พยานอาจต้องรับผิดฐานละเมิดอำนาจศาล และถูกดำเนินคดีในคดีที่ตนได้รับความคุ้มกัน อย่างไรก็ตาม มีบางกรณีที่ศาลยอมรับให้พยานที่ได้รับความคุ้มกันนั้นสามารถปฏิเสธไม่เบิกความได้ หากมีเหตุผลเพียงพอว่าจะก่อให้เกิดภยันตราย หรือพยานถูกติดตามด้วยสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือเป็นข้อมูลสำคัญซึ่งในการพิจารณาไม่สามารถรักษาความลับนี้ได้หากมีการเบิกความ[36]

การกันตัวผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น หากว่ามีมาตรการหรือกระบวนการให้ความคุ้มกันพยานจากการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีที่ดีและมีประสิทธิภาพ ซึ่งในสหรัฐอเมริกามีวิธีปฏิบัติในการให้ความคุ้มกันพยานจากการถูกฟ้องร้องดำเนินคดี[37] ดังนี้

1. รัฐที่มีบทบัญญัติว่าด้วยการให้ความคุ้มกันพยานจากการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีจากคำให้การ การดำเนินการจะเป็นไปตามบทบัญญัตินั้น ๆ โดยส่วนใหญ่จะต้องผ่านความเห็นชอบของศาล หากพยานที่ได้รับความคุ้มกันจากการถูกฟ้องร้องดำเนินคดี ปฏิเสธที่จะให้การ ก็อาจถูกลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลได้

2. รัฐที่ไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการให้ความคุ้มกันพยานจากการถูกฟ้องร้องดำเนินคดี จะเป็นอำนาจของพนักงานอัยการโดยอาศัยหลักการต่อรองคำรับสารภาพ (Plea-bargaining) และหลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจเช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ

---

[36] Peter Lushing, “Criminal Law, Testimonial immunity and the Privillege Against Self-incrimination: A study in isomo-phism,” 73 J. crim.L.C. (1982)

[37] Charles T. McCormick, supra note 21, no.143 p.306-307.

3. อาจมีการใช้มาตรการทางกฎหมายบังคับให้พยานให้การโดยไม่อาจอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองได้ ซึ่งพยานจะได้รับความคุ้มกันจากการถูกฟ้องร้องโดยอัตโนมัติ

4. หากไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ พนักงานอัยการจะเจรจาต่อรองกับผู้ต้องหาโดยอาศัยหลักการต่อรองคำรับสารภาพ (Plea-bargaining) และหลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจ ในการที่จะสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาเพื่อกันไว้เป็นพยาน

หากพยานปฏิเสธที่จะให้การ อาจถูกดำเนินคดีได้ทั้งทางอาญาและทางแพ่งซึ่งส่วนใหญ่จะไม่มีการดำเนินคดีในทางแพ่ง ซึ่งคดีอาญาที่อาจถูกดำเนินคดีนั้น ได้แก่ ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่ไม่ยอมตอบคำถามศาล และยังอาจถูกดำเนินคดีในคดีที่ตนได้รับความคุ้มกันจากการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอีกด้วย โดยถือว่าพยานสละสิทธิที่จะใช้ความคุ้มกันในคดีเดิมซึ่งตนเองได้รับการกันตัวไว้เป็นพยาน[38]

ปัญหาเรื่องการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาของพนักงานอัยการว่าคำเบิกความหรือข้อมูลข่าวสารของบุคคลใด เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะหรือไม่เพื่อนำไปสู่การกันตัวผู้กระทำความผิดคนนั้นไว้เป็นพยาน อาจมีความแตกต่างกัน ดังนั้น เพื่อขจัดปัญหานี้ จึงได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์อันเป็นแนวทางในการพิจารณาของพนักงานอัยการไว้ อาทิ ในมลรัฐนิวเจอร์ซี่ สำนักงานอัยการสูงสุดของมลรัฐนิวเจอร์ซี่ได้กำหนดแนวทางไว้ดังนี้[39]

1. สามารถหาข้อมูลข่าวสารจากแหล่งอื่นได้ดีกว่าพยานที่พยายามเจรจาขอรับความคุ้มกันหรือไม่

2. ข้อมูลข่าวสารที่พยานพยายามเจรจามีประโยชน์อย่างไร เพียงใด

3. น่าเชื่อว่าพยานนั้นจะทำให้ดำเนินคดีได้สำเร็จหรือไม่

4. มีอะไรที่แสดงว่าพยานมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดบ้าง

---

[38] อรรณพ ลิขิตจิตถะ, ณรงค์ รัตนกุล และคมกริช หาญไชย, มาตรการส่งเสริมให้ความร่วมมือช่วยเหลือหรือให้ข้อมูลแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2548), น. 181-184.

[39] Howard Abadinsky, Organized Crime, 6 edition (Stanford: Wadsworth, 2000), p.436.

5. พยานที่ขอรับความคุ้มกันมีสัดส่วนการกระทำความผิดเมื่อเทียบกับผู้กระทำความผิดอื่นอย่างไร

6. คุณค่าของคำเบิกความของพยานในคดี

7. ผลกระทบของการให้ความคุ้มกันต่อความเชื่อถือในตัวพยานของการพิจารณาของศาลเป็นอย่างไร การให้ประโยชน์แก่พยานมากเกินไป ลูกขุนจะยอมรับพยานหลักฐานนั้นหรือไม่

8. ผลกระทบของการให้ความคุ้มกันต่อความเชื่อของพนักงานอัยการ และสำนักงานอัยการ เช่น หากให้ประโยชน์แก่ผู้ที่สังคมเกลียดชังมาก ๆ ภาพพจน์ของพนักงานอัยการจะเสียหาย

4.4.3 การขอรับความคุ้มกัน (Immunity procedures)

การขอรับความคุ้มกันในที่นี้ หมายถึงเฉพาะความคุ้มกันประเภทที่ต้องมีการเรียกร้อง (Claim acts) เท่านั้น ไม่รวมถึงความคุ้มกันตามบทบัญญัติกฎหมาย เพราะความคุ้มกันตามบทบัญญัติกฎหมายนั้นเป็นไปโดยอัตโนมัติ (Automatic acts) โดยไม่ต้องมีการเรียกร้องแต่อย่างใด

วิธีการพิจารณาสำหรับการให้ความคุ้มกันนั้น จะขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของแต่ละ มลรัฐที่บัญญัติวิธีการขึ้น อย่างไรก็ตาม กฎหมายให้ความคุ้มกันที่ดีนั้นจะต้องได้วางข้อกำหนดที่สำคัญไว้ดังนี้[40]

1. พยานจะต้องทราบว่าเขาต้องถูกดำเนินคดีฐานละเมิดอำนาจศาล หากไม่ยอมให้การ

2. พยานจะต้องอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปรปักษ์ต่อตนเองขึ้นก่อนการให้การเป็นพยาน หากพยานเต็มใจให้การโดยไม่อ้างถึงความคุ้มกันนั้น ก็ไม่มีเหตุผลใดที่รัฐจะให้ความคุ้มกันแก่พยาน ดังนั้น บทบัญญัติต่าง ๆ จึงมักบัญญัติว่า ก่อนที่จะมีการให้ความคุ้มกันแก่พยานจะต้องมีการซักถามพยานว่าพยานปฏิเสธที่จะให้การโดยอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปรปักษ์ต่อตนเองเสียก่อน

3. เจ้าพนักงานผู้ดำเนินคดีจะเป็นผู้เสนอขอรับความคุ้มกันให้พยาน และในการพิจารณาว่าจะขอความคุ้มกันให้พยาน เพื่อแลกเปลี่ยนกับคำให้การของพยานนั้นหรือไม่ จะต้องได้

---

[40] Charles T. McCormick.,McCormick on Evidence (Handbook Series), 2ed, West Publishing Co., 1972, p.306-307. และโปรดดู สุชิน ต่างงาม, “การกันผู้กระทำความผิดเป็นพยาน,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529), น. 65.

พิจารณาถึงคุณค่าของคำให้การพยานนั้นว่ามีคุณค่ามากกว่าการฟ้องร้องพยานเป็นจำเลยหรือไม่ หรืออาจจะหาวิธีการอื่นให้พยานให้การโดยไม่ต้องให้ความคุ้มกันได้หรือไม่

4. การให้ความคุ้มกันต้องได้รับความเห็นชอบจากศาล ข้อตกลงให้ความคุ้มกันนี้จะทำในรูปแบบของข้อตกลง โดยทำให้เป็นบันทึกของศาล ในบันทึกจะระบุว่าพยานได้รับความคุ้มกัน และจะไม่มีสิทธิในการอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปรปักษ์ต่อตนเองได้อีก เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษให้อ้างได้ ซึ่งการที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากศาลนี้เพื่อให้มีการตรวจสอบการใช้อำนาจของพนักงานอัยการที่เข้ามาจำกัดสิทธิของรัฐในการที่จะดำเนินคดีกับบุคคลซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดอาญา ลักษณะเช่นนี้จะเห็นได้ชัดใน Model Act และกฎหมายของบางรัฐที่ให้อำนาจศาลในการปฏิเสธการให้ความคุ้มกันแก่พยาน หากเห็นว่าการให้ความคุ้มกันนั้นจะเป็นการขัดแย้งกับประโยชน์สาธารณะ (public interest)

อย่างไรก็ตาม เมื่อพยานได้รับความคุ้มกันจากรัฐแล้ว จะอ้างว่าคำให้การนั้นจะทำให้พยานต้องรับผิดทางแพ่ง (civil liability) เช่น ความรับผิดเรื่องภาษี หรือกลัวว่าจะได้รับการแก้แค้นโดยการถูกทำร้ายร่างกาย หรือทางเศรษฐกิจจากบุคคลหรือคณะบุคคลใด ๆ ไม่ได้[41]

ผู้ร่วมกระทำความผิดหรือผู้สนับสนุนการกระทำความผิดที่ได้มาให้การเป็นพยานของพนักงานอัยการและได้รับความคุ้มกันเป็นพยานในสหรัฐอเมริกานั้น จะได้รับความคุ้มกันไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีในความผิดเดียวกันนั้นอีกตามความหนักแน่นของความคุ้มกัน ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประการ[42] ดังนี้

ประการแรก กรณีที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษ การที่ผู้ร่วมกระทำความผิดหรือผู้สนับสนุนได้ให้การหรือตกลงว่าจะให้การเป็นพยานโจทก์ ในการเปิดเผยการกระทำความผิดของตนเองหรือผู้อื่น (จำเลยในคดี) โดยมีข้อตกลงไม่ว่าจะโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายว่า จะได้รับ อภัยโทษหรือจะไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดี ก็ไม่ทำให้พยานนั้นได้รับการอภัยโทษหรือได้รับความคุ้มกันว่าจะไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดี และไม่สามารถยกข้อตกลงดังกล่าวเพื่อเป็นข้อตัดฟ้องได้ อย่างไรก็ตาม รัฐมีสิทธิให้ความคุ้มกันแก่พยานเช่นว่านั้นได้ เพราะโดยทั่วไปผู้ที่ร่วมกระทำความผิดหรือผู้สนับสนุนที่ได้มาให้การเป็นพยาน ย่อมมีความคาดหวังว่าจะได้รับความคุ้มกันและไม่ถูกฟ้องร้อง อันถือว่าเป็นสิทธิโดยธรรม (equitable right) ที่จะได้รับความกรุณาจากฝ่ายบริหาร

---

[41] Yale Kamisar., Wayne R. Lafave and Jerold H. Israel., Basic Criminal Procedure: Case, Comments and Questions (American Casebook Series.,) 5ed, West Publishing Co., 1980, p.763.

[42] Howard Abadinsky, Organized Crime, 6 edition (Stamford: Wadsworth, 2000), p.436.

ในทางปฏิบัติ พนักงานอัยการจะไม่ยื่นฟ้องพยานเช่นว่านั้น หรือถ้าหากได้ถูกฟ้องแล้ว พนักงานอัยการก็จะถอนฟ้อง หรือถ้าหากพนักงานอัยการไม่ได้ถอนฟ้อง ผู้ที่ถูกฟ้องต้องยื่นขออภัยโทษ ถ้าเป็นในรัฐที่อาจให้อภัยโทษได้แม้จะไม่มีคำพิพากษาลงโทษ ศาลก็จะเลื่อนการพิจารณาคดีไปเพื่อให้โอกาสขออภัยโทษ แต่ถ้าเป็นในรัฐที่จะให้อภัยโทษได้ เมื่อมีคำพิพากษาลงโทษแล้ว ศาลก็จะสั่งให้งดการลงโทษไว้ก่อนเพื่อให้โอกาสขออภัยโทษ

ประการที่สอง ในบางรัฐมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจพนักงานอัยการสามารถทำข้อตกลงกับพยานได้ว่าจะไม่ฟ้องร้องดำเนินคดีกับพยาน หากว่ายอมให้การโดยเปิดเผยถึงการกระทำความผิด เพื่อให้ข้อตกลงดังกล่าวมีผลบังคับ กฎหมายของบางรัฐบัญญัติว่าต้องได้รับความเห็นชอบจากศาลด้วย แต่กฎหมายในบางมลรัฐ เพียงแต่พนักงานอัยการทำข้อตกลงกับพยานก็มีผลใช้บังคับแล้ว นอกจากนั้น ในบางมลรัฐยังมีกฎหมายให้อำนาจศาลในคดีที่มีจำเลยหลายคนในการสั่งตัดจำเลยคนใดคนหนึ่งออกจากคดีในเวลาใดก็ได้ก่อนสืบพยานจำเลย เพื่อให้จำเลยคนนั้นให้การเป็นพยานโจทก์ คำสั่งเช่นนี้มีผลเป็นการยกฟ้องสำหรับจำเลยคนนั้นเมื่อได้ยอมให้การแล้ว การที่ศาลจะใช้อำนาจดังกล่าวเมื่อใดเป็นเรื่องที่อยู่ในดุลพินิจของพนักงานอัยการและศาล

ประการที่สาม ในมลรัฐส่วนใหญ่ที่มีกฎหมายบัญญัติว่าความผิดบางฐานตามที่ระบุไว้ พยานซึ่งถูกบังคับให้ให้การถึงการกระทำความผิด หรือได้นำส่งพยานหลักฐานเกี่ยวกับความผิดใดจะไม่ถูกฟ้องร้องเกี่ยวกับความผิดนั้น เว้นแต่ความผิดฐานเบิกความเท็จซึ่งได้กระทำขณะให้การ (Automatic Immunity) เช่น กฎหมายควบคุมการเช่า กฎหมายควบคุมยาเสพติด เป็นต้น โดยเลือกบัญญัติในคดีที่การแสวงหาพยานหลักฐานอื่นทำได้โดยยาก นอกจากผู้ที่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วยกันเท่านั้น

4.4.4 การรับฟังคำเบิกความของพยานบุคคลที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิด

สหรัฐอเมริกานั้น ประกอบไปด้วยมลรัฐต่าง ๆ ซึ่งอาจมีการบัญญัติกฎหมายของแต่ละมลรัฐแตกต่างกันไป เช่นเดียวกับกฎหมายพยานซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานในแต่ละมลรัฐ แต่สำหรับศาลสหรัฐอเมริกา (Federal Court) ซึ่งเป็นศาลของรัฐบาลกลางนั้นมี

หลักเกณฑ์ในการรับฟังพยานหลักฐาน เรียกว่า บทบัญญัติว่าด้วยพยานสำหรับศาลและมาจิสเตรดสหรัฐ (Federal Rules of Evidence for United States Courts and Magistrates)[43]

ในการพิจารณาคดีอาญานั้น คำรับสารภาพของจำเลยที่ได้ให้การรับสารภาพว่าตนได้กระทำความผิดจริงนั้น ย่อมเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีและการพิจารณาคดี อันถือว่าคำรับสารภาพของผู้กระทำความผิดนั้นเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด แต่หากว่าคำรับสารภาพนั้นเป็นของบุคคลผู้ที่ได้ร่วมกันกระทำความผิด กฎหมายให้ใช้ความระมัดระวังในการรับฟัง โดยเฉพาะคำรับสารภาพที่ได้ให้การพาดพิงไปถึงผู้ร่วมกระทำความผิดอื่น เพราะคำให้การเช่นว่านี้เป็นคำซัดทอด ระหว่างผู้กระทำความผิดด้วยกัน[44]

ในการรับฟังพยานซัดทอดนั้น คณะลูกขุนจะต้องพิจารณาคำเบิกความของพยานนั้นด้วยความสงสัยและระมัดระวัง ซึ่งในสมัยก่อนผู้ถูกกล่าวหาจะไม่ถูกลงโทษเพียงเพราะคำให้การของผู้ร่วมกระทำความผิดเพียงอย่างเดียว โดยที่ไม่มีพยานหลักฐานอื่น ๆ มารับฟังเพื่อประกอบ แต่ต่อมาในปัจจุบันได้มีการผ่อนคลายหลักกฎหมายดังกล่าว คือ ในคดีที่ไม่สามารถหาพยานหลักฐานอื่นได้ หรือไม่มีพยานหลักฐานอื่น ๆ อีก ประกอบกับคำให้การของพยานผู้ร่วมกระทำความผิดมีความน่าเชื่อถือเพียงพอก็สามารถรับฟังคำให้การของพยานผู้ร่วมกระทำความผิดนั้น ลงโทษจำเลยได้โดยไม่จำต้องมีพยานหลักฐานอื่นมาประกอบ[45]

อย่างไรก็ตาม คำเบิกความของพยานผู้ร่วมกระทำความผิดนั้น ย่อมเป็นพยานหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือและน้ำหนักน้อย เนื่องจากพยานชนิดนี้มีแนวโน้มใส่ร้ายผู้ร่วมกระทำความผิดอื่นเพื่อที่ตนจะได้รับความคุ้มกันและไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีทำให้ไม่ต้องรับโทษ นอกจากนี้แล้วคำให้การของพยานผู้ร่วมกระทำความผิดยังมีแนวโน้มที่จะให้การเท็จเพราะพยานเป็นผู้ที่รู้ข้อมูล

---

[43] อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ และคณะ, “Federal Rules of Evidence for United States Courts and Magistrates,” วารสารกฎหมาย 15, น 52 (2538).

[44] พยานซัดทอด หมายถึง ผู้ร่วมกระทำความผิดซึ่งสามารถที่ถูกฟ้องร้องและลงโทษได้ในฐานะตัวการ ผู้ช่วยเหลือ และยุยงส่งเสริม หรือผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ความผิดของตัวการผู้ร่วมกระทำความผิดจะต้องมีลักษณะเป็นอย่างเดียวกัน รวมไปถึงลักษณะของการสนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดด้วย โดยที่ผู้ร่วมกระทำความผิดนั้นให้การรับสารภาพซึ่งมีการพาดพิงไปถึงผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่น, โปรดดู Charles E. Torica, “Wharton’s Criminal Evidence”, 13 edition (The Lawyers Co-Operative Publishing, 1973), p. 351-352.

[45] Charles E. Torica, Wharton’s Criminal Evidence, 13 edition (The Lawyers Co-Operative Publishing, 1973), p. 351-352.

และรายละเอียดในการกระทำความผิดเป็นอย่างดี อาจมีการจัดเตรียมข้อมูล ดังนั้น หากไม่ใช้ความระมัดระวังในการเชื่อถือพยานหลักฐานประเภทนี้ คำให้การเท็จนั้นอาจกลายเป็นคำให้การจริงขึ้นมาได้ ดังนั้น คณะลูกขุนจึงควรพิจารณาว่า พยานหลักฐานของผู้ร่วมกระทำความผิดนั้น มีความน่าสงสัยและมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายที่ควรจะให้หรือไม่ ซึ่งน้ำหนักและความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานของผู้ร่วมกระทำความผิดจะถูกตัดสินโดยลูกขุนโดยการชั่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น มีกฎเช่นเดียวกับพยานหลักฐานอื่น ๆ คือ[46]

1. โดยพิจารณาถึงความเกี่ยวข้องของผู้ร่วมกระทำความผิดกับอาชญากรรมและจำเลย

2. โดยพิจารณาถึงผลประโยชน์ของผู้ร่วมกระทำความผิดในคดี

3. โดยพิจารณาถึงท่าทางการแสดงออกของผู้ร่วมกระทำความผิด

4. โดยพิจารณาถึงความมีเหตุผลของพยานหลักฐาน และความเกี่ยวข้องของพยานหลักฐานกับข้อเท็จจริงที่จะพิสูจน์ในคดี

เมื่อคณะลูกขุนได้พิจารณาตามข้อ 1-4 และเห็นว่าเหมาะสมแล้ว จึงสามารถยอมรับฟังพยานหลักฐานบางส่วน หรือปฏิเสธพยานหลักฐานบางส่วนนั้นได้ ดังนั้น เมื่อลูกขุนพิจารณาพยานหลักฐานของผู้ร่วมกระทำผิดแล้ว อาจลงโทษจำเลยหรืออาจยกฟ้องจำเลยร่วมได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น คำเบิกความของพยานผู้ร่วมกระทำความผิด อันถือว่าเป็นพยานซัดทอดนั้น สามารถรับฟังเพื่อลงโทษจำเลยได้ แต่ต้องรับฟังด้วยความระมัดระวังนั่นเอง[47]

พยานประกอบ (Corroborative) ในสหรัฐอเมริกามีพื้นฐานมาจากกฎหมายคอมมอนลอว์ของอังกฤษ จึงมีความคล้ายคลึงกันแทบทุกประการ ซึ่งพยานประกอบ หมายถึง การหาพยานหลักฐานซึ่งมีแนวโน้มที่จะยืนยันความจริง หรือความถูกต้องแน่นอนของพยานหลักฐานชิ้นอื่นในรายละเอียดที่สำคัญ โดยพยานประกอบจะต้องรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ที่สำคัญจะต้องมีที่มาเป็นอิสระแยกต่างหากจากพยานหลักฐานอื่นที่ต้องการนำไปประกอบเพื่อสนับสนุน เนื่องจากพยานหลักฐานนั้นไม่สามารถยืนยันหรือสนับสนุนตัวเองได้ แต่มีลักษณะที่แตกต่างจากอังกฤษอยู่คือในสหรัฐพยานประกอบเพียงแค่มีเนื้อหาสาระที่จะช่วยยืนยันหรือสนับสนุน

---

[46] Francis Wharton., Wharton's Criminal Evidence, 12ed. (The Lawers Co-Operative Publishing Co., 1955), p. 222.

[47] Francis Wharton., Wharton's Criminal Evidence, 12ed. (The Lawers Co-Operative Publishing Co., 1955), p.447.

พยานหลักฐานให้น่าเชื่อถือได้ก็เป็นการเพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นถึงขนาดต้องบ่งชี้ว่าจำเลยได้กระทำความผิด (Implication of accused) อย่างเช่นกฎหมายของอังกฤษ[48] ซึ่งจะได้กล่าวในหัวข้อต่อไป

4.5 การกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานตามกฎหมายอังกฤษ

ในหัวข้อนี้เป็นการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีของอังกฤษ ซึ่งจะประกอบด้วยความเป็นมาของการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน หลักเกณฑ์ในการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน การรับฟังคำเบิกความของพยานบุคคลที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดและการห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน

4.5.1 ความเป็นมาของการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน

ในอังกฤษก่อนศตวรรษที่ 19 ได้มีการใช้กลอุบาย (fineses) และการล้วงความลับ (espionage) เพื่อใช้ในการปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งก่อนจะมีการนำตัวผู้ร่วมกระทำความผิดมาเป็นพยาน จะมีการพัฒนาระบบการให้รางวัลนำจับผู้กระทำความผิด และได้รวมเอาวิธีการให้คำมั่นต่อผู้ร่วมกระทำความผิดไม่เอาโทษ (promise of pardon to accomplices) แต่ผู้ร่วมกระทำความผิดนั้นจะต้องรับสารภาพความจริงทั้งหมดและคำรับสารภาพนั้นจะต้องนำไปสู่การลงโทษผู้ร่วมกระทำความผิดอื่นได้ ผู้นั้นถึงจะได้รับการอภัยโทษ ซึ่งเงื่อนไขในการได้รับการอภัยโทษดังกล่าวนี้เปรียบเสมือนการร้องขอความเมตตาต่อพระเจ้าแผ่นดิน (Equitable claim to the mercy of the Crown) ซึ่งต่อมาระบบการให้รางวัลนำจับผู้กระทำความผิด และการให้อภัยโทษได้ลดบทบาทลงในช่วงศตวรรษที่ 19 เนื่องจากได้มีการพัฒนาระบบตำรวจขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่แทนรัฐ ซึ่งก่อนที่จะมีระบบตำรวจนั้นรัฐเป็นผู้ให้รางวัลนำจับ[49] เมื่อระบบการให้รางวัลนำจับผู้กระทำความผิดและการให้อภัยโทษได้หมดความสำคัญไป จึงได้เกิดวิธีการใหม่ๆ ขึ้นมาแทนที่เพื่อใช้ในการต่อสู้กับอาชญากรรม ซึ่งพยานหลักฐานต้องหามาจากอาชญากรเอง โดยเฉพาะความผิดที่มีลักษณะเป็นการจัดองค์กร (organized crime) ในการที่จะนำเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ซึ่งวิธีการที่เกิดขึ้นมาแทนที่นี้มีลักษณะเป็นการให้ความคุ้มกันจากการถูกฟ้องร้องดำเนินคดี (immunity) ซึ่งในทาง

---

[48] จรัญ ภักดีธนากุล, "พยานปากต่อปากยันกันในคดีอาญา : ปัญหาหนึ่งในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน," วารสารนิติศาสตร์, เล่มที่ 16, ฉบับที่ 2, น. 136(มิถุนายน 2529).

[49] John Henny Wigmore, (revised by John T. Mcnaughton), Wigmore on Evidence, Brown and Company, 1961, p.484.

ปฏิบัติจะใช้หลักสัญญาแห่งความคุ้มกัน (promise of immunity) ว่าผู้ร่วมกระทำความผิดที่มาให้การเป็นพยานจะได้รับความคุ้มกันจากการที่จะถูกฟ้องร้องในภายหลัง แต่ก่อนที่ผู้ที่ร่วมกระทำความผิดจะได้รับสัญญาแห่งความคุ้มกันนั้น ผู้ร่วมกระทำความผิดจะต้องได้รับคำสั่งไม่ยื่นฟ้องหรือไม่ดำเนินการพิจารณาต่อไป (Nolle Prosequi) หรือศาลจะต้องยกฟ้องคดีของผู้ร่วมกระทำความผิดนั้นเพราะพยานหลักฐานไม่เพียงพอ หรือต้องเป็นกรณีที่มีการพิจารณาเมื่อให้การรับสารภาพ หรือมีการดำเนินคดีแยกออกจากกันแล้ว จึงจะสามารถนำมาเป็นพยานได้[50]

4.5.2 หลักเกณฑ์ในการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน

ในอังกฤษการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน ผู้ที่จะถูกกันไว้เป็นพยานจะต้องได้รับ Nolle Prosequi หรือศาลพิพากษายกฟ้องคดีของผู้ร่วมกระทำความผิด หรือมีการพิจารณาคดีเมื่อให้การรับสารภาพ หรือมีการแยกดำเนินคดีออกจากกันแล้ว โดยมีรายดังต่อไปนี้[51]

1) ผู้ร่วมกระทำความผิดนั้นต้องได้รับ Nolle Prosequi

คำว่า “Nolle Prosequi” เป็นรากศัพท์ที่มาจากภาษาลาติน หมายความว่า “to be unwilling to prosecute” ซึ่งหมายถึง การไม่เต็มใจที่จะฟ้องหรือดำเนินคดีต่อไป ซึ่งได้ยื่นโดยได้รับอนุญาตจากอัยการสูงสุด (Attorney – General) โดยคำสั่งดังกล่าวออกโดยอัยการสูงสุดเท่านั้น ซึ่งขึ้นตรงต่อรัฐสภา และศาลก็ไม่สามารถเข้ามาควบคุมสั่งการการออก Nolle Prosequi ได้[52]

วัตถุประสงค์ในการออก Nolle Prosequi คือ เพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานจากผู้ร่วมกระทำความผิดโดยการนำตัวมาเป็นพยาน แต่การออก Nolle Prosequi นั้น จะกระทำได้ต่อเมื่อได้มีการฟ้องคดีต่อศาลแล้วเท่านั้น และต้องมีการออก Nolle Prosequi ก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาในคดีนั้น และเมื่อมีการออก Nolle Prosequi แล้ว กระบวนการพิจารณาทั้งหลายที่ได้กระทำมาแล้วสำหรับจำเลยคนนั้นต้องหยุดลง และหากจำเลยนั้นได้ถูกคุมขังอยู่ก็จะต้องได้รับการปล่อยตัว แต่มิได้หมายความว่าความผิดที่ได้กระทำนั้นจะหมดไปหรือพ้นโทษแต่อย่างใด

---

[50] Haisbury’s Laws of English, v.10 Criminal Law, 3ed. Butterworths, 1995., P.481. และโปรดดู กรองทอง แย้มสะอาด, “การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน : ข้อพิจารณาตามกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), น. 48.

[51] Haisbury’s Laws of English, v.10 Criminal Law, 3ed. Butterworths, 1995, p.481.

[52] Haisbury’s Laws of England, supra note 2, no.721, p.399.

ขณะเดียวกัน ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นยังสามารถถูกฟ้องใหม่ได้ และไม่เป็นการผูกมัดอัยการสูงสุด (Attorney – General) ที่มารับตำแหน่งต่อ และเมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาลใหม่ ก็อาจมีการทบทวนเรื่องการออก Nolle Prosequi ใหม่ได้ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติรัฐจะรักษาสัญญานี้เป็นอย่างดี การให้ Nolle Prosequi อาจถือได้ว่าเป็นการให้ความคุ้มกัน (immunity) อย่างหนึ่ง[53]

2) เมื่อได้มีการพิจารณาคดีและคดีได้ถูกยกฟ้องเนื่องจากพยานหลักฐานไม่เพียงพอ

การอ้างจำเลยเป็นพยานภายหลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษายกฟ้องจำเลยเพราะพยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะรับฟังเพื่อลงโทษจำเลยนั้น ถือได้ว่าเป็นวิธีการที่ดีและมีความเหมาะสมมากกว่าการออก Nolle Prosequi เพราะพยานนั้นไม่อยู่ในฐานะที่จะได้รับการจูงใจให้มีการปรุงแต่งคำให้การใด ๆ เพื่อให้เป็นที่พอใจของพนักงานอัยการ[54]

3) กรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพผิด (Plea of guilty)

ในคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพ จะไม่มีความยุ่งยากกับคณะลูกขุนอีกต่อไป จำเลยที่ให้การรับสารภาพย่อมเป็นพยานในการฟ้องร้องคดีนั้น ในทางปฏิบัติ เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพศาลย่อมมีคำพิพากษาทันที เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงจากการที่จำเลยจะให้การเท็จ เพื่อเป็นการให้ตนเองได้รับการพิพากษาลงโทษที่เบากว่าโดยการให้การใส่ร้ายจำเลยคนอื่นในคดีที่ได้ร่วมกระทำความผิด ปัญหาที่ตามมาในการตัดสินคดีสำหรับจำเลยที่รับสารภาพไปแล้ว ทำให้ศาลไม่สามารถรับฟังข้อเท็จจริงได้ทั้งหมด อีกทั้งยังไม่มีหลักกฎหมายที่จะมาบังคับให้ศาลต้องตัดสินคดีที่จำเลยรับสารภาพผิดก่อน ซึ่งในปัจจุบันจึงขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้พิพากษาว่าจะมีคำพิพากษาสำหรับจำเลยที่รับสารภาพก่อนหรือไม่[55]

4) เมื่อมีการแยกการดำเนินคดีออกจากกัน (Separation of trials)

เมื่อผู้ร่วมกระทำความผิดได้ถูกแยกการดำเนินคดีออกจากกัน หรือมีการแยกฟ้องผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นอีกคดีหนึ่ง ผู้ร่วมกระทำความผิดแต่ละคนจึงสามารถเป็นพยานในคดีที่ได้มีการแยกฟ้องผู้ร่วมกระทำความผิดอื่นไปแล้ว แต่ข้อเสียของหลักการนี้คือ จะทำให้เกิดการกล่าวหาซึ่งกันและกัน (reciprocal accusations) และขัดต่อหลักในคดีต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแยกฟ้อง

---

[53] A.T.H. Smith, “Immunity from Prosecution” 1983, p.299, 304.

[54] Haisbury’s Laws of English, v.10 Criminal Law, 3ed. Butterworths, 1995, p.481.

[55] Haisbury’s Laws of English, v.10 Criminal Law, 3ed. Butterworths, 1995, p.481.

หรือฟ้องรวมกัน ซึ่งต่อมาศาลอุทธรณ์ (Court of Criminal Appeal) ในคดี Pipe ได้วางหลักไว้ว่าไม่ควรรับฟังคำเบิกความของผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยานในคดีใด ๆ จนกว่าการฟ้องร้องคดีของเขานั้นจะทำให้ปรากฏว่าจะไม่มีกระบวนพิจารณาที่เป็นปรปักษ์ต่อเขาอีกต่อไป ซึ่งหมายถึงการพิจารณาคดีสำหรับผู้ร่วมกระทำความผิดนั้นได้หยุดลงอย่างแท้จริง (genuine cessation) กล่าวคือ คดีมีการยกฟ้อง (acquittal) หรือมีคำพิพากษาให้ลงโทษ (Conviction) นั่นเอง[56]

4.5.3 การขอรับความคุ้มกัน

ผู้ร่วมกระทำความผิดที่จะยื่นขอรับความคุ้มกันจากการถูกฟ้องร้องดำเนินคดี (immunity) เพื่อมุ่งประสงค์ในการได้รับสัญญาแห่งความคุ้มกัน (promise of immunity) นั้น ผู้ร่วมกระทำความผิดนั้นจะต้องได้รับคำสั่งไม่ยื่นฟ้องหรือไม่ดำเนินการพิจารณาต่อไป (Nolle Prosequi) จากอัยการสูงสุด (Attorney – General) เสียก่อนซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ในการกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยานในหัวข้อ 4.3.2 ข้อ 1 ตามที่กล่าวมาแล้ว

การให้สัญญาความคุ้มกันจากการถูกฟ้องร้องนั้นเป็นอำนาจเฉพาะของอัยการสูงสุด (Attorney – General) เท่านั้น เพราะบุคคลดังกล่าวมีอำนาจในการที่จะยุติการฟ้องร้องดำเนินคดีใด ๆ โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้ความคุ้มกัน ในกรณีดังต่อไปนี้[57]

1) ในกรณีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (interests of justice) เมื่อได้พิจารณาแล้วเห็นว่าบุคคลผู้ต้องสงสัยนั้น (suspected person) ควรกันเอาไว้เป็นพยานสำหรับรัฐมากกว่าเอาเป็นจำเลย

2) ในกรณีเพื่อประโยชน์แห่งความปลอดภัยของส่วนรวม (interests of public safety or security) การได้รับข่าวสาร (information) เกี่ยวกับขอบเขตและลักษณะของการกระทำผิดอาญาที่มีความสำคัญมากกว่าการลงโทษบุคคลผู้กระทำความผิดหรือบุคคลผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดนั้น

3) ในกรณีที่จะทำให้ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารใด ๆ เลย ถ้าไม่มีการให้ความคุ้มกัน

---

[56] J.D. Heydon, “Obtaining Evidence versus Protecting the Accused: Two Conflicts,” Crime. L. Rev. 13,17 (January 1971).

[57] A.T.H. Smith, “Immunity from Prosecution,” 1983, p.302.

อย่างไรก็ตาม คำให้การรับสารภาพเกี่ยวกับการกระทำความผิดต่าง ๆ ที่ได้รับความคุ้มกันนี้ จะรับฟังได้จะต้องเป็นคำรับสารภาพที่เกิดขึ้นจากความสมัครใจของผู้กระทำความผิด หรือผู้ที่ร่วมกระทำความผิดเอง ต้องมิได้เกิดจากการเกรงกลัวหรือหวังผลประโยชน์ หรือจากการแนะนำ หรือการชักจูงใจจากเจ้าหน้าที่รัฐ[58]

4.5.4 การรับฟังคำเบิกความของพยานบุคคลที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิด

ในอังกฤษใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณีหรือคอมมอนลอว์ (Common Law) ซึ่งให้ความสำคัญกับคำให้การรับสารภาพของผู้ที่ได้ร่วมกระทำความผิด โดยในคำรับสารภาพนั้นได้พาดพิงไปถึงการกระทำของผู้ร่วมกระทำความผิดอื่น หรือที่เรียกว่า “พยานซัดทอด” ซึ่งคำซัดทอดระหว่างผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันนั้น แม้จะมีความน่าเชื่อถืออยู่ในตัวของมันเอง แต่ก็ต้องรับฟังด้วยความระมัดระวัง เพราะเป็นพยานหลักฐานชนิดที่เป็นการปรักปรำผู้ร่วมกระทำความผิดอื่นแม้พยานหลักฐานชนิดนี้จะถือได้ว่าเป็นพยานชั้นหนึ่งหรือพยานโดยตรงก็ตาม[59]

1) การรับฟังพยานซัดทอด

เนื่องจากพยานซัดทอดเป็นพยานที่เกิดจากผู้กระทำความผิดด้วยกันได้ให้การซัดทอดผู้กระทำความผิดอีกคนหนึ่งเพื่อให้ตนเองได้รับโทษน้อยที่สุด พยานหลักฐานชนิดนี้จึงมีความน่าเชื่อถือน้อย และมีอันตรายอยู่มาก ต้องรับฟังด้วยความระมัดระวัง เนื่องจากตัวพยานจะรู้รายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับการกระทำความผิดเป็นอย่างดี พยานผู้ร่วมกระทำความผิดมีแนวโน้มในการให้การเท็จสูง และอาจมีการจัดเตรียมพยานหลักฐานหรือคำให้การเป็นอย่างดี ซึ่งถ้าหากว่ารับฟังหรือให้ความเชื่อถือคำให้การของพยานโดยไม่ระมัดระวังแล้ว คำให้การเท็จนั้น ก็อาจกลายเป็นคำให้การจริงขึ้นมาได้ ดังนั้น คำให้การของพยานผู้ร่วมกระทำความผิดเพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอที่จะรับฟังเพื่อนำมาพิพากษาลงโทษจำเลยได้ โจทก์จึงต้องมีพยานหลักฐานอื่นมาประกอบคำให้การของพยานดังกล่าว เพื่อให้ศาลรับฟังและนำมาพิจารณาประกอบการพิพากษาลงโทษจำเลยในคดีได้[60]

---

[58] A.T.H. Smith, “Immunity from Prosecution,” 1983, p.305.

[59] พยานชั้นหนึ่ง หรือพยานโดยตรง หมายถึง พยานหลักฐานใด ๆ ที่บ่งระบุว่าข้อเท็จจริงเช่นว่านั้นได้มีอยู่โดยไม่ต้องไปค้นหาเหตุผลสันนิษฐานอย่างใดอีกต่อไป

[60] พรเพชร วิชิตชลชัย, “กฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศในสกุลกฎหมายคอมมอนลอว์, เอกสารประกอบคำบรรยายกฎหมายลักษณะพยานเปรียบเทียบ,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติ

2) ข้อกำหนดเรื่องพยานหลักฐานประกอบ

พยานประกอบ (Corroborative) ตามกฎหมายคอมมอนลอว์ หมายถึง การหาพยานหลักฐานซึ่งมีแนวโน้มที่จะยืนยันความจริง หรือความถูกต้องแน่นอนของพยานหลักฐานชิ้นอื่นในรายละเอียดที่สำคัญ โดยพยานประกอบจะต้องรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ที่สำคัญจะต้องมีที่มาเป็นอิสระแยกต่างหากจากพยานหลักฐานอื่นที่ต้องการนำไปประกอบเพื่อสนับสนุน เนื่องจากพยานหลักฐานนั้นไม่สามารถยืนยันหรือสนับสนุนตัวเองได้ และพยานที่จะนำมาประกอบจะต้องบ่งชี้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด (Implication of accused) นั่นคือจะต้องแสดงให้เห็นว่าความผิดนั้นได้ถูกก่อขึ้นและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น ในเรื่องพยานประกอบตามกฎหมายคอมมอนลอว์ของอังกฤษที่กฎหมายบังคับว่าพยานหลักฐานที่จะฟังเพื่อลงโทษจำเลยนั้นจะต้องมีพยานประกอบ ตัวอย่างเช่น ในคดีความผิดฐานเบิกความเท็จ หรือขับรถเร็วเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น และกรณีที่ศาลจะต้องมีคำเตือนคณะลูกขุนว่า จะเป็นการเสียหายและอันตรายมาก หากว่าได้มีการตัดสินคดีว่าจำเลยมีความผิดโดยอาศัยพยานหลักฐาน โดยปราศจากหลักฐานอื่นมาประกอบ ซึ่งกรณีหลังนี้ไม่เข้มงวดดังเช่นกรณีแรก กล่าวคือแม้คณะลูกขุนจะได้รับคำเตือนถึงอันตรายจากพยานหลักฐานที่ปราศจากพยานประกอบ คณะลูกขุนก็สามารถตัดสินว่าจำเลยได้กระทำความผิดจากพยานหลักฐานที่ปราศจากพยานประกอบได้ หากว่าเป็นที่พอใจโดยปราศจากข้อสงสัยตามสมควรว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด กรณีนี้จึงถือเป็นเพียงกฎในทางปฏิบัติ (Rule of Practice) เช่น ในเรื่องคำให้การของพยานเด็ก เป็นต้น อย่างไรก็ตาม หากว่าในคดีบางเรื่องที่มีผู้สมคบกันกระทำความผิดมาให้การเป็นพยานโจทก์ คำเตือนของศาลต่อคณะลูกขุนในเรื่องพยานประกอบจะมีผลดังเช่นกฎหมาย ซึ่งหากว่าไม่มีคำเตือนของศาลเช่นว่านั้นแล้ว คำตัดสินของคณะลูกขุนจะถูกพิพากษากลับในชั้นอุทธรณ์[61]

เมื่อมีการให้การซัดทอดผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกัน ในอังกฤษไม่สามารถรับฟังคำให้การนั้นเพียงลำพังเพื่อลงโทษจำเลยในคดีได้ แต่ต้องมีการรับฟังพยานหลักฐานอื่นมาประกอบ

ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิยาลัยรามคำแหง, 2546), น. 377-378. และโปรดดู กรองทอง แย้มสะอาด, "การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน: ข้อพิจารณาตามกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), น. 68.

[61] จรัญ ภักดีธนากุล, "พยานปากต่อปากยันกันในคดีอาญา: ปัญหาหนึ่งในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน," วารสารนิติศาสตร์, เล่มที่ 16, ฉบับที่ 2, น. 136(มิถุนายน 2529).

คำให้การของพยานผู้ร่วมกระทำความผิด ซึ่งหลักเกณฑ์ในการรับฟังพยานหลักฐานอื่นมาประกอบคำให้การของพยานผู้ร่วมกระทำความผิดนั้น มีดังนี้[62]

ก) พยานประกอบจะต้องไม่ใช่คำให้การของพยานผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่น แต่อาจจะเกิดจากคำให้การของจำเลยเอง เช่น คำรับสารภาพ เป็นต้น

ข) พยานประกอบนั้นอย่างน้อยที่สุดแล้วจะต้องยืนยันคำให้การของผู้ร่วมกระทำความผิด ในเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดของผู้ถูกกล่าวหา หรือชี้ให้เห็นถึงการกระทำของผู้กระทำความผิดได้

ค) พยานประกอบจะต้องไม่ใช่พยานวัตถุ เช่น จดหมาย เอกสารต่าง ๆ ซึ่งจากคำให้การของพยานผู้ร่วมกระทำความผิดแสดงให้เห็นเพียงว่าเอกสารต่าง ๆ เหล่านั้นพยานผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นผู้เขียน หรือผู้แต่งเอกสารนั้นเอง ซึ่งจากเอกสารก็เป็นการยืนยันอยู่ในตัวเองอยู่แล้ว

4.5.5 การห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน

หลักกฎหมายเรื่องการห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานในอังกฤษนั้นมีอยู่ว่าจำเลยจะให้การเป็นพยานตัวเองไม่ได้ รวมไปถึงจะเป็นพยานโจทก์หรือพยานจำเลยร่วมก็ไม่ได้เช่นกัน ซึ่งตั้งแต่ปี ค.ศ.1872 เป็นต้นมานั้น มีกฎหมายหลายฉบับออกมาแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักคอมมอนลอว์ดังกล่าวนี้ และมีพระราชบัญญัติพยานในคดีอาญา ค.ศ.1898 (The Criminal Evidence Act 1898) ออกใช้บังคับ ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติแทนที่กฎหมายฉบับอื่นที่ใช้บังคับอยู่ ทำให้จำเลยสามารถเบิกความเป็นพยานในคดีอาญาได้ หากว่าจำเลยต้องการเช่นนั้น และตามหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ยังยินยอมให้จำเลยให้การโดยไม่ต้องสาบานตัว ซึ่งตามพระราชบัญญัติพยานในคดีอาญา ค.ศ.1898 ก็ยังได้ให้สิทธิแก่จำเลยเช่นนั้น แต่ถ้าหากจำเลยจะถูกบังคับให้เป็นพยานโจทก์ได้นั้น ต้องเป็นกรณีที่ต้องตามพระราชบัญญัติลักษณะพยาน ค.ศ. 1877 (The Evidence Act 1877) เท่านั้น จะให้การเป็นพยานโจทก์ในกรณีอื่นไม่ได้ แต่ถ้าหากว่าโจทก์จะอ้างจำเลยเป็นพยานเพื่อให้การซัดทอดจำเลยอื่นซึ่งร่วมกระทำความผิดด้วยกันแล้วนั้น

---

[62] พรเพชร วิชิตชลชัย, กฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศในสกุลกฎหมายคอมมอนลอว์, เอกสารประกอบคำบรรยายกฎหมายลักษณะพยานเปรียบเทียบ, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิยาลัยรามคำแหง, 2546), น. 377-378. และโปรดดู กรองทอง แย้มสะอาด, "การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน: ข้อพิจารณาตามกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), น. 68-69.

โจทก์จะต้องยื่น Nolle Prosequi[63] หรือต้องไม่เสนอพยานหลักฐานอันเป็นปรปักษ์ต่อจำเลยผู้นั้น (เมื่อศาลชี้ขาดว่าจำเลยไม่ผิด) หรือร้องขอให้แยกพิจารณา หรือรอจนกว่าจำเลยจะให้การรับสารภาพโจทก์อาจถือว่าคำเบิกความของจำเลยผู้นั้นซึ่งให้การเป็นพยานตัวเองนั้นเป็นผลร้ายแก่พยานคนอื่นได้ จำเลยอาจเบิกความเป็นพยานให้จำเลยอื่นได้ทุกกรณี แต่อาจถูกบังคับให้ให้การในกรณีที่ตกอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติลักษณะพยาน ค.ศ.1877[64]

นอกจากนั้นแล้ว ตามหลักของคอมมอนลอว์ คู่สมรสของจำเลยไม่สามารถเป็นพยานให้โจทก์ จำเลย หรือจำเลยร่วมได้ ยกเว้นในคดีทำร้ายร่างกายที่จำเลยได้กระทำต่อคู่สมรสของจำเลยเอง กรณีเช่นนี้คู่สมรสย่อมเป็นพยานให้โจทก์ได้ และบางครั้งอาจจะถูกบังคับมาให้การเป็นพยานจำเลยหรือจำเลยอื่นได้ด้วย พระราชบัญญัติลักษณะพยานในคดีอาญา ค.ศ.1898 (The Criminal Evidence Act 1898) ไม่ได้กระทบกระเทือนถึงพระราชบัญญัติลักษณะพยาน ค.ศ.1877 ภายใต้บทบัญญัตินี้ คู่สมรสของจำเลยจึงอาจถูกบังคับมาให้การเป็นพยานโจทก์ จำเลย หรือจำเลยร่วมได้ หากจำเลยถูกบังคับมาให้การเป็นพยานโจทก์ จะต้องเป็นกรณีที่เป็นไปตามพระราชบัญญัติลักษณะพยาน ค.ศ.1877 (The Evidence Act 1877) เท่านั้น จะให้การเป็นพยานโจทก์ในกรณีอื่นไม่ได้[65]

4.6 มาตรการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลข่าวสารหรือความช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายตามกฎหมายเยอรมัน

เยอรมนีเป็นประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์ (Civil Law) การดำเนินคดีอาญามุ่งเน้นหลักการค้นหาความจริงโดยแท้ ศาลเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการค้นหาความจริง จากเหตุผลดังกล่าว เยอรมนีจึงไม่ยอมรับหลักการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน แต่ก็มีบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลข่าวสารหรือความช่วยเหลือแก่

---

[63] Nolle Prosequi หมายถึง การไม่เต็มใจที่จะฟ้องหรือดำเนินคดีต่อไป กล่าวคือ การพักการพิจารณาซึ่งได้ยื่นโดยได้รับอนุญาตจากอัยการสูงสุด และโดยคำสั่งดังกล่าวออกโดย Attorney – General (อัยการสูงสุด)

[64] ไพจิตร บุญญพันธ์, “โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน,” วารสารนิติศาสตร์, เล่มที่ 9, ฉบับที่ 4 (มีนาคม 2521), น. 23-27.

[65] Crooss & Jones, An Introduction to Criminal Law, 4th ed., 1959 pp.438-439.

หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย เพื่อจุดประสงค์ในการได้รับลดหย่อนโทษ[66] โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.6.1 ความเป็นมาของมาตรการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลข่าวสารหรือความช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย

เยอรมนีเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบลายลักษณ์อักษร หรือระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) ซึ่งแต่เดิมนั้นมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิธีพิจารณาความอาญาที่ถูกบัญญัติขึ้นภายใต้หลักการดำเนินคดีตามกฎหมาย ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ในการอำนวยความยุติธรรมให้แก่บุคคลโดยเสมอภาคกัน และพนักงานอัยการต้องฟ้องทุกคดีที่มีพยานหลักฐานเพียงพอ ดังนั้น พนักงานอัยการจะไม่ฟ้องคดีโดยอ้างประโยชน์สาธารณะไม่ได้ ซึ่งมีแนวคิดพื้นฐานที่แตกต่างจากประเทศที่ใช้ระบบถือว่าคู่ความเป็นปฏิปักษ์กัน ซึ่งพนักงานอัยการในประเทศที่ใช้ระบบถือว่าคู่ความเป็นปฏิปักษ์กันนั้นอาจใช้ดุลพินิจในการดำเนินคดีตามประโยชน์สาธารณะได้ ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวนี้ทำให้มาตรการที่ใช้ในการลดหย่อนโทษหรือการกันตัวผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานมีความแตกต่างกัน แต่เดิมนั้นเยอรมนีมีมาตรการที่จะส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลข่าวสารหรือความช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย ซึ่งศาลจะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจพิจารณาลดหย่อนโทษหรือยกเว้นโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดที่ให้ข้อมูลข่าวสารหรือความช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายการใช้มาตรการดังกล่าวในเยอรมนีมีปรากฏดังนี้[67]

ก) มาตรการลดหย่อนโทษหรือยกเว้นโทษตามกฎหมายยาเสพติด

เยอรมนีมีการลดหย่อนโทษหรือยกเว้นโทษแก่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ให้ข้อมูลหรือให้ความช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย ตามที่ปรากฏในมาตรา 31 ของกฎหมายยาเสพติด (Narcotic Act 1981 (BtMG)) ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 1982[68]

---

[66] ปกป้อง ศรีสนิท และคณะ, “การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริต,” น. 110 (มิถุนายน 2563).

[67] อุเทน สุวดีกุล, “การแสวงหาพยานหลักฐานในคดีพิเศษ : กรณีการกันผู้ร่วมกระทำความผิดหรือผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน,” น. 75-76. (2556).

[68] Johan Peter Wilhelm Hilger, “Principal Witness Regulation to Suppress Organized Crime in Germany,” UNAFEI RESOURCE MATERIAL SERIES No.58 p.107.

“ตามกฎหมายนี้ ศาลอาจใช้ดุลพินิจลดหย่อนโทษหรือยกเว้นโทษแก่การกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดหากผู้กระทำความผิด

(1) ด้วยความสมัครใจเปิดเผยความรับรู้ที่เป็นการสนับสนุนอันสำคัญที่จะทำให้ความผิดที่เขามีส่วนร่วมในการกระทำความผิดนั้นได้รับการเปิดเผยออกมา

(2) ด้วยความสมัครใจเปิดเผยความรับรู้ของเขาเกี่ยวกับแผนการกระทำความผิดแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งตนได้รับรู้มาดังกล่าวยังอยู่ในช่วงเวลาที่จะสามารถขัดขวางการกระทำความผิดดังกล่าวได้”

กฎหมายฉบับนี้ได้ให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจไว้อย่างกว้างมาก คือสามารถลดหย่อนโทษหรือยกเว้นโทษให้กับผู้กระทำความผิดได้ ในกรณีที่ผู้ร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งได้กระทำการภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้

1) ด้วยความสมัครใจ

2) เปิดเผยความรับรู้ของเขา

(ก) เป็นการสนับสนุนอันสำคัญที่จะทำให้ความผิดที่เขามีส่วนร่วมในการกระทำความผิด

(ข) เกี่ยวกับแผนการกระทำความผิดแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งตนได้รับรู้มาดังกล่าวยังอยู่ในช่วงเวลาที่จะสามารถขัดขวางการกระทำความผิดดังกล่าวได้

3) ศาลจะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการลดหย่อนโทษหรือยกเว้นโทษ

ข) มาตรการยกเว้นการดำเนินคดีโดยกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานตามกฎหมายพยาน

หลังจากที่ได้มีการใช้มาตรการลดหย่อนโทษหรือยกเว้นโทษในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมาย Narcotic Act 1981 แล้ว ต่อมาได้พยายามนำมาตรการดังกล่าวไปใช้กับ

Section 31 of the Narcotic Act. (BtMG)

“The Court May, at its discretion, mitigate or dispense with punishment in respect of specific narcotics-related criminal offences if the offender

(I) by voluntary disclosure of his/her knowledge has substantially contributed to the offence bring detected beyond his/her own contribution to the offence, or

(ll) voluntary disclosure of his/her knowledge of planned offences to a competent agency so timely that specific narcotics-related criminal offences, where he/she is aware of their planning, ma still be prevented”

คดีอื่น ๆ โดยได้นำเอาหลักการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดได้ให้ข้อมูลข่าวสารหรือความช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายมาใช้ และได้มีการปรับบทบาทการใช้ดุลพินิจในการลดหย่อนโทษหรือยกเว้นโทษใหม่ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในแง่ประสิทธิภาพ โดยได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 4 และมาตรา 5 ของกฎหมายพยาน (Principal Witness Act) ซึ่งได้มีผลบังคับใช้ถึงปี ค.ศ.1999 โดยมาตรา 4 มีความดังนี้[69]

"หากผู้กระทำความผิดหรือผู้มีส่วนร่วมในความผิดอาญาฐานก่อการร้าย (มาตรา 129 ของประมวลกฎหมายอาญาของเยอรมนี) หรือในความผิดที่เกี่ยวข้องกับความผิดเช่นว่า โดยตัวของเขาเอง หรือโดยมีบุคคลที่สามเป็นตัวกลางเปิดเผยข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรับรู้ของเขาต่อหน่วยงานที่มีอำนาจในการดำเนินคดีอาญาในลักษณะดังต่อไปนี้

(1) เพื่อป้องกันการกระทำความผิดนั้น

(2) ให้การสนับสนุนต่อการสืบสวนความผิดอาญาที่เขาเข้าไปเกี่ยวข้องหลังจากที่เขาเข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด

(3) นำจับผู้กระทำความผิดหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น

อัยการสูงสุดแห่งสหพันธ์โดยความเห็นชอบของศาลยุติธรรมทางอาญาของสหพันธ์อาจยกเว้นการดำเนินคดี หากนัยยะที่ผู้กระทำความผิดหรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเปิดเผยเป็นรายละเอียดที่สามารถเชื่อมโยงกับการป้องกันอาชญากรรมในอนาคตและอาชญากรรมดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดที่เปิดเผยข้อเท็จจริงนั้น"

---

[69] Article 4 of Principal Witness Act. (das Kronzeuge Gesetz)

"If the offender or participant in a terrorist criminal offence (section 129 a of the Criminal Code) or in a criminal offence related to such offence him/herself or through the mediation of a third party discloses his/her knowledge of facts to a criminall prosecution authority which is likely

(1) to prevent the commission of such a criminal offence,

(2) to promote the detection of such a criminal offence, if he/she was involved therein, beyond his/her own contribution to the offence, or

(3) to lead to the apprehension of an offender or participant in such a criminal offence, the Federal Public Prosecutor General, with the agreement of the Criminal Panel of the Federal Court of Justice, may dispense with prosecution if the significance of what the offender or participant disclosed, in particular in connection with the prevention of future offences, justifies this in relation to that individual's offence."

จะเห็นได้ว่าในมาตรา 4 นี้ ใช้บังคับเฉพาะกรณีคดีเกี่ยวกับการก่อการร้ายเท่านั้น อย่างไรก็ตามมาตรา 5 ของกฎหมายพยานฉบับเดียวกันนี้ได้ขยายบทบังคับของมาตรา 4 โดยอนุโลม

ให้ใช้กับคดีความผิดอื่นด้วยซึ่งมาตรา 5 มีความดังนี้[70]

"มาตรา 4 ของกฎหมายฉบับนี้ให้บังคับใช้โดยอนุโลมกับการเปิดเผยข้อเท็จจริงของผู้กระทำความผิดหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามมาตรา 129 ของประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดที่สามารถลงโทษจำคุกขั้นต่ำหนึ่งปีได้ หรือขององค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดที่อาจถูกริบทรัพย์สิน (ตามมาตรา 73 ของประมวลกฎหมายอาญา) ได้"

บทบัญญัติมาตรา 5 ของกฎหมายดังกล่าวนี้ ยังได้ขยายการบังคับใช้มาตรา 4 ให้รวมถึงความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 129 ซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมที่มีการจัดตั้งลักษณะองค์กร ความผิดที่สามารถลงโทษจำคุกขั้นต่ำหนึ่งปีได้ และครอบคลุมถึงการเปิดเผยข้อเท็จจริงขององค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดที่อาจถูกริบทรัพย์สิน

ดังนั้นจากบทบัญญัติมาตรา 4 และมาตรา 5 ของหลักกฎหมายพยานดังกล่าวพิจารณาโดยสรุปได้ดังนี้[71]

---

[70] Article 5 of Principal Witness Act. (das Kronzeuge Gesetz)

"Article 4 sections 1 to 5 (of this Act) shall apply mutatis mutandis to disclosing by an offender or participant in a criminal offence in accordance with section 129 of the Criminal Code or of an offence related to such offence in respect of which time-limited imprisonment of at least one year is imposable if the objectives or activity of the organisation are directed towards the commission of offences in respect of which extended forfeiture (section 73 d of the Criminal Code) may be ordered. In accordance with Article 4 sections 1 and 2 second sentence, the public prosecution office and the court are responsible which would be responsible for the main trial."

*Germany Criminal Code Section 129

"Whoever forms an organisation, the objectives or activity of which are directed towards the commission of crimes, or whoever participates in such an organisation as a member, recruits for it or supports it, shall be punished with imprisonment for not more than five years or a fine,"

[71] อรรณพ ลิขิตจิตถะ, ณรงค์ รัตนกุล และคมกริช หาญไชย, มาตรการการส่งเสริมให้ความร่วมมือช่วยเหลือหรือให้ข้อมูลแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2548), น. 193-194.

1) ผู้ใดมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดอาญาในความผิดต่อไปนี้

(ก) ความผิดฐานก่อการร้าย

(ข) ความผิดตามมาตรา 129 ในการจัดตั้งหรือมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรม

(ค) ความผิดที่สามารถลงโทษจำคุกขั้นต่ำหนึ่งปีได้

(ง) ความผิดขององค์กรมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดที่อาจถูกริบทรัพย์สิน (ตามมาตรา 73d) ของประมวลกฎหมายอาญา[72]

2) เปิดเผยข้อมูลโดย

(ก) ตัวของเขาเอง

(ข) มีบุคคลที่สามเป็นตัวกลาง

3) เปิดเผยข้อมูลนั้นแก่หน่วยงานที่มีอำนาจในการดำเนินคดีอาญา

4) เปิดเผยข้อมูลในลักษณะดังนี้

(ก) เพื่อป้องกันการกระทำความผิดนั้น

(ข) ให้การสนับสนุนตัวการสืบสวนความผิดอาญาที่เขาเข้าไปเกี่ยวข้องหลังจากที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด

(ค) นำจับผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น

5) อัยการสูงสุดแห่งสหพันธ์โดยความเห็นชอบของศาลยุติธรรมทางอาญาแห่งสหพันธ์มีอำนาจยกเว้นการดำเนินคดีได้

---

[72] GERMAN CRIMINAL CODE Section 73d Extended confiscation

(1) If an unlawful act has been committed pursuant to a law which refers to this provision, the court shall also order the confiscation of objects of the principal or secondary participant if the circumstances justify the assumption that these objects were acquired as a result of unlawful acts, or for the purpose of committing them. The 1st sentence shall also apply if the principal or secondary participant does not own or have a right to the object merely because he acquired the object as a result of an unlawful act or for the purpose of committing it. Section 73(2) shall apply mutatis mutandis.

(2) If the confiscation of a particular object has, after the act, become impossible in whole or in part section 73a and section 73b shall apply mutatis mutandis.

(3) If after an order of confiscation pursuant to subsection (1) above, due to another unlawful act which the principal or secondary participant committed before that order, a decision must again be taken as to the confiscation of objects of the principal or secondary participant, the court in doing so shall take into account the previous order.

(4) Section 73c shall apply mutatis mutandis.

6) เหตุผลในการยกเว้นการดำเนินคดี คือ หากนัยยะที่ผู้กระทำความผิดหรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เปิดเผยเป็นรายละเอียดที่สามารถเชื่อมโยงกับการป้องกันอาชญากรรมในอนาคตได้ และอาชญากรรมดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดที่เปิดเผยข้อเท็จจริงนั้น

เห็นได้ว่ากฎหมายพยานฉบับนี้ได้เปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดสามารถให้ความร่วมมือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายมากขึ้น โดยอัยการสูงสุดสามารถเสนอขอความเห็นชอบจากศาลในการยกเว้นการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดที่ได้ให้ความร่วมมือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายได้ เมื่อเปรียบเทียบมาตรการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลหรือให้ความช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายระหว่างมาตรการฯ ตามหลักกฎหมายพยานในมาตรา 4 และมาตรา 5 กับมาตรการฯ ตามกฎหมายยาเสพติดในมาตรา 31 เห็นได้ว่ามีความแตกต่างกัน คือตามหลักกฎหมายพยานในมาตรา 4 และมาตรา 5 นั้น อัยการเป็นผู้เสนอให้ความเห็นชอบในการยกเว้นการดำเนินคดีซึ่งเป็นการให้บทบาทในการใช้ดุลพินิจแก่อัยการสูงสุดในการยกเว้นการดำเนินคดีโดยศาลเป็นผู้มีหน้าที่ให้ความเห็นชอบ หากอัยการสูงสุดไม่เสนอขอให้มีการยกเว้นการดำเนินคดี ก็จะไม่มีการยกเว้นการดำเนินคดีแต่อย่างใด ในขณะที่ตามหลักกฎหมายยาเสพติดในมาตรา 31 นั้น ศาลจะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจแต่เพียงผู้เดียวในการลดหย่อนโทษหรือยกเว้นโทษซึ่งผู้กระทำความผิดอาจยกเหตุที่ตนได้ให้ข้อมูลข่าวสารหรือให้ความช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายขึ้นอ้างเองได้ การส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลข่าวสารหรือให้ความช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายที่ได้ผลนั้นจะต้องทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความมั่นใจได้ว่า เมื่อได้ให้ความร่วมมือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายแล้วจะเกิดผลอย่างไรกับตัวเขา ซึ่งการยกเว้นการดำเนินคดีตามหลักกฎหมายพยานในมาตรา 4 และมาตรา 5 มีผลในการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ความร่วมมือมากกว่าการลดหย่อนโทษหรือยกเว้นโทษตามหลักกฎหมายยาเสพติดในมาตรา 31 เพราะการที่ผู้ให้ความร่วมมือไม่ต้องถูกดำเนินคดีย่อมให้ความมั่นใจได้มากกว่าการรอจนถึงเวลาที่ศาลลดหย่อนโทษหรือยกเว้นโทษในภายหลังซึ่งมีความไม่แน่นอน อีกทั้งการยกเว้นการดำเนินคดีทำให้ผู้กระทำความผิดไม่มีประวัติต้องคำพิพากษาว่ากระทำความผิด ส่วนการยกเว้นโทษผู้กระทำความผิดจะต้องมีประวัติต้องคำพิพากษาว่ามีความผิดแต่ได้รับการยกเว้นโทษการปรับบทบาทในการใช้ดุลพินิจเพื่อส่งเสริมความร่วมมือจากการที่ให้ศาลมีบทบาทใช้ดุลพินิจในการลดหย่อนโทษหรือยกเว้นโทษเปลี่ยนมาให้ความสำคัญกับบทบาทของพนักงาน

อัยการในการใช้ดุลพินิจยกเว้นการดำเนินคดีจึงแสดงให้เห็นถึงความตระหนักของปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพของมาตรการส่งเสริมความร่วมมือของผู้กระทำความผิด[73]

4.6.2 มาตรการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลข่าวสารหรือความช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายตามกฎหมายในปัจจุบัน

มาตรการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลข่าวสารหรือความช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนี (Strafgesetzbuch (StGB)) ในมาตรา 46b โดยถูกแก้ไขเพิ่มเติมเข้ามาในประมวลกฎหมายอาญาครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 2009 และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีกครั้งเมื่อปี ค.ศ.2013 เนื่องจากฝ่ายนิติบัญญัติเห็นว่ากฎหมายอาญาที่ใช้บังคับอยู่ไม่ทันสมัย ไม่จูงใจให้ผู้ร่วมกระทำความผิดให้ข้อมูลข่าวสารหรือความช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายในการแสวงความจริงและป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น[74] ซึ่งมาตรา 46b บัญญัติไว้ดังนี้[75]

---

[73] สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, หมายเหตุท้ายคำพิพากษาฎีกาที่ 2777/2547.

[74] Drucksache des deutschen Bundestages 16/6268 vom 20.05.2009: Beschlussempfehlung und Bericht des Rechtausschusses (6. Ausschuss), Entwurf eines …Gesetzes zur Änderung des Strafgesetzbuches-Strafzumessung bei Aufklärungs- und Präventionshilfe (…StrÄndG), S. 4-5.

[75] GERMAN CRIMINAL CODE Section 46b Contributing to the discovery or prevention of serious offences

(1) If the perpetrator of an offence punishable by an increased minimum sentence of imprisonment or a sentence of life imprisonment,

1. has substantially contributed to the discovery of an offence under section 100a(2) of the Code of Criminal Procedure which is related to his own offence by voluntarily disclosing his knowledge, or

2. voluntarily discloses his knowledge to an official authority in time for the completion of an offence under section 100a(2) of the Code of Criminal Procedure related to his own offence, the planning of which he is aware of, to be averted, the court may mitigate the sentence under section 49(1); a sentence of life imprisonment shall be replaced with a term of imprisonment of no less than ten years. In order to determine whether an offence is punishable by an increased minimum sentence of imprisonment, only aggravations for especially serious cases but no mitigations shall be taken into account. If the offender participated in the offence, his contribution to its discovery under the 1st sentence No. 1 above must exceed his own contribution. Instead of a reduction in sentence the court may order a discharge if the offence is punishable by a fixed-term sentence of imprisonment only and the offender would not be sentenced to a term exceeding three years.

“ในการช่วยเหลือ การเปิดเผย หรือป้องกันความผิดร้ายแรง

(1) ถ้าผู้ลงมือกระทำความผิดในการกระทำความผิดที่สามารถลงโทษจำคุกขั้นต่ำหนึ่งปีได้ หรือที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต

1. มีส่วนร่วมในการเปิดเผยการกระทำความผิดกฎหมายภายใต้การกระทำความผิดตามมาตรา 100a (2) ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับความผิดของตนเอง โดยสมัครใจเปิดเผยข้อเท็จจริงที่มีอยู่ในความรับรู้ของตนหรือ

2. สมัครใจเปิดเผยความข้อเท็จจริงที่มีอยู่ในความรับรู้ของตนต่อหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายภายใต้การกระทำความผิดตามมาตรา 100a (2) ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการกระทำความผิดของตัวเองซึ่งเป็นการวางแผน

ศาลอาจผ่อนปรนโทษตามมาตรา 49 (1) จากโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นต้องได้รับโทษจำคุกไม่น้อยกว่าสิบปี

(2) ในการพิจารณาตามอนุมาตรา (1) ข้างต้น ศาลจะต้องคำนึงถึง

1. ลักษณะและขอบเขตของการเปิดเผยข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรับรู้ของเขาเพื่อการเปิดเผยหรือการป้องกันการกระทำผิดนั้นการให้การสนับสนุนต่อหน่วยงานที่มีอำนาจในการฟ้องร้องและการชั่งน้ำหนักของการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลของเขา

2. ความสัมพันธ์ของสถานการณ์ที่ระบุไว้ในข้อ 1 ข้างต้น ให้ชั่งน้ำหนักของการกระทำความผิดและระดับของความรู้สึกผิดของผู้กระทำความผิด

(3) การลดหย่อนโทษจำคุกตามอนุมาตรา (1) ข้างต้น จะไม่ได้รับการยกเว้นหากผู้กระทำผิดเปิดเผยความรู้ของตน เมื่อคำฟ้องของเขาได้รับการพิจารณาโดยศาลพิจารณาคดี (มาตรา 207 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)”

---

(2) In arriving at its decision under subsection (1) above the court shall have particular regard to:

1. the nature and scope of the disclosed facts and their relevance to the discovery or prevention of the offence, the time of disclosure, the degree of support given to the prosecuting authorities by the offender and the gravity of the offence to which his disclosure relates, as well as

2. the relationship of the circumstances mentioned in No. 1 above to the gravity of the offence committed by and the degree of guilt of the offender.

(3) A mitigation of sentence or a discharge under subsection (1) above shall be excluded if the offender discloses his knowledge only after the indictment against him has been admitted by the trial court (section 207 of the Code of Criminal Procedure).

โดยประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนี (Strafgesetzbuch (StGB)) มาตรา 46b นี้เป็นบทบัญญัติที่วางหลักเรื่องการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษ ซึ่งเปิดช่องทางให้ศาลสามารถลดหย่อนโทษแก่ผู้กระทำความผิดที่ได้ให้ข้อมูลข่าวสารหรือให้ความช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายได้ต่ำกว่าโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในกฎหมาย หรือไม่ลงโทษได้หากว่าผู้ร่วมกระทำความผิดอาญาร้ายแรงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 100a ยอมให้ความช่วยเหลือในการแสวงหาความจริงและป้องกันมิให้การกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น ซึ่งความผิดอาญาร้ายแรงเหล่านั้นการดำเนินคดีอาญาเพื่อเอาผิดกับผู้กระทำเป็นเรื่องยากสำหรับหน่วยงานของรัฐ นอกจากนั้นในมาตรา 46b วรรคสอง ยังได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการที่ศาลจะใช้เพื่อพิจารณากำหนดโทษเอาไว้ โดยศาลจะต้องพิจารณาถึงประเภทและขอบเขตของข้อเท็จจริงที่ผู้ร่วมกระทำความผิดได้เปิดเผยความสำคัญของข้อเท็จจริงเหล่านั้นในการแสวหาข้อเท็จจริงหรือขัดขวางการกระทำความผิด เวลาที่มีการเปิดเผยข้อมูล การสนับสนุนการทำงานของกระบวนการยุติธรรม และความร้ายแรงของความผิดที่ผู้ร่วมกระทำความผิดนำข้อมูลมาเปิดเผย รวมถึงพิจารณาสัดส่วนระหว่างพฤติการณ์แวดล้อมต่าง ๆ กับความชั่วของผู้ร่วมกระทำความผิดด้วย[76]

มาตรา 46b วรรคสาม ยังกำหนดต่อไปว่า เพื่อมิให้มีการใช้บทบัญญัตินี้ไปในทางที่ไม่ถูกต้อง กฎหมายจึงมิให้ศาลลดโทษหรือไม่ลงโทษจำเลย ในกรณีที่จำเลยมาเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหลังจากที่ศาลได้มีคำสั่งประทับรับฟ้องไปแล้ว และผู้ร่วมกระทำความผิดรายใดที่ให้ข้อมูลแก่หน่วยงานของรัฐเพื่อหวังได้รับการลดโทษหรือไม่ถูกลงโทษ หากได้ให้การเท็จอาจมีความผิดฐานหลอกลวงว่ามีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นตามมาตรา 145d และความผิดฐานกล่าวหาเท็จ ตามมาตรา 164 อีกด้วย[77]

อย่างไรก็ตาม มาตรา 46b ยังบังคับใช้กับทุกฐานความผิด ไม่ได้จำกัดเฉพาะคดีก่อการร้ายหรือคดียาเสพติดเหมือนเช่นแต่ก่อนที่มีการแยกประเภทของคดี อันถือได้ว่าเป็นความตื่นตัวในการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลข่าวสารหรือให้ความช่วยเหลือแก่หน่วยงาน

---

[76] ปกป้อง ศรีสนิท และคณะ, “การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริต,” น. 111 (มิถุนายน 2563).

[77] ปกป้อง ศรีสนิท และคณะ, “การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริต,” น. 112 (มิถุนายน 2563).

ที่บังคับใช้กฎหมายมากขึ้น แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจอย่างจริงจังในความพยายามยับยั้งองค์กรอาชญากรรมของเยอรมนีนั่นเอง[78]

[78] อรรณพ ลิขิตจิตถะ, ณรงค์ รัตนกุล และคมกริช หาญไชย, มาตรการการส่งเสริมให้ความร่วมมือช่วยเหลือหรือให้ข้อมูลแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2548), น. 193-194.

บทที่ 5
แนวทางแก้ปัญหาการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีค้ามนุษย์

ในบทนี้จะได้กล่าวถึงความจำเป็นในการมีบทบัญญัติว่าด้วยการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีค้ามนุษย์ แนวทางการแก้ไขปัญหาในเรื่องการขาดบทบัญญัติที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน แนวทางการแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องของมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 และแนวทางแก้ไขปัญหาการรับฟังพยานบุคคลที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิด

5.1 ความจำเป็นในการมีบทบัญญัติว่าด้วยการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีค้ามนุษย์

เป้าหมายของการดำเนินคดีอาญา คือการชี้ขาดเรื่องที่กล่าวหาว่าได้มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นและนำไปสู่การลงโทษผู้กระทำความผิด โดยการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษนั้นขณะเดียวกันต้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของเขาด้วย การที่สิทธิเสรีภาพของบุคคลได้รับการรับรองคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญ ไม่ได้หมายความว่า รัฐไม่อาจจำกัดสิทธิเสรีภาพใด ๆ ของประชาชนได้ แต่หากการจำกัดสิทธิเสรีภาพนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยหรือประโยชน์สาธารณะ รัฐก็อาจจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ แต่การกระทำใด ๆ ที่จะกระทบกระเทือนสิทธิเสรีภาพของประชาชนจะต้องมีกฎหมายให้อำนาจไว้อย่างชัดแจ้ง[1]

การกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน เป็นมาตรการที่ขัดแย้งกับหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย หลักสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง (The Privilege Against Self-Incrimination) และหลักความชั่ว (Schuld) ดังกล่าวต่อไปนี้

---

[1] สมยศ เชื้อไทย, หลักกฎหมายมหาชนเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ 12 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2560), น 156-162.

1) การกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานเป็นมาตรการที่ขัดแย้งกับหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดด้วยกันย่อมต้องได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน การปฏิบัติที่ขัดกับหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย ย่อมเป็นการทำลายความเท่าเทียมกันต่อหน้ากฎหมาย ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อมีการปฏิบัติที่ไม่เหมือนกัน การกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานเป็นการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้กระทำความผิดด้วยกัน เพราะเป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิดที่ให้ความร่วมมือกับรัฐมากกว่าผู้กระทำความผิดคนอื่น ๆ[1]

2) การกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน เป็นมาตรการที่ขัดแย้งกับหลักสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดที่ถูกกันไว้ย่อมต้องให้การถึงการกระทำความผิดของตนเองกับพวก เพื่อแลกกับการไม่ถูกดำเนินคดีอาญา จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มกันพยานอันเกิดจากคำให้การของเขาเพื่อให้เกิดความมั่นใจกับผู้กระทำความผิดที่ยอมให้การว่าจะไม่ถูกดำเนินคดีจากคำให้การของตนและถือเป็นการลบล้างสิทธิของพยานในการจะอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอีกต่อไป[2]

3) การกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน เป็นมาตรการที่ขัดแย้งกับหลักความชั่ว (Schuld) กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดย่อมถือว่าเป็นผู้มีความชั่ว จึงต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย เนื่องจากความชั่วเป็นเงื่อนไขของการลงโทษ ดังนั้น โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดจึงต้องได้สัดส่วนกับความชั่วของผู้กระทำความผิด แต่การกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานเป็นการเปิดโอกาสให้มีการลดโทษหรืองดเว้นโทษให้แก่บุคคลที่รัฐกันไว้เป็นพยาน โดยศาลสามารถลงโทษได้ต่ำกว่าอัตราโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ซึ่งถือว่าเป็นโทษที่ไม่ได้สัดส่วนกับความชั่วของผู้กระทำความผิด[3]

---

[1] Kneba, Die Kronxeugenregelung des § 46 StGB, (Berlin: Duncker & Humblot, 2011), S. 113. และโปรดดู ปกป้อง ศรีสนิท และคณะ, "การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริต," น. 41 (มิถุนายน 2563).

[2] Charles T. Mc Cormick, Mc Cormick on Evidence, (Handbook Series) West Publishing Co. 1972, p. 304.

[3] ปกป้อง ศรีสนิท และคณะ., "การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริต," น. 42 (มิถุนายน 2563).

อย่างไรก็ตาม แม้การกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานจะขัดแย้งกับหลักกฎหมายต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาแล้ว แต่เมื่อพิจารณาจากเป้าหมายของการดำเนินคดีอาญา ความจำเป็นสำหรับคดี หลักความได้สัดส่วน และประโยชน์สาธารณะที่ได้รับ การกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานย่อมก่อให้เกิดความชอบธรรมและประโยชน์แก่กระบวนการยุติธรรม ทำให้สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดที่เป็นตัวการสำคัญหรือผู้บงการที่มักอยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดที่ได้กระทำเป็นขบวนการองค์กรอาชญากรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและพยานหลักฐานที่มีลักษณะเป็นวงในหากปราศจากบทบัญญัติที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานแล้วย่อมไม่สามารถดำเนินคดีกับบุคคลเหล่านี้ได้ หากการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานนั้นได้กระทำภายใต้การควบคุมตามหลักนิติรัฐ

หลักนิติรัฐ คือ หลักการเรียกร้องให้องค์กรของรัฐและพลเมืองต้องผูกพันและยอมปฏิบัติตามกฎหมาย โดยแบ่งเป็น 3 ประการ ได้แก่[4]

1) หลักการจำกัดสิทธิ์ในเชิงรูปแบบ

การจะจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลต้องตราเป็นกฎหมาย โดยกฎหมายดังกล่าวจะต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มีผลย้อนหลัง และต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้น

2) หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง

หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง หรือหลักพอสมควรแก่เหตุ สามารถแยกออกได้ 3 หลักการย่อย คือ

(ก) หลักความเหมาะสม คือ ในบรรดามาตรการทางกฎหมายที่รัฐมีอำนาจกระทำได้ ผู้ใช้อำนาจจะต้องเลือกใช้วิธีการที่สามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กฎหมายมุ่งประสงค์ หากวิธีการที่เลือกไม่สามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ก็เป็นวิธีการที่ไร้ความหมายโดยสิ้นเชิงและหากผู้ใช้อำนาจยังคงเลือกใช้มาตรการนั้นก็อาจเข้าข่ายเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบ (Abuse of Power)

(ข) หลักความจำเป็น ต้องพิจารณาว่าในบรรดามาตรการที่ชอบด้วยหลักความเหมาะสมที่นำมาใช้ต้องเป็นมาตรการที่กระทบสิทธิของประชาชนน้อยที่สุด รัฐมีอำนาจในการจำกัดสิทธิ

---

[4] สมยศ เชื้อไทย, หลักกฎหมายมหาชนเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ 12 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2560), น. 156-162.

เสรีภาพของประชาชนเพียงเท่าที่จำเป็นแก่การดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายเท่านั้น

(ค) หลักความพอสมควรแก่เหตุ คือ การชั่งน้ำหนักระหว่างผลกระทบต่อสิทธิของปัจเจกบุคคลกับประโยชน์ที่ส่วนรวมจะได้รับ ต้องคำนึงว่าผลกระทบของการใช้มาตรการนั้นต้องไม่เกินการคาดหมาย

3) หลักการแบ่งแยกอำนาจ

หลักการแบ่งแยกอำนาจ เพื่อนำไปสู่การกำหนดภาระหน้าที่ที่แตกต่างกัน และจัดโครงสร้างองค์กรให้รับมอบหมายภาระหน้าที่ที่แตกต่างกัน การจัดโครงสร้างองค์กรดังกล่าวไม่มีลักษณะแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด แต่มีการวางความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรเหล่านั้นให้มีการตรวจสอบการใช้อำนาจซึ่งกันและกัน เพื่อไม่ให้มีองค์กรใดที่สามารถใช้อำนาจเกินขอบเขต ซึ่งเป็นการถ่วงดุลทางอำนาจนั่นเอง

ผลลัพธ์ที่ได้จากการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน ได้แก่ ช่วยให้กระบวนการยุติธรรมพบคดีอาญาร้ายแรง หรือคดีอาญาที่การค้นหาความจริงทำได้ยาก อันนำไปสู่การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด หรือป้องกันมิให้ความผิดเหล่านั้นเกิดขึ้น และช่วยกระตุ้นให้มีการเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญแก่ฝ่ายรัฐ เป็นการป้องปรามสำหรับประชาชนในสังคมที่กำลังคิดจะกระทำความผิดได้คิดคำนึงถึงความเป็นไปได้ที่จะถูกเปิดโปงการกระทำความผิดจากผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความไม่เชื่อใจกันเองระหว่างอาชญากรด้วยกัน[5]

5.2 ทางการแก้ไขปัญหาขาดบทบัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานในการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน

มาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในประเทศไทยนั้นยังไม่ได้มีบทบัญญัติกฎหมายกำหนดไว้แน่ชัด ในปัจจุบันมีเพียงระเบียบภายในของหน่วยงานสำนักงานตำรวจแห่งชาติตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีในลักษณะที่ 8 บทที่ 7 และสำนักงานอัยการสูงสุดตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2563 ข้อ 81 กำหนดวิธีในการใช้มาตรการกันตัวผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานเท่านั้น ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกันกับอังกฤษที่แม้มีการใช้มาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานแต่ไม่มีกฎหมายบัญญัติวิธีการหรือมาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้ชัดเจนโดยตรง แต่ได้อาศัยวิธีการปฏิบัติหรืออาศัยอำนาจตามระเบียบภายในหน่วยงานของสำนักงานอัยการสูงสุด หรือของศาลยุติธรรมในการใช้มาตรการ

---

[5] ปกป้อง ศรีสนิท และคณะ, “การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริต,” น. 168-169 (มิถุนายน 2563).

ดังกล่าว โดยอังกฤษได้ให้อำนาจอัยการสูงสุด (Attorney – General) ในการออกคำสั่งไม่ฟ้องผู้ที่ต้องการกันไว้เป็นพยาน (Nolle Prosequi) และศาลเมื่อได้พิจารณาคดีต้องได้มีคำพิพากษายกฟ้องเนื่องจากพยานหลักฐานไม่เพียงพอ หรือเมื่อจำเลยให้การรับสารภาพผิด (Plea of guilty) ศาลมีคำพิพากษาลงโทษทันทีแล้วจึงอาศัยผู้นั้นมาเป็นพยานในคดีเอาผิดกับผู้ร่วมกระทำความผิดอื่น หรือเมื่อผู้ร่วมกระทำความผิดได้ถูกแยกการดำเนินคดีออกจากกันหรือมีการแยกฟ้องผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นอีกคดีหนึ่ง ผู้ร่วมกระทำความผิดคนนั้นจึงสามารถเป็นพยานในคดีที่ได้มีการแยกฟ้องผู้ร่วมกระทำความผิดอื่นไปแล้วได้ จากที่กล่าวมาจึงเป็นการใช้มาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานโดยใช้วิธีการต่าง ๆ ในทางปฏิบัติโดยไม่ได้มีบทกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจน ส่วนในประเทศไทยสามารถทำได้โดยการที่ พนักงานสอบสวนได้ดำเนินการตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับลักษณะที่ 8 บทที่ 7 การกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยานในบางคดี โดยต้องพิจารณาว่าควรกันผู้ต้องหาคนใดไว้เป็นพยาน เมื่อพิจารณาเรียบร้อยแล้วให้ขออนุญาตจากหัวหน้าพนักงานสอบสวนท้องที่ หรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ หากได้รับอนุญาตให้กันผู้ต้องหาเป็นพยานแล้วก็ให้มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาคนนั้นเสนอไปยังพนักงานอัยการเมื่อพนักงานอัยการได้พิจารณาแล้วหากเห็นชอบว่าสมควรกันผู้ต้องหานั้นไว้เป็นพยานก็จะมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหารายนั้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 โดยอาศัยระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2563 ข้อ 81 ดังนั้น จึงควรมีกฎหมายวิธีสบัญญัติกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ มาตรการในการกันตัวผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีให้มีความชัดเจน ดังเช่นในสหรัฐอเมริกาซึ่งมีการใช้มาตรการกันตัวผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในคดีต่าง ๆ โดยบัญญัติกฎหมายขึ้นมารับรองและคุ้มครองสิทธิของผู้ที่ถูกกันไว้เป็นพยานโดยเฉพาะโดยบัญญัติไว้ในมาตรา 6002 และ 6003 แห่ง U.S.Code และเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 ข้อ 26 วรรค 3 ที่ไทยเป็นรัฐภาคีนั่นเอง

ดังนั้น แนวทางการแก้ไขปัญหาขาดบทบัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานในการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน จึงควรมีการบัญญัติบทกฎหมายการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานโดยเฉพาะในลักษณะของการให้ความคุ้มกันผู้ที่ให้ข้อมูลอันสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งเกี่ยวกับการกระทำความผิดจนนำไปสู่การจับกุมหรือปราบปรามผู้ร่วมกระทำความผิดที่เป็นหัวหน้าได้ เพื่อเป็นการให้ความมั่นใจแก่ผู้ที่ได้ให้ข้อมูลว่าตนจะไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีหรือไม่ต้องรับโทษอันเนื่องมาจากการให้การของเขาเองซึ่งตรงต่อเจตนารมณ์ที่แท้จริงของการใช้มาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน ดังนั้น ต้องนำเอามาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยเพิ่มเข้าไปในมาตรา 136/1 แห่งร่าง

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับวิธีการทางอาญานั่นเอง

5.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องของมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559

ก) กรณีการไม่จูงใจให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลแก่กระบวนการยุติธรรม

มาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานที่ดีนั้น พยานบุคคลผู้ที่ถูกกันไว้จะต้องได้รับความคุ้มกันจากรัฐว่าจะไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอันเกิดจากการคำให้การของตน ที่ได้ให้ข้อมูลอันสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่สภาพปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในประเทศไทยเกี่ยวกับการดำเนินคดีกับผู้ที่ถูกกันไว้เป็นพยานบุคคลนั้น แม้ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 บทที่ 7 เรื่องการกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยานในบางคดี ข้อ 257 ประกอบหนังสือ กรมตำรวจ ที่ มท 0606.6/614 ลงวันที่ 19 มกราคม 2541 เรื่องการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ข้อ 3 และระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2563 ข้อ 81 การกันผู้ต้องหาเป็นพยานและข้อ 82 การสอบสวนผู้ต้องหาที่สั่งไม่ฟ้องเป็นพยาน จะกำหนดให้คดีที่มีเหตุพิเศษหรือยุ่งยากสลับซับซ้อน หรือร้ายแรงที่คนจำนวนมากพากันเกรงกลัว หรือคดีบางเรื่องเกิดในที่ลับลี้โดยบุคคลอื่นไม่สามารถรู้เห็นได้นอกจากเป็นผู้กระทำความผิดด้วยกัน หรือคดีที่มีการกระทำในรูปขบวนการ (organized crime) พนักงานสอบสวนสามารถกันผู้ต้องหาซึ่งได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันไว้เป็นพยานได้ ดังนั้น ในคดีค้ามนุษย์หากผู้ที่กระทำความผิดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อพนักงานสอบสวน ซึ่งคดีค้ามนุษย์นั้นถือว่าเป็นคดีที่บุคคลอื่นไม่สามารถรู้เห็นได้นอกจากเป็นผู้กระทำความผิดด้วยกัน และเป็นคดีที่มีการกระทำในรูปขบวนการ (organized crime) องค์กรอาชญากรรม แม้พนักงานสอบสวนสามารถกันตัวผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานเพื่อเอาผิดกับผู้ร่วมขบวนการค้ามนุษย์ได้ เมื่อพนักงานสอบสวนได้พิจารณาเห็นสมควรกันผู้ต้องหาใดเป็นพยานแล้ว ให้รีบสอบสวนและมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้นพร้อมกับส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อให้พนักงานอัยการได้พิจารณาว่าจะเห็นด้วยกับพนักงานสอบสวนหรือไม่ สมควรกันผู้ต้องหานั้นไว้เป็นพยานในคดีหรือไม่ หากพนักงานอัยการเห็นด้วยกับพนักงานสอบสวนให้พนักงานอัยการออกคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้นและเมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาดังกล่าวแล้ว ให้พนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการ

สอบสวนถ้อยคำผู้ที่กันไว้เป็นพยานนั้นในฐานะพยานเพื่อประกอบสำนวนต่อไป แต่เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 เห็นว่าแม้ผู้กระทำความผิดจะได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจนนำไปสู่การปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ต่อพนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน และเมื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 136/1 เห็นได้ว่า แม้ผู้กระทำความผิดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีกับผู้บงการหรือตัวการสำคัญหรือพิสูจน์ความผิดของผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่นต่อพนักงานสอบสวน แต่ผู้ที่ให้ข้อมูลนั้นยังถูกดำเนินคดีและถูกศาลพิพากษาลงโทษ แม้กฎหมายจะให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดได้ก็ตาม เป็นที่เห็นได้ชัดว่ากฎหมายไม่ได้ให้ความคุ้มกันหรือให้ความมั่นใจแก่บุคคลที่ได้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อรัฐว่าบุคคลนั้นจะไม่ถูกดำเนินคดีอันเนื่องมาจากคำให้การของตน กล่าวคือยังมีการฟ้องร้องดำเนินคดีแก่บุคคลที่ได้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อรัฐอยู่นั่นเอง ซึ่งการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องมีมาตรการในการให้ความคุ้มกันสิทธิของบุคคลที่ถูกกันไว้เป็นพยานดังเช่นในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 ข้อ 26 วรรค 3 กำหนดให้รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะคุ้มกันการฟ้องร้องคดีต่อบุคคลที่ให้ความร่วมมือสำคัญต่อการสอบสวน หรือการฟ้องร้องความผิด ซึ่งเป็นมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มกันจากการฟ้องร้องดำเนินคดี และในสหรัฐอเมริกาที่มีบทบัญญัติไว้ในมาตรา 6002 และมาตรา 6003 แห่ง U.S.Code Title 18 : Crime and Criminal Procedure ซึ่งเป็นกฎหมายที่สามารถใช้บังคับได้ทั่วสหรัฐอเมริกาไม่ได้จำกัดเฉพาะมลรัฐใดมลรัฐหนึ่ง โดยในมาตรา 6002 และมาตรา 6003 นี้ เป็นมาตรการคุ้มกันมิให้ถูกดำเนินคดีอาญาอันเนื่องมาจากข้อมูลจากคำให้การของตน

การพิจารณาคดีค้ามนุษย์ ประเทศไทยได้นำเอาวิธีการเช่นเดียวกันกับประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนี (German Criminal Code (StGB)) มาตรา 46b มาใช้บังคับกับผู้ที่ได้ให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 กรณีการค้ามนุษย์ไม่มีลักษณะข้ามชาติ และบัญญัติไว้ในมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

พ.ศ.2556 กรณีการค้ามนุษย์ทำในลักษณะข้ามชาติ และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ....) พ.ศ. .....ที่ได้บัญญัติเรื่องการกันผู้กระทำความผิดไว้ในมาตรา 136/1 โดยมิได้นำเอามาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานมาใช้บังคับ และมิได้นำมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือแม้ผู้กระทำความผิดจะได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจนนำไปสู่การปราบปรามผู้ร่วมกระทำความผิดที่เป็นผู้บงการหรือตัวการสำคัญหรือพิสูจน์ความผิดของผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่นได้ก็ตาม ยังต้องถูกฟ้องร้องดำเนินคดีต่อไป เพียงแต่ได้บัญญัติให้อำนาจศาลในการพิจารณาลดหย่อนโทษ (โดยไม่มีการยกเว้นโทษ) แก่ผู้กระทำความผิดที่ได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งนั่นเอง

ดังนั้น แนวทางการแก้ไขปัญหาการไม่จูงใจให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลแก่กระบวนการยุติธรรม จึงควรดำเนินการดังนี้

1) นำเอามาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานบุคคลมาบัญญัติไว้ในมาตรา 20/1 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 ในลักษณะเช่นเดียวกันกับมาตรา 23 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.2556 โดยผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ผู้ใดได้ให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจนสามารถดำเนินคดีกับหัวหน้าหรือตัวการสำคัญได้ให้กันไว้เป็นพยาน ส่วนมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 ที่นำมาตรการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลแก่หน่วยงานของรัฐเพื่อแลกกับการลดโทษ ให้บังคับใช้กับผู้กระทำความผิดที่ได้ให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจนนำไปสู่การปราบปรามผู้ร่วมกระทำความผิดอื่นที่ไม่ใช่หัวหน้าหรือตัวการสำคัญในขบวนการค้ามนุษย์ ในลักษณะเช่นเดียวกับมาตรา 24 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.2556 และสมควรแก้ไขเพิ่มเติมเข้าไปในมาตรา 136/1 แห่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย ดังเช่นในประมวลกฎหมายของสหรัฐอเมริกา มาตรา 6002 และ 6003 แห่ง U.S.Code – Title 18 : Crime and Criminal Procedure โดยผู้ที่ให้ข้อมูลอันสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งนั้น ต้องไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอันเนื่องมาจากคำให้การของเขา เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 ข้อ 26 วรรค 3 ที่กำหนดให้รัฐภาคี

แต่ละรัฐจะต้องพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะคุ้มกันการฟ้องร้องคดีต่อบุคคลที่ให้ความร่วมมือสำคัญต่อการสอบสวน หรือการฟ้องร้องความผิดที่อยู่ภายใต้อนุสัญญานี้ ซึ่งเป็นมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มกันจากการฟ้องร้องดำเนินคดีซึ่งประเทศไทยเป็นรัฐภาคีอยู่นั่นเอง

2) กำหนดประเภทคดีไว้ให้ชัดเจนในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าคดีประเภทใดบ้างที่สมควรให้ใช้มาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน เช่น คดีค้ามนุษย์ คดีการค้ายาเสพติด หรือคดีที่มีการกระทำความผิดในลักษณะที่เป็นองค์กรอาชญากรรม หรืออาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 ข้อ 26 วรรค 3 ที่กำหนดให้รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะคุ้มกันการฟ้องร้องคดีต่อบุคคลที่ให้ความร่วมมือสำคัญต่อการสอบสวน หรือการฟ้องร้อง “ความผิดที่อยู่ภายใต้อนุสัญญานี้” หากว่าได้มีการกำหนดไว้เช่นนี้แล้ว ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องอาศัยระเบียบภายในของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานอัยการสูงสุดเกี่ยวกับมาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน

ข) กรณีข้อจำกัดในการให้ข้อมูลต่อตัวเจ้าพนักงาน

ในคดีความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ การให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งของผู้ร่วมกระทำความผิดที่จะได้รับประโยชน์ในการลดหย่อนโทษจากศาล ตามความในมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 ต้องเป็นการให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อพนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนเท่านั้น และในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 136/1 นั้น การให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีจะต้องเป็นการให้ข้อมูลสำคัญต่อพนักงานสอบสวนในชั้นสอบสวน หรือพนักงานอัยการเท่านั้น หากผู้กระทำความผิดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมอื่นที่ไม่ใช่พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ ย่อมไม่ได้รับประโยชน์ตามบทบัญญัติในมาตรา 136/1 ซึ่งการให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานของรัฐนั้นไม่ควรถูกจำกัดกับตำแหน่งหน้าที่ทางราชการของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่บังคับใช้กฎหมาย การให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งนั้นควรเปิดกว้างดังเช่นในบทบัญญัติข้อ 26 แห่งอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 ที่กำหนดให้รัฐภาคีมีมาตรการส่งเสริมให้ผู้ที่เข้าร่วม

หรือได้เข้าร่วมในกลุ่มอาชญากรรมที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะองค์กรให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่มีอำนาจ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับบทบัญญัติของกฎหมายอาญาเยอรมนี (GERMAN CRIMINAL CODE (StGB)) ในมาตรา 46b ที่กำหนดให้การให้ข้อมูลข่าวสารหรือให้ความช่วยเหลือในการเปิดเผยความจริงที่มีอยู่ในความรับรู้ของตนซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดนั้นจะต้องเป็นการสมัครใจเปิดเผยข้อเท็จจริงนั้นต่อหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย โดยไม่ได้จำกัดไว้แต่เพียงเฉพาะว่าจะต้องเป็นการเปิดเผยข้อมูลสำคัญนั้นต่อเจ้าพนักงานใด หากบัญญัติไว้เช่นนี้แล้วย่อมจะก่อให้เกิดประโยชน์ที่แท้จริงมากกว่า และเป็นประโยชน์กับผู้ที่ได้ให้ข้อมูลมากกว่า ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับสหรัฐอเมริกาที่กำหนดให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดซึ่งถูกกันไว้เป็นพยานนั้นจะต้องได้ให้ข้อมูลสำคัญในการกระทำความผิดเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคดีต่อหน่วยงานของสหรัฐ ตามบทบัญญัติในมาตรา 6002 แห่ง U.S.Code ซึ่งเป็นการบัญญัติไว้อย่างกว้าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดสามารถให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีได้และเพื่อให้ตนได้รับความคุ้มกันในการกันไว้เป็นพยาน ซึ่งจะไม่ถูกฟ้องร้องหรือดำเนินคดีจากคำให้การของตนเองนั้นอีก

ดังนั้น แนวทางการแก้ไขปัญหา กรณีข้อจำกัดในการให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อตัวเจ้าพนักงานนั้น ควรดำเนินการดังนี้

1) ในส่วนของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 มาตรา 20

ควรแก้ไขการให้ข้อมูลต่อตัวเจ้าพนักงานงาน ไม่ว่าจะเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ พนักงานสอบสวน ควรแก้ไขเป็นว่า “การให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่บังคับใช้กฎหมายหรือหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย”

2) ในส่วนของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 136/1

2.1) ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยนำเอามาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานมาบัญญัติไว้ในมาตรา 136/1

2.2) ควรบัญญัติระบุประเภทคดีที่สามารถใช้มาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานไว้ เช่น คดีค้ามนุษย์ คดียาเสพติด หรือคดีที่กระทำความผิดในลักษณะองค์กรอาชญากรรมหรืออยู่ในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

2.3) ควรแก้ไขเพิ่มเติมการให้ข้อมูลต่อพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ เป็นการให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่บังคับใช้กฎหมายหรือต่อหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย หรือต่อหน่วยงานที่มีอำนาจ

5.4 แนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องการรับฟังพยานบุคคลที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิด

คดีค้ามนุษย์ หรือคดีที่มีการกระทำความผิดในลักษณะขององค์กรอาชญากรรม การค้นหาและรวบรวมพยานหลักฐานทำได้ยาก ดังนั้น พยานหลักฐานที่เหลืออยู่คงมีเพียงข้อเท็จจริงจากผู้ที่ได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันเท่านั้น ดังนั้น คำรับสารภาพว่าตนได้กระทำความผิดย่อมเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีและการพิจารณาคดี อันถือว่าคำรับสารภาพของผู้กระทำความผิดนั้นเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด แต่หากว่าคำรับสารภาพนั้นเป็นของบุคคลผู้ที่ได้ร่วมกันกระทำความผิด กฎหมายให้ใช้ความระมัดระวังในการรับฟังโดยเฉพาะคำรับสารภาพที่ได้ให้การพาดพิงไปถึงผู้ร่วมกระทำความผิดอื่นเพราะคำให้การเช่นว่านี้เป็นคำซัดทอดระหว่างผู้กระทำความผิดด้วยกันย่อมเป็นพยานหลักฐานที่ทำให้ความน่าเชื่อถือและน้ำหนักของพยานหลักฐานน้อยลง เนื่องจากพยานหลักฐานชนิดนี้มีแนวโน้มที่จะเป็นคำให้การในลักษณะที่ใส่ร้ายผู้ร่วมกระทำความผิดอื่น เพื่อที่ตนจะได้รับความคุ้มกันและไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดี ทำให้ไม่ต้องรับโทษ นอกจากนี้แล้วคำให้การของพยานผู้ร่วมกระทำความผิดยังมีแนวโน้มที่จะให้การเท็จเพราะพยานเป็นผู้ที่รู้ข้อมูลและรายละเอียดในการกระทำความผิดเป็นอย่างดี อาจมีการจัดเตรียมข้อมูล ซึ่งในการรับฟังพยานซัดทอดนั้น จะต้องพิจารณาคำเบิกความของพยานด้วยความสงสัยและระมัดระวัง หากไม่ใช้ความระมัดระวังในการเชื่อถือพยานหลักฐานประเภทนี้ คำให้การเท็จนั้นอาจกลายเป็นคำให้การจริงขึ้นมาได้ ดังนั้น จึงควรพิจารณาว่า พยานหลักฐานของผู้ร่วมกระทำความผิดนั้น มีความน่าสงสัยและมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายที่ควรจะให้ความเชื่อถือหรือไม่ ซึ่งน้ำหนักและความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานของผู้ร่วมกระทำความผิดจะต้องมีพยานหลักฐานอื่นประกอบ อย่างไรก็ตามในคดีที่ไม่สามารถหาพยานหลักฐานอื่นได้ หรือไม่มีพยานหลักฐานอื่น ๆ อีก เพื่อมาประกอบกับคำให้การของพยานผู้ร่วมกระทำความผิด หากว่าคำให้การนั้นมีความน่าเชื่อถือเพียงพอ ก็สามารถรับฟังคำให้การของพยานผู้ร่วมกระทำความผิดนั้นเพื่อลงโทษจำเลยได้โดยไม่จำต้องมีพยานหลักฐานอื่นมาประกอบ โดยพิจารณาจากหลักปัจจัยถ่วงดุลอันเพียงพอ (counterbalancing factors) ซึ่งหลักการ รับฟังพยานผู้ร่วมกระทำความผิดตามที่กล่าวมานี้

มีบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 226/3 ประกอบมาตรา 227/1 ซึ่งสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันในเรื่องการรับฟังพยานบุคคลผู้ร่วมกระทำความผิดกับสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ

อย่างไรก็ตาม พยานบุคคลผู้ร่วมกระทำความผิดหากได้ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีเป็นจำเลยต่อศาลพร้อมกับจำเลยอื่น หากต้องการอ้างจำเลยผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกัน เพื่อมาให้การถึงข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งมาเป็นพยานของฝ่ายโจทก์ เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในการเอาผิดกับจำเลยอื่นในคดี แม้พยานผู้ร่วมกระทำความผิดนั้นจะได้เป็นพยานที่สำคัญและมีความน่าเชื่อถือสามารถพิสูจน์ความผิดของจำเลยอื่นในคดีได้ แต่ย่อมเป็นการขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมายมาตรา 232 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่บัญญัติห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน หากได้มีการอ้างพยานบุคคลดังกล่าวเป็นพยานและนำสืบ พยานบุคคลดังกล่าวไม่สามารถรับฟังได้ตามบทตัดพยานเด็ดขาด ต้องห้ามมิให้ศาลรับฟัง จึงเป็นปัญหาในการรับฟังพยานบุคคลผู้ร่วมกระทำความผิด ซึ่งหลักการนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและมีลักษณะคล้ายกับอังกฤษ ในทางปฏิบัติพนักงานอัยการจะแยกฟ้องผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นอีกคดีหนึ่งต่างหาก แต่วิธีการนี้ทำให้สิ้นเปลืองทั้งงบประมาณและเวลา ยุ่งยากต่อกระบวนการพิจารณาสืบพยาน เนื่องจากต้องมีการเบิกตัวพยานมาจากคดีอื่น

ดังนั้น แนวทางในการแก้ไขปัญหาเรื่องการรับฟังพยานบุคคลที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิด ควรนำมาตรการกันตัวผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานมาใช้บังคับ โดยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยเพิ่มเติมเข้าไปในมาตรา 136/1 แห่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพราะหากมีมาตรการกันตัวผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานแล้ว พยานบุคคลผู้ร่วมกระทำความผิดนั้นก็จะไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาลร่วมกับผู้กระทำความผิดคนอื่นเป็นจำเลยในคดีเดียวกัน ทำให้ไม่เกิดปัญหาในการอ้างจำเลยเป็นพยานตามมาตรา 232 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั่นเอง

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

การกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน มีความสำคัญในการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมในสังคม โดยเฉพาะอาชญากรรมที่จัดตั้งขึ้นในรูปแบบองค์กรอาชญากรรม ทั้งข้ามชาติและไม่ข้ามชาติ การกระทำความผิดเป็นเครือข่าย มีผู้มีอิทธิพลและผู้สนับสนุนทางการเงินให้ในการกระทำความผิด การกระทำความผิดไม่สามารถเห็นได้เป็นรูปธรรมแต่สร้างความเสียหายให้กับประเทศด้านความมั่นคงและโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่นับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น การแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อเอาผิดกับผู้กระทำความผิดทำได้ยาก โดยเฉพาะการหาพยานหลักฐานเพื่อเอาผิดกับผู้บงการ พยานหลักฐานเดียวที่มีและสามารถหาได้เกี่ยวกับอาชญากรรมที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะองค์กร ได้แก่ ผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นประจักษ์พยานที่ได้พบ ได้เห็นและได้ยินข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับการกระทำความผิดในองค์กรอาชญากรรมนั้น ดังนั้น ผู้กระทำความผิดย่อมถูกกันไว้เป็นพยานบุคคลเพื่อเอาผิดกับบุคคลอื่น ๆ ที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดได้เพื่อทำลายขบวนการองค์กรอาชญากรรมและเป็นการป้องกันปราบปรามและควบคุมอาชญากรรมในสังคมด้วย

อย่างไรก็ตาม ผู้กระทำความผิดที่ถูกกันไว้เป็นพยานบุคคลเพื่อให้การถึงการกระทำความผิดของผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่นในการกระทำความผิดเดียวกันนั้น ย่อมถือได้ว่าเป็นพยานซัดทอด ซึ่งพยานหลักฐานชนิดนี้มีความบกพร่องอยู่ในตัว แม้ไม่มีบทตัดพยานที่บัญญัติต้องห้ามรับฟัง แต่ในการวินิจฉัยชั่งน้ำหนักนั้น ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และไม่ควรเชื่อพยานหลักฐานนั้นโดยลำพังเพื่อลงโทษจำเลย เว้นแต่จะมีเหตุผลอันหนักแน่น มีพฤติการณ์พิเศษแห่งคดี หรือมีพยานหลักฐานอื่นมาประกอบเพื่อสนับสนุน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227/1 นั่นเอง

ผู้กระทำความผิดที่ถูกกันไว้เป็นพยาน แม้จะเป็นพยานซัดทอด หากว่าคดีนั้นไม่สามารถแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความจริงเอาผิดกับผู้กระทำความผิดอื่นที่เป็นผู้บงการได้ พยานบุคคลที่ถูกกันไว้ย่อมสามารถรับฟังได้หากว่ามีเหตุผลหนักแน่นในเชิงพิสูจน์และถือว่าเป็นพฤติการณ์พิเศษแห่งคดี เนื่องจากคดีประเภทนี้กระทำความผิดในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม การแสวงหาพยานหลักฐานทำได้ยากและมีความสลับซับซ้อน

อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติในเรื่องการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน มีเพียงระเบียบภายในของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่กำหนดไว้ในระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ที่ให้อำนาจพนักงานสอบสวนสามารถกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานได้ในบางคดี และระเบียบภายในของสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2563 ที่ให้อำนาจพนักงานอัยการในการสั่งไม่ฟ้องคดีกับผู้ต้องหาที่ต้องการกันไว้เป็นพยาน หรือให้อำนาจอัยการสูงสุดในการสั่งไม่ฟ้องผู้กระทำความผิดที่ให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจนสามารถดำเนินคดีกับหัวหน้าหรือผู้มีบทบาทสำคัญในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.2556ประกอบกับเมื่อพิจารณาความในบทบัญญัติมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 เป็นเพียงการนำเอามาตรการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อแลกเปลี่ยนกับการได้รับลดโทษจากศาลในการพิพากษาคดี ซึ่งไม่ได้นำเอามาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานมาบังคับใช้ในวิธีการพิจารณาคดีค้ามนุษย์ซึ่งเป็นคดีที่มีการกระทำความผิดในลักษณะขององค์กรอาชญากรรม อีกทั้งเมื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 136/1 แล้ว เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวยังไม่ได้นำเอามาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานมาบัญญัติไว้ แต่เป็นเพียงการนำเอามาตรการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อแลกเปลี่ยนกับการได้รับลดโทษจากศาลในการพิจารณาพิพากษาคดีเช่นเดียวกันกับวิธีการพิจารณาคดีค้ามนุษย์

การกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานบุคคลเป็นมาตรการที่สำคัญสามารถคลี่คลายคดีที่มีความซับซ้อนที่การกระทำความผิดในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมได้ เมื่อวิธีการทางกฎหมายไม่สามารถคุ้มกันจากการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีได้ แต่ยังต้องถูกดำเนินคดีจนศาลมีคำพิพากษา อีกทั้งคำให้การที่ซัดทอดผู้ร่วมกระทำความผิดอื่นยังอาจเป็นอันตรายต่อตนเองซึ่งนอกจากจะถูก

ดำเนินคดีแล้วยังอาจเป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของตัวเองอีกด้วย การให้ความร่วมมือของผู้กระทำความผิดที่จะให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐย่อมมีผลต่อการตัดสินใจในการให้ความร่วมมือ

ดังนั้น จึงขอเสนอแนะแนวทางในการนำมาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานบุคคลมาใช้ในคดีค้ามนุษย์ ดังนี้

1) พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559

1.1) นำเอามาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานบุคคลมาบัญญัติไว้ในมาตรา 20/1 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559 โดยผู้กระทำความผิดที่ได้ให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจนนำไปสู่การดำเนินคดีกับหัวหน้าหรือผู้มีบทบาทสำคัญในขบวนการค้ามนุษย์นั้นจะต้องไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอันเนื่องมาจากการให้ข้อมูลของเขา

1.2) ในมาตรา 20 ควรแก้ไขการให้ข้อมูลต่อตัวเจ้าพนักงาน ไม่ว่าจะเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ควรแก้ไขเป็นว่า การให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการปราบปรามการค้ามนุษย์หรือหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการปราบปรามการค้ามนุษย์

1.3) ในมาตรา 20 ควรใช้ถ้อยคำดังต่อไปนี้ “ในคดีค้ามนุษย์ ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการปราบปรามการค้ามนุษย์หรือหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการปราบปรามการค้ามนุษย์ ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้”

1.4) ในมาตรา 20/1 ควรใช้ถ้อยคำดังต่อไปนี้ “ในคดีค้ามนุษย์ ถ้าผู้กระทำความผิดผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งซึ่งสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีต่อหัวหน้าหรือผู้มีบทบาทสำคัญในคดีค้ามนุษย์หรือขบวนการค้ามนุษย์ ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการปราบปรามการค้ามนุษย์หรือหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการปราบปรามการค้ามนุษย์ ให้กันไว้เป็นพยาน”

2) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 136/1

2.1) ควรเพิ่มเติมโดยนำเอามาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานมาบัญญัติไว้โดยผู้กระทำความผิดที่ได้ให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งนั้นจะต้องไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอันเนื่องมาจากการให้ข้อมูลของเขา

2.2) ควรบัญญัติเพิ่มประเภทคดีที่สามารถใช้มาตรการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน เช่น คดีค้ามนุษย์ คดียาเสพติด คดีก่อการร้าย คดีทุจริต หรือคดีที่กระทำความผิดในลักษณะองค์กรอาชญากรรม หรือองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

2.3) ควรแก้ไขการให้ข้อมูลต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเป็นการให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจนนำไปสู่การปราบปรามการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมหรือพิสูจน์ความผิดของผู้บงการหรือผู้กระทำความผิดอื่นซึ่งเป็นตัวการสำคัญ ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่บังคับใช้กฎหมายหรือต่อหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย หรือต่อหน่วยงานที่มีอำนาจหรือต่อพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ

2.4) ควรใช้ถ้อยคำดังต่อไปนี้แทน

“มาตรา 136/1 ในคดีความผิดดังต่อไปนี้

(1) ในคดีความผิดที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไป

(2) คดีที่มีการกระทำความผิดในลักษณะองค์กรอาชญากรรม หรือองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เช่น คดีค้ามนุษย์ คดียาเสพติด คดีก่อการร้าย คดีทุจริต เป็นต้น หรือ

(3) คดีที่มีความสำคัญโดยประการอื่น ซึ่งข้อเท็จจริงในคดีมีความสลับซับซ้อนและยากลำบากต่อการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ถึงการกระทำความผิด

หากปรากฏว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจนนำไปสู่การปราบปรามการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมหรือพิสูจน์ความผิดของผู้บงการหรือผู้กระทำความผิดอื่นซึ่งเป็นตัวการสำคัญ ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่บังคับใช้กฎหมายหรือต่อหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย หรือต่อหน่วยงานที่มีอำนาจ หรือต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ให้กันผู้นั้นไว้เป็นพยาน”

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรรภิรมย์ โกมลารชุน. “วัตถุแห่งคดีในคดีอาญาคืออะไร.” วารสารกระบวนการยุติธรรม. ปีที่ 7. เล่มที่ 2. (2547).

กรองทอง แย้มสะอาด. “การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน: ข้อพิจารณาตามกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

คณิต ณ นคร. “พยานแผ่นดินตามกฎหมายระบบแองโกลอเมริกัน.” อัยการนิเทศ 1-2. เล่มที่ 40. (2521).

คณิต ณ นคร. “วิธีพิจารณาความอาญาไทย: หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน.” วารสารนิติศาสตร์. ปีที่ 15. ฉบับที่ 2. (2528).

คณิต ณ นคร. กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญชน, 2543.

คณิต ณ นคร. “บทบาทของศาลในคดีอาญา.” วารสารกฎหมายธุรกิจบัณฑิตย์. ปีที่ 1. ฉบับที่ 1. (2554).

คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญชน, 2555.

คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญชน, 2561.

จรัญ ภักดีธนากุล. “บทตัดพยานบอกเล่าในกฎหมายไทย.” วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์. ปีที่ 6. ฉบับที่ 3. (2526).

จรัญ ภักดีธนากุล. “พยานปากต่อปากยันกันในคดีอาญา: ปัญหาหนึ่งในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน. วารสารนิติศาสตร์. ปีที่ 16. ฉบับที่ 2.(2529).

จิตติ เจริญฉ่ำ.“กันไว้เป็นพยาน.” วารสารอัยการ.(2528).

ช่อม่วง ม่วงทอง. “การแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาญาโดยมิชอบโดยเอกชน.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.

ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. โครงการพัฒนาระบบการสอบสวนในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบและคดีค้ามนุษย์ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับระบบไต่สวนตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ.2559. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2560.

นิจรินทร์ องค์พิสุทธิ์. “การต่อรองคำรับสารภาพ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

นงค์พงา เจริญสุขมงคล. “สิทธิตรีไทยภายใต้พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน: สิทธิการบวชในพระพุทธศาสนา.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.

บรรเจิด สิงคะเนติ. หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญชน, 2558.

“ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับพยานหลักฐานในคดีค้ามนุษย์. เอกสารสรุปประเด็นสำคัญของคดี. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ, 2563.

ประธาน วัฒนวาณิชย์ และวีระศักดิ์ แสงสารพันธ์. การใช้ถ้อยคำในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรและพิธีสารแนบท้าย. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด, 2548.

ปัณณวิช ประจวบลาภ. “ดุลพินิจของศาลในการลดโทษ: กรณีจำเลยให้ข้อมูลสำคัญในคดียาเสพติด.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2556.

ปกป้อง ศรีสนิท และคณะ. การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริต. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม, 2563.

พรเพชร วิชิตชลชัย. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เกนโกรว, 2542.

พรเพชร วิชิตชลชัย. กฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศในสกุลกฎหมายคอมมอนลอว์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอนหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาคพิเศษ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.

ไพจิตร บุญญพันธ์. “โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน.” วารสารนิติศาสตร์. ปีที่ 9. ฉบับที่ 4. (2521).

มนต์ผกา แก้วแย้ม. “ปัญหาหลักความเสมอภาคในกรณีชายมีภริยาได้หลายคนตามหลักกฎหมายอิสลามในประเทศไทย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2561.

เล็ก จุณณานนท์. “ความเห็นชี้ขาดของอธิบดีกรมอัยการในการสั่งไม่ฟ้องนายสมฤกษ์ กิตติสุวรรณ.” อัยการนิเทศ. ปีที่ 30. ฉบับที่ 1. (2511).

วีนัส โฆษิตสุรังคกุล. “ระบบต่อสู้กับการดำเนินคดีอาญาในศาลไทย: กรณีการฟ้องคดีอาญาโดยพนักงานอัยการ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

วุฒิพงษ์ จิตอ่อนน้อม.“สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาในการถามค้านพยานปรปักษ์.” http://web.krisdika.go.th/pdfPage.jsp?type=act&actCode=323 , 5 กุมภาพันธ์ 2564.

วรณัฐ วรชาติเดชา. การค้ามนุษย์และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตำรวจ, 2545.

ศิระ รัตนานุกูล. “การคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 ข้อ ข้อ 24.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2549.

สโรชา สมสวัสดิ์. “การดำเนินคดีการก่อการร้าย: ศึกษาเฉพาะการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวน.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.

สุชิน ต่างงาม. “การกันผู้กระทำความผิดเป็นพยาน.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529.

สุพิศ ประณีตพลกรัง. กฎหมายวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2559.

สุมนทิพย์ จิตสว่าง. นัทธี จิตสว่าง. และ ประพจน์ อนุศิริ. การจัดการความรู้เกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามแก๊งอาชญากรรมข้ามชาติที่ก่อเหตุคดีเกี่ยวกับทรัพย์ในเขต กรุงเทพมหานคร. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2558.

สมยศ เชื้อไทย. หลักกฎหมายมหาชนเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2560.

โสภณ รัตนากร. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2542.

โสภณ รัตนากร. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2553.

อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ และคณะ. “Federal Rules of Evidence for United States Courts and Magistrates.” วารสารกฎหมาย. ปีที่ 15. (2538).

อรรณพ ลิขิตจิตถะ. ณรงค์ รัตนานุกูล และคมกริช หาญไชย. มาตรการส่งเสริมบุคคลให้ความช่วยเหลือให้ข้อมูลแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย. (รายงานผลการวิจัย) กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2548.

อาทิตยา ศุภวัชโรบล. “การฟ้องคดีอาญา: ศึกษากรณีผู้เสียหายมอบให้ผู้อื่นดำเนินคดีอาญาแทน.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.

อุดม รัฐอมฤต. “การฟ้องคดีอาญา.” วารสารนิติศาสตร์. ปีที่ 22. เล่มที่ 2. (2535).

อุดม รัฐอมฤต. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.

อุทัย อาทิเวช. คู่มือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2 สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ.พริ้นติ้ง, 2555.

อุเทน สุวดีกุล. “การแสวงหาพยานหลักฐานในคดีพิเศษ: กรณีการกันผู้ร่วมกระทำความผิดหรือผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2556.

ภาษาต่างประเทศ

A.T.H. Smith. “Immunity from Prosecution.” 1983.

Bernsmann. “Kronzeugenegelungen des geltenden Rechts.” JuristenZeutung. 43. Jahrg. No 11. (1988).

Charies R. Swanson. Neil C. Chamelin and Leonard Territo. Criminal Investigation. 5th ed. New York: McGraw-Hill Inc, 1992.

Charles E. Torica. “Wharton’s Criminal Evidence.” 13 edition. The Lawyers Co-Operative Publishing, 1973.

Charles T. Mc Cormick. Mc Cormick on Evidence. Handbook Series West Publishing Co, 1972.

Crooss & Jones. An Introduction to Criminal Law. 4th ed, 1959.

Cross and Tapper. On Evidence. 12th ed. Oxford University Press, 2010.

Francis Wharton. Wharton’s Criminal Evidence. 12ed. The Lawers Co-Operative Publishing Co, 1955.

Haisbury’s Laws of English. Criminal Law. 3ed. Butterworths, 1995.

Herbert L. Packer. “Two Models of Criminal Process.” University of Pensylvania Law Review. Vol. 113. No. 1. (1968).

Henry Campbell Black. Black’s Law Dictionary. 6th ed. St. Paul. Minn: West Publishing Co, 1990.

Hon H Lloyd King. Jr. “Why Prosecutor are Permitted to Offer Witness Inducement: a Matter of Constitutional Authority.

Howard Abadinsky. Organized Crime. 6 edition. Stanford : Wadsworth, 2000.

J.D. Heydon. “Obtaining Evidence versus Protecting the Accused: Two Conflicts.” Crime. L. Rev, 1971.

Jescheck/Weigend. Lehrbuch des Strafrechts Allgemeiner Teil. 5 Aufl. Berlin: Duncker & Humblot, 1996.

Jerold H. Israel. Yale Kamisar and Wayne R. LaFave. Criminal Proceduer and the Constitution. St.paul. Minn: West Publishing Co, 1994.

John Henny Wigmore. revised by John T. Mcnaughton. Wigmore on Evidence. Brown and Company, 1961.

Johan Peter Wilhelm Hilger. “Principal Witness Regulation to Suppress Organized Crime in Germany” UNAFEI RESOURCE MATERIAL SERIES No.58

Kneba. Die Kronxeugenregelung des § 46 StGB. Berlin: Duncker & Humblot, 2011.

Martin R. Gardner. “Section 1983 Action Under Miranda: A Critical View of The Right to Avoid Interrogation.” American Criminal Law Review, 1993.

Maurach/Zipf. Strafrechts Allgemeiner Teil: Teilband I. 8. Aufl. Heidelberg: C.F.Müller, §7, Rn.15, 1992.

Peter Lushing. “Criminal Law. Testimonial immunity and the Privillege Against Self-incriminatio: A study in isomo-phism.” 73 J. crim.L.C. (1982).

Richard Saferstein. Criminalistics An Introduction to Forensics. 6th ed. New Jersey: Prentice Hall, 1998.

Rolando V. del Carmen. Criminal Procedure Law and Practice. 3rd ed. California: Wadsworth Inc. 1995.

Steinhäusler. “Das Instrumentarium der Kronzeugenregelung im österreichischen Straf-und Wettbewerbsrecht unter besonderer Berücksichtigung der Grundrechte und Grundprinzipien.” Ph.D. Dissertation, Salzburg, 2013.

Stephen J. Markman. “Miranda V. Arizona: A Historical Perspective.” American Criminal Law Review. 24. 2. Fall(1986).

Steven Greer. The Right to Silence: A review of the Current Debate. The Modern Law Review, 1990.

Wessels/Beulke/Satzger. Strafrechts Allgemeiner Teil. 47 Aufl. München. C.F.Müller, Rn. 398, 2017.

Yale Kamisar. Wayne R. Lafave and Jerold H. Israel. Basic Criminal Procedure : Cases. American Casebook Series, 1980.

ภาคผนวก

<u>ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมาธิการฯ คือ</u>

คณะกรรมาธิการฯ เห็นว่า คำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ รวมทั้งเอกสาร หลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ปัจจุบันสามารถส่งทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นด้วยความสะดวกเป็นการลดภาระของประชาชนในการที่ต้องเดินทางไปพบพนักงานสอบสวน เพื่อยื่นคำร้องทุกข์กล่าวโทษ หรือหลักฐานเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับคดี ซึ่งอาจอยู่ห่างไกล

๘. มาตรา ๑๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๓๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นดังนี้

"มาตรา ๑๓๖ การถามคำให้การหรือสอบปากคำผู้ร้องทุกข์ ผู้กล่าวโทษ และผู้ต้องหาในคดีที่มีข้อหาความผิดซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้ เว้นแต่เป็นกรณีเร่งด่วนหรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันไม่อาจดำเนินการได้ ก็ให้พนักงานสอบสวนนั้นบันทึกเหตุดังกล่าวไว้เป็นหลักฐานในสำนวนการสอบสวน"

<u>ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมาธิการฯ คือ</u>

คณะกรรมาธิการฯ เห็นว่า การบันทึกภาพและเสียงในการสอบปากคำบุคคลเป็นหัวใจสำคัญในการรวบรวมพยานหลักฐาน การพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาในคดีอาญา จึงจำเป็นต้องสร้างหลักประกันว่าได้บันทึกอย่างครบถ้วนถูกต้อง ไม่ผิดพลาด หรือคลาดเคลื่อนไปจากการให้ถ้อยคำของบุคคล รวมทั้งอาจบันทึกไปโดยไม่สุจริตผิดไปจากข้อเท็จจริงในการให้การ รวมทั้งสมควรเพิ่มให้ครอบคลุมถึงผู้ร้องทุกข์และผู้กล่าวโทษด้วย

<u>ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม</u> เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในมาตรา ๑๓/๑ ที่ว่า "การจับ การคัน ให้เจ้าพนักงานจับหรือคัน จัดให้มีการบันทึกภาพและเสียง ซึ่งสามารถถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่อง โดยมิได้กำหนดอัตราโทษขั้นต่ำไว้แต่อย่างใด" ทั้งนี้ การสอบปากคำ ผู้ต้องหา หรือ ผู้เสียหายก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการจับและการคัน ฉะนั้น เพื่อให้เกิดการสอดคล้องกับบทบัญญัติในมาตรา ๑๓/๑ ดังกล่าว จึงสมควรที่จะตัดข้อความว่า " ในคดีที่มีข้อหาความผิดซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป " ออกจากมาตรา ๑๓๖ ดังกล่าว

นอกจากนี้ คณะกรรมาธิการฯ เห็นควรเพิ่ม " ผู้ร้องทุกข์ ผู้กล่าวโทษ " ในมาตรา ๑๓๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้มีการบันทึกภาพและเสียงในการสอบปากคำผู้ร้องทุกข์ ผู้กล่าวโทษด้วย โดยกำหนดอัตราโทษขั้นต่ำไว้เพียง "จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป" เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมต่อประชาชน

๙. มาตรา ๑๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๓๖/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นดังนี้

"มาตรา ๑๓๖/๑ ในคดีความผิดที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไปหรือคดีที่มีความสำคัญโดยประการอื่น และพนักงานสอบสวนเห็นว่า ข้อเท็จจริงในคดีมีความสลับซับซ้อนและยากลำบากต่อการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ถึงการกระทำความผิด หากปรากฏว่ามีผู้ต้องหาคนหนึ่งคนใดให้การรับสารภาพและให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีหรือพิสูจน์ความผิดของผู้บงการหรือผู้กระทำความผิดอื่นซึ่งเป็นตัวการสำคัญ พนักงานสอบสวนอาจเสนอความเห็นต่อพนักงานอัยการว่าควรกันผู้ต้องหานั้นไว้

เป็นพยานในการดำเนินคดีกับผู้บงการ หรือผู้กระทำความผิดอื่นนั้นซึ่งเป็นตัวการสำคัญเมื่อพนักงานอัยการเห็นชอบให้จัดการดังต่อไปนี้

(๑) ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนผู้ต้องหานั้นไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องต่อศาล

(๒) ให้พนักงานอัยการบรรยายฟ้องให้ศาลทราบด้วยว่า จำเลยจะเป็นพยานสำคัญในคดีที่จะฟ้องผู้บงการ ตัวการสำคัญ หรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่น

(๓) ให้ศาลรอการกำหนดโทษจำเลยผู้นั้นไว้ก่อน จนกว่าจำเลยนั้นจะไปเป็นพยานในคดีที่ผู้บงการ ตัวการสำคัญ หรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่นถูกฟ้องเป็นจำเลยแล้ว และหากศาลเห็นว่าคำเบิกความของจำเลยนั้นเป็นข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจนส่งผลให้ศาลในคดีดังกล่าวสามารถพิจารณาพิพากษาลงโทษบุคคลเหล่านั้นได้ ศาลจะลงโทษจำเลยผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นสมควรให้กันผู้ต้องหาเป็นพยานให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม"

<u>ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมาธิการฯ คือ</u>

คณะกรรมาธิการฯ เห็นว่า บทบัญญัตินี้เป็นหลักการที่ถูกต้องในเรื่องหลักความรับผิดทางอาญาที่ผู้กระทำผิดต้องถูกลงโทษตามพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดและความสำนึกต่อการกระทำนั้น โดยให้การกันบุคคลผู้ร่วมกระทำผิดเป็นพยานกระทำได้เท่าที่จำเป็นอย่างแท้จริง เพื่อประโยชน์ที่สำคัญกว่าของรัฐในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่สำคัญและมีความสลับซับซ้อน โดยผ่านความเห็นชอบจากพนักงานอัยการและนำเสนอข้อเท็จจริงนั้นต่อศาลในการพิจารณาลงโทษจำเลยผู้ถูกฟ้องคดีและเป็นพยานในคดีนั้น และมีเงื่อนไขในการลดโทษหลังจากศาลรอการกำหนดโทษ คือ คำเบิกความของจำเลยเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจนส่งผลให้ศาลลงโทษผู้กระทำผิดที่เป็นตัวการสำคัญได้ โดยศาลจะลงโทษผู้กระทำผิดที่ให้การเป็นพยานนั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำก็ได้

๑๐. มาตรา ๑๒ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๔๒/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นดังนี้

"มาตรา ๑๔๒/๑ ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนในกรณีผู้ต้องหาถูกขังอยู่ตามมาตรา ๑๔๒ วรรคสามไปยังพนักงานอัยการ ดังนี้

(๑) ในกรณีความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ให้ส่งสำนวนไม่น้อยกว่าสิบสองวันก่อนวันครบกำหนดขังผู้ต้องหาครั้งสุดท้าย

(๒) ในกรณีความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ให้ส่งสำนวนไม่น้อยกว่ายี่สิบสี่วันก่อนวันครบกำหนดขังผู้ต้องหาครั้งสุดท้าย

ในกรณีที่มีเหตุขัดข้องอันสำคัญและจำเป็นที่ไม่สามารถทำการสอบสวนเสร็จสิ้นภายในระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง หรือมีเหตุอื่นใดที่ทำให้ระยะเวลาในการขังผู้ต้องหาเปลี่ยนแปลงไป ให้พนักงานสอบสวนรีบแจ้งไปยังพนักงานอัยการเพื่อเข้าทำการตรวจสอบการสอบสวนทันที และขอคำแนะนำในการดำเนินคดีดังกล่าวเพื่อให้สามารถดำเนินการส่งสำนวนการสอบสวนได้อย่างครบถ้วนโดยเร็ว"

<u>ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมาธิการฯ คือ</u>

คณะกรรมาธิการฯ เห็นว่าเป็นบทบัญญัติที่ดีระดับหนึ่งในการแก้ปัญหาพนักงานสอบสวนสรุปสำนวนเสนอพนักงานอัยการใกล้ครบเวลาผัดฟ้องฝากขังครั้งสุดท้าย ซึ่งทำให้พนักงานอัยการไม่มีเวลาเพียงพอในการตรวจพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนสั่งคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสั่งฟ้องหรือกรณีมีความจำเป็นต้องสั่งสอบ

ร่าง

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๓/๑ และมาตรา ๑๓/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

"มาตรา ๑๓/๑ ในการจับหรือค้น ให้เจ้าพนักงานผู้จับหรือค้นจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้ เว้นแต่เป็นกรณีเร่งด่วนหรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันไม่อาจดำเนินการได้ ก็ให้เจ้าพนักงานนั้นบันทึกเหตุดังกล่าวไว้เป็นหลักฐานในบันทึกการจับหรือบันทึกการค้น แล้วแต่กรณี

ภาพและเสียงอันได้จากการจับกุมหรือตรวจค้น ห้ามมิให้เผยแพร่ต่อสาธารณชน"

"มาตรา ๑๓/๒ ในชั้นจับกุมหรือระหว่างสอบสวน ห้ามมิให้เจ้าพนักงานนำผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาออกแถลงข่าวหรือจัดให้บุคคลดังกล่าวให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน

ห้ามมิให้เจ้าพนักงานตามวรรคหนึ่งเผยแพร่ภาพหรือเสียงของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาต่อสาธารณชน หรือยินยอมให้บุคคลซึ่งมิใช่เจ้าหน้าที่บันทึกภาพหรือเสียงของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาหรือกระทำการอื่นใดอันมีลักษณะเป็นการประจานผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา"

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

"มาตรา ๘๔ เจ้าพนักงานหรือราษฎรผู้ทำการจับต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๘๓ และแจ้งพนักงานอัยการมาตรวจสอบการจับกุมโดยทันที และเมื่อถึงที่นั้นแล้ว ให้ส่งตัวผู้ถูกจับแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจของที่ทำการของพนักงานสอบสวนดังกล่าว เพื่อดำเนินการดังต่อไปนี้"

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๑๗/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

"มาตรา ๑๑๗/๑ ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว มิให้นับระยะเวลาที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ หรือระยะเวลาการควบคุมตัวตามกฎหมาย

ในกรณีมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ"

มาตรา ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒๑/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

"มาตรา ๑๒๑/๑ ในคดีดังต่อไปนี้ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าตรวจสอบการสอบสวนกับพนักงานสอบสวน

(๑) คดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป

(๒) คดีที่ผู้มีส่วนได้เสียในคดีร้องขอ

(๓) คดีอื่นตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงหรือข้อบังคับของสำนักงานอัยการสูงสุด

เมื่อได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง หากพนักงานอัยการเห็นสมควร ให้พนักงานอัยการเข้าทำการตรวจสอบการสอบสวนหรือตรวจสอบพยานหลักฐานตั้งแต่ชั้นเริ่มการสอบสวน โดยให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการในเรื่องที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีนั้น

หลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงหรือข้อบังคับของสำนักงานอัยการสูงสุด

ในระหว่างที่พนักงานอัยการยังมิได้เข้าทำการตรวจสอบการสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนไปพลางก่อน และถือว่าการสอบสวนดังกล่าวชอบด้วยกฎหมาย

การสอบสวนตามมาตรานี้ ให้พนักงานสอบสวนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ"

มาตรา ๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒๑/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

"มาตรา ๑๒๑/๒ ในคดีที่พนักงานสอบสวนไม่รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ หรือสอบสวนล่าช้าเมื่อผู้เสียหาย หรือผู้กล่าวหา หรือผู้ต้องหาร้องขอพนักงานอัยการที่มีเขตอำนาจอาจแจ้งให้พนักงานสอบสวนพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ หรืออาจรับทำการสอบสวนเองก็ได้ตามที่เห็นสมควร

ในกรณีที่พนักงานอัยการรับทำการสอบสวนตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนและเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ โดยอาจแจ้งให้พนักงานสอบสวนเข้าร่วมทำการสอบสวนได้ ทั้งนี้ ให้พนักงานอัยการเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ โดยในการค้น การจับ และการคุมขัง อาจร่วมกับเจ้าพนักงานตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่น หรือแจ้งให้เจ้าพนักงานตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่นดำเนินการก็ได้"

การสอบสวนตามมาตรานี้ให้พนักงานอัยการเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

เมื่อพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบในการสอบสวนเห็นว่าการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วให้ทำความเห็นตามมาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๑ หรือมาตรา ๑๔๒ พร้อมเสนอสำนวนไปยังพนักงานอัยการซึ่งมีอำนาจตามมาตรา ๑๔๓ และมาตรา ๑๔๔"

มาตรา ๘ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคท้ายของมาตรา ๑๒๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

"การร้องทุกข์ตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหายสามารถร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนในเขตท้องที่ใดก็ได้ ถ้าความผิดที่ร้องทุกข์มิได้อยู่ในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนนั้น ก็ให้รีบจัดการส่งคำร้องทุกข์ดังกล่าวไปยังพนักงานสอบสวนที่มีอำนาจโดยเร็ว"

มาตรา ๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒๔/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

"มาตรา ๑๒๔/๒ การยื่นหรือส่งคำร้องทุกข์ในลักษณะนี้อาจดำเนินการโดยทางโปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใดก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวง"

มาตรา ๑๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๓๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

"มาตรา ๑๓๖ การถามคำให้การหรือสอบปากคำผู้ร้องทุกข์ ผู้กล่าวโทษ และผู้ต้องหาในคดีที่มีข้อหาความผิดซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้ เว้นแต่เป็นกรณีเร่งด่วนหรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันไม่อาจดำเนินการได้ ก็ให้พนักงานสอบสวนนั้นบันทึกเหตุดังกล่าวไว้เป็นหลักฐานในสำนวนการสอบสวน"

มาตรา ๑๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๓๖/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

"มาตรา ๑๓๖/๑ ในคดีความผิดที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือคดีที่มีความสำคัญโดยประการอื่น และพนักงานสอบสวนเห็นว่า ข้อเท็จจริงในคดีมีความสลับซับซ้อนและยากลำบากต่อการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ถึงการกระทำความผิด หากปรากฏว่ามีผู้ต้องหาคนหนึ่งคนใดให้การรับสารภาพและให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีหรือพิสูจน์ความผิดของผู้บงการหรือผู้กระทำความผิดอื่นซึ่งเป็นตัวการสำคัญ พนักงานสอบสวนอาจเสนอความเห็นต่อพนักงานอัยการว่าควรกันผู้ต้องหานั้นไว้เป็นพยานในการดำเนินคดีกับผู้บงการ หรือผู้กระทำความผิดอื่นนั้นซึ่งเป็นตัวการสำคัญเมื่อพนักงานอัยการเห็นชอบ ให้จัดการดังต่อไปนี้

(๑) ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนผู้ต้องหานั้นไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องต่อศาล

(๒) ให้พนักงานอัยการบรรยายฟ้องให้ศาลทราบด้วยว่า จำเลยจะเป็นพยานสำคัญในคดีที่จะฟ้องผู้บงการ ตัวการสำคัญ หรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่น

(๓) ให้ศาลรอการกำหนดโทษจำเลยผู้นั้นไว้ก่อน จนกว่าจำเลยนั้นจะไปเป็นพยานในคดีที่ผู้บงการ ตัวการสำคัญ หรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่นถูกฟ้องเป็นจำเลยแล้ว และหากศาลเห็นว่าคำเบิกความของจำเลยนั้นเป็นข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจนส่งผลให้ศาลในคดีดังกล่าวสามารถพิจารณาพิพากษาลงโทษบุคคลเหล่านั้นได้ ศาลจะลงโทษจำเลยผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นสมควรให้กับผู้ต้องหาเป็นพยานให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม"

มาตรา ๑๒ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๔๒/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

"มาตรา ๑๔๒/๑ ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนในกรณีผู้ต้องหาถูกขังอยู่ตามมาตรา ๑๔๒ วรรคสามไปยังพนักงานอัยการ ดังนี้

(๑) ในกรณีความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ให้ส่งสำนวนไม่น้อยกว่าสิบสองวันก่อนวันครบกำหนดขังผู้ต้องหาครั้งสุดท้าย

(๒) ในกรณีความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ให้ส่งสำนวนไม่น้อยกว่ายี่สิบสี่วันก่อนวันครบกำหนดขังผู้ต้องหาครั้งสุดท้าย

ในกรณีที่มีเหตุขัดข้องอันสำคัญและจำเป็นที่ไม่สามารถทำการสอบสวนแล้วเสร็จสิ้นภายในระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง หรือมีเหตุอื่นใดที่ทำให้ระยะเวลาในการขังผู้ต้องหาเปลี่ยนแปลงไป ให้พนักงานสอบสวนรีบแจ้งไปยังพนักงานอัยการเพื่อเข้าทำการตรวจสอบการสอบสวนทันที และขอคำแนะนำในการดำเนินคดีดังกล่าว เพื่อให้สามารถดำเนินการส่งสำนวนการสอบสวนได้อย่างครบถ้วนโดยเร็ว"

มาตรา ๑๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๔๒/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

"มาตรา ๑๔๒/๑ ในกรณีปรากฏพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงในสำนวนหรือผู้มีส่วนได้เสียร้องโดยมีพยานหลักฐานว่ามีบุคคลอื่นมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดในสำนวนใด ให้พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนบุคคลนั้นซึ่งปรากฏตามสำนวนว่าเป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติมในสำนวนนั้นหรือเป็นอีกสำนวนหนึ่งก็ได้"

มาตรา ๑๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๔๒/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

"มาตรา ๑๔๒/๒ ในกรณีพนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมตามมาตรา ๑๔๓ วรรคสอง (ก) นั้น หากพนักงานสอบสวนไม่ส่งผลการสอบสวนเพิ่มเติมภายในกำหนดระยะเวลา และเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่การดำเนินคดี ให้พนักงานอัยการมีอำนาจดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมคดีนั้นได้ ทั้งนี้ ตามที่เห็นสมควร"

มาตรา ๑๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๔๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

"มาตรา ๑๔๕ ในกรณีที่มีคำสั่งไม่ฟ้อง และคำสั่งนั้นไม่ใช่ของอัยการสูงสุดให้รีบส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไปเสนออัยการสูงสุดหรือผู้ที่อัยการสูงสุดมอบหมายเพื่อตรวจสอบและมีคำสั่ง แต่ทั้งนี้มิได้ตัดอำนาจพนักงานอัยการที่จะจัดการอย่างใดแก่ผู้ต้องหาดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๓

บทบัญญัติในมาตรานี้ ให้นำมาบังคับในการที่พนักงานอัยการจะไม่อุทธรณ์ ไม่ฎีกา หรือถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์และถอนฎีกาโดยอนุโลม"

มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกมาตรา ๑๔๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๑๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๖๑/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

"มาตรา ๑๖๑/๑ ในกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ หากความปรากฏต่อศาลว่า โจทก์ใช้สิทธิฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลยหรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ ศาลจะมีคำสั่งยกฟ้องหรือไม่ประทับฟ้องนั้นก็ได้ และห้ามโจทก์ยื่นฟ้องคดีนั้นอีก

คำสั่งเช่นว่านี้ไม่ตัดอำนาจพนักงานอัยการที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่"

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล	ร้อยตำรวจเอกศักย์ศรณ์ เจริญศิลป์
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2548 นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง เนติบัณฑิตไทย สมัยที่ 67
ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน	รองสารวัตร (สอบสวน) กองกำกับการ 2 กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิด เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก.ปอท.)

DPU